

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

ATATÜRK'ÜN BİREYSEL ÖZELLİKLERİ

- * Atatürk'le ilgili çok fazla bilinmeyenler
- * Atatürk'ün İnanç Dünyası

“ATATÜRKÇÜLÜK” ve “KEMALİZM” KAVRAMLARI ÜZERİNE

- * Atatürkçü Düşünce Sistemi
- * Atatürkçülük Devrim mi İdeoloji mi?

ATATÜRKÇÜLÜK, İLMİ DAYANAKLARI, GENEL NİTELİKLERİ

ATATÜRK İLKE VE DEVRİMLERİNİN DAYANDIĞI TEMEL VE ESASLAR

- * Milli tarih bilinci,
- * Vatan ve millet sevgisi
- * Dil birliği
- * Bağımsızlık ve özgürlük
- * Egemenliğin millete ait oluşu,
- * Çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkma hedefi,
- * Milli birlik ve beraberlik anlayışı,
- * TSK, okul ve dinin siyaset dışı tutulması,
- * Türk milletine inanmak ve güvenmek.

“KURTULUŞ” ve “KURULUŞ” SAFHASINDA ÜLKENİN GENEL KOŞULLARI

ATATÜRK İLKELERİ

- * Atatürk ilkelerinin ortak özellikleri
- * İkelere neden gereksinme duyuldu?
- * Atatürk ilkeleri incelenmesi
 - Cumhuriyetçilik
 - Milliyetçilik
 - Halkçılık
 - Laiklik
 - Devletçilik
 - Devrimcilik (İnkılapçılık)

ATATÜRK DEVRİMLERİ

- * Türk devrimi ve amacı
- * Türk devriminin evreleri
- * Türk devriminin kapsadığı sahalar
 - Siyasal alanda yapılan devrimler
 - Hukuk alanında yapılan devrimler
 - Eğitim alanında yapılan devrimler
 - Ekonomik alanda yapılan devrimler
 - Öteki (diğer) alanda yapılan devrimler

KARŞI DEVRİME YÖNELİK FAALİYETLER ÜZERİNE

ATATÜRK'TEN SONRA ATATÜRKÇÜLÜK

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

ATATÜRK İLKE ve DEVRİMLERİ

ATATÜRK'TEN SONRA ATATÜRKÇÜLÜK

“Ufku görmek yetmez, asıl olan ufkun ötesini görebilmektir.” Mustafa Kemal Atatürk, 1930

Türk Milleti'nin kurtarıcısı, Cumhuriyetimizin kurucusu, toplumun nadir yetiştirdiği büyük asker ve devlet adamı, devrimci ve düşünür Atatürk, Türk Milleti'ne olduğu kadar diğer Dünya Milletlerine de askeri, politik, ekonomik ve Sosyo-kültürel alanda değerini hiç kaybetmeyen birçok ilke ve fikirler bırakmıştır.

O'nun Kurtuluş Savaşı'na atılmaktaki ve yeni Türk Devleti'ni kurmaktaki gayreti, ruhlarımızı daima kamçılayan itici bir güç olmuş, kutsal bir emanet olarak bıraktığı ilkeleri yaşatma, O'nun izinden gitme ve Cumhuriyeti koruma görevleri Ulusça benimsenmiştir.

Atatürk gibi, devrimde süreklilik arayan, süreklilik aradığı içindir ki devrimciliği kalıcı bir ilke olarak benimseyen ve ilkeleri arasına alan ve bunu gençliğe emanet eden bir devrimci, 10 Kasım 1938'den sonra yaşasaydı elbette başlattığı devrimleri başka devrim ve çağa uygun yenilikçi hareketlerle bütünleştirip sürdürecekti, daha ileri götürmek isteyecekti.

O halde Atatürk İlkelerinin; sadece kondukları koşullar içinde ele alınıp, basmakalıp tekrarı çağı artık geçmiş, evrensel ve evrimci bir açıdan yorumlanmaları çağı gelmiştir. Bu doğrultuda yapılacak çalışma ve girişimler Atatürk ilkelerine yeni bir dinamizm ve yaşam kazandıracak, Türk gençliğine yeni bir ruh ve canlılık getirecektir.

Ülkelerin güçlü ya da zayıf olması, milletlerin yükselmesi ya da gerilemesi sadece devleti yönetenin adil veya işe yaramaz olmasına bağlı değildir. Her yönetici, kim olursa olsun her zaman için halkın canından bir candır. Onlar, halkın ruhunun kopyasıdır. Onlar, halkın yarattıklarıdır. Halk nasılsa onlar da öyledir. Eskiden beri hep şöyle söylenmiştir: **Her millet layık olduğu yönetim ve yöneticilere sahip olur.**

Carlyle “Kahramanlar” adlı ilginç kitabında, *“kahramanın yetişme tarzı ve kültüründen bahsediyor; halk kitlelerinin birer balçık yığını olduğunu ve heykeltıraş olmadan öyle kalacaklarını söylüyor, ta ki ortaya bir sanatkâr büyük insan, kahraman çıkıncaya dek: Sezar, Napolyon, Büyük Petro, Sokrat, Hz. Muhammed bu balçığı eline alarak ona çeşitli şekiller verdiler. İnsanlardan, kitlelerden istedikleri şeyi yarattılar. Halk kitleleri, yerde çürümeye yüz tutmuş saman gibidir; ya yanıp kül olacak ya da gübre olacaktır. Büyük insanlar ise gökten düşen ve o samanı yakan şimşektir.”*¹

İşte Atatürk'te, bu balçığı eline alarak, onu herkesin hayranlıkla seyredebileceği bir şekil verdi ve eşsiz eserini yarattı Ülkemiz adına halk kitlesine şekil veren ve o kıvılcımı yakan büyük insanlardan en önde geleni olan Atatürk'ü ne anlamlı bir şekilde betimlemekte bu satırlar...

1976 yılında, UNESCO tarihinde ilk ve tek 152 ülkenin oybirliği ile onayladıkları, Atatürk'ü tanımlayan belge şöyledir: **“Atatürk kimdir; Atatürk uluslararası anlayış, işbirliği, barış yolunda çaba göstermiş üstün kişi, olağanüstü devrimler gerçekleştirmiş bir inkılapçı, sömürgecilik ve yayılcılığa karşı savaşan ilk önder, insan haklarına saygılı, dünya barışının öncüsü, bütün yaşamı boyunca insanlar arasında renk, dil, din, ırk ayırımı göstermeyen, eşi olmayan devlet adamı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu.”**

Ve bunun arkasından UNESCO, üyelerine bir öneriyle gelir. *“Bugün UNESCO'nun üzerinde çalıştığı bütün projelerin isim babası Mustafa Kemal'dir. Bu nedenle, O'nun doğumunun yüzüncü yılını, 152 ülkenin (o tarihte 152 üyesi vardı UNESCO'nun) aynı anda kutlaması”* önerisidir.

Birden İsveç delegesi ayağa kalkar ve şöyle söyler:

“Ne yani dünyada bu kadar devlet adamı var, hepsinin doğum gününü böyle kutlayacak mıyız?” şeklindeki kinayeli sözlerine, Rus delegesi ayağa fırlar; yumruğunu masaya vurur ve 152 ülkenin delegelerine aynen şöyle söyler;

¹ Grigoriy Petrov Beyaz Zambaklar Ülkesinde

“Genç delege arkadaşım, hatırlatmak isterim ki Atatürk öyle dünyadaki herhangi bir lider değildir. Bırakın onu bir yıl anmayı, her ülke her problemimizde çare olarak onu aramalıyız.” sözlerini döktürtebilen bir Mustafa Kemal. Sonra ne mi olur? UNESCO tarihinde ilk ve tekdir; hiç negatif oy yok, hiç çekimser oy yok, 152 ülke şu metne imza atar; hani İsveç delegesi demişti ya “ne yani?” diye. O İsveç delegesi bu imzanın atıldığı gün mikrofona gelir ve aynen şunları söyler:

“Ben Atatürk’ü inceledim; bütün ülkelerden özür diliyor ilk imzayı ben atıyorum.”

İki Mustafa Kemal var: Ben Mustafa Kemal, Biz Mustafa Kemal. Ben Mustafa Kemal, şu karşınızdaki geçici adam. (...) Onu yarın üç sene sonra, beş sene sonra öldüğü vakit, götürüp toprağa ve unutmaya terk edeceksiniz. Bu fani Mustafa Kemal. Bir de ikinci Mustafa Kemal var. O ben değilim, sizsiniz. O ölmez. O mekteplerde arkamızdan dalga dalga gelen yeni nesillere ders veren hocalar zümresi. Ordumuzu yetiştiren zabıtlar zümresi. Ellerinde kalemlerle, gazetelerde, mecmualarda, kitaplarda, memleket ihtiyaçlarını anlatan, memleket davalarını müdafaa eden muharrirler, memurlarımız, bütün ilim, irfan, sanat zümreleri. Bu ikinci Mustafa Kemal, elimdeki bayrağı benden sonra yere düşürmeyecek. Onu nesilden nesile emanet ederek daima elinde tutacak ve istikbale götürecektir.”

Hepimizin bildiği gibi Mustafa Kemal Atatürk dünya döneminin liderleri içerisinde 21. yüzyıla geçebilen tek liderdir. Üstelik diğer liderler kendi halkları tarafından yok edilmenin acısını yaşamışken, o hala halkının ve dünyanın nabzında en büyük canlılığıyla, sevgisiyle, saygısıyla hala yaşayabilen dünyadaki tek lider. Önemli olan da, yaşarken ölmek değil, öldükten sonra da bu kadar uzun süre canlı kalabilmeyi başarmak değil midir?

Atatürk’ü biz hep tarihe mal olmuş yönleriyle tanıdık: Asker Atatürk ya da devlet adamı Atatürk olarak. En büyük düşmanı; hani şu ordularını denize döktüğü düşmanı, Yunan başkomutanı Trikopolis. Hiçbir zorlama olmadan, hiçbir baskı olmadan her Cumhuriyet Bayramı Atina’daki Türk büyükelçiliğine gidiyor Trikopolis; Atatürk’ün resminin önüne geçiyor ve saygı duruşunda bulunuyor. Böyle bir saygıyı en büyük düşmanında uyandırabilen bir Mustafa Kemal.

2000 yılında bizim medyanın kaçırdığı bir bilgi var; ABD Başkanı milenyum mesajını veriyor. Mesajın bir yerinde aynen şunları söyler: “Bugün milenyumun hiç şüphe yoktur ki tek devlet adamı Mustafa Kemal Atatürk’tür. Çünkü o yılın değil asrın lideri olabilmeyi başarmış tek liderdir.” 2000’de ABD Başkanı’na işte bu gerçeği de ifade ettirebilen bir Mustafa Kemal var. Asker Mustafa Kemal’in, devlet adamı Mustafa Kemal’in çok dışında bir Mustafa Kemal.²

ATATÜRK’ÜN BİREYSEL ÖZELLİKLERİ

“Yüzyıllar nadiren dahi yetiştirir, şu şanssızlığımıza bakın ki, bu yüzyılda o büyük dahiyi çağımızda Türkler yetiştirdi”

Lloyd George

Önce Atatürk kimdir? Kişi hayatı boyunca ne yaptıysa kimliği odur. Dolayısıyla bir insanı anlamının, değerlendirmenin en anlamlı ve belgesel yolu o insanın yapmış olduğu işlerdir.

Atatürk, tarihi, ufkun etkinlik alanını en iyi okuyan insanlardan biridir. 19. yüzyılın bütün felsefi ve politik akımlarını bilen bir insan. Baskı ve tahakküme karşı direnen bir insan. Bağımsızlığı haysiyet ve onur meselesi yapan bir insan. Bir millet önderi olarak, bir kanaat önderi olarak bütün konuşmalarına bakarsanız en ciddi tepkilerini o nezih dilini bozmadan cevap verebilme yeteneğine sâhip olan bir insandır. Ve aynı zamanda her zaman kendi toplumuna karşı merhamet gösteren ve saygılı bir insan olarak karşımıza çıkıyor.³

Erdal Atabek-Cumhuriyet Gazetesindeki köşesinde⁴, günümüzde de Atatürk’ü yaşatmanın, onu öğrenmekten geçtiğini vurgularken düşüncesini şöyle dile getirmektedir:

“Atatürk öğretisinin bize bugün öğrettiği en önemli ilke ise kanımca şudur: ‘Her zaman gerçeği ara, gerçeği bul, gerçeğe yüz yüze gelmekten korkma. Özgürlüğün, bunu ne ölçüde

² İlknur Güntürkün Kalıpcı (Prof. Dr.)-İçimizden biri Atatürk

³ Ali Sarıkoyuncu (Prof. Dr.)- Atatürk, Din ve Lâiklik-Nisan 2008

⁴ Erdal Atabek-Cumhuriyet Gazetesi – 11 Kasım 2005

yapabildiğine bağlıdır. Özgür düşün, özgür duygularla donan, aklını özgürce kullan, kendini dünyanın uyar geleceğiyle böyle bütünleşir.'

Atatürk bize bugün bunları öğretiyor. Bu ilkelerin hepsi de bugün yapamadığımız, yapmaktan kaçındığımız ya da nasıl yapacağımızı bilmediğimiz işlerdeki yanlışlarımızı anlatıyor.

Bugün Atatürk'ü özlemek yerine onu içimizde böyle yaşatmayı öğrenmeliyiz. Atatürk'ü yaşatmak, onu öğrenmekten geçmiyor mu?"

Atatürk, gerçekçi bir siyaset ve devlet adamı karakteri yanında başarılı bir diplomattı. Dış güçlerle, büyük devletlerle ilişkilerinde çok başarılı bir diplomasi yürüttüğüne Ankara'da hizmet eden birçok büyükelçi tanık olmuştur.

Atatürk'e bir gazeteci sorar; **"Neden mal ve mülkünüzü milletinize bağışladınız?"** diye. Atatürk'ün verdiği yanıt anlamlıdır...

"Mal ve mülk bana ağırlık yapıyor, onları asıl sahibi olan milletime bağışlamaktan ferahlık duyuyorum. Zenginlikten ne çıkar; asıl zenginlik insanın manevi şahsiyetinde olmalıdır." Ne güzel değil mi?

İstanbul Üniversitesi'nin açılış töreni. Çok mütevazı bir salon, tahta iskemleler, ortaya Atatürk'ün oturması için kırmızı renkte süslü muhteşem bir koltuk konmuş. Profesörlerle birlikte geliyor, buyurun diyorlar. Bir koltuğa bakıyor, dönüyor profesörlere, aynen şunları söylüyor; **"Sizlerden öğrenecek o kadar çok şeyim olduğuna göre bu koltuk sadece sizlere layıktır."** En kıdemli profesörü o koltuğa oturtuyor ve kendisi tahta iskemlede programı sonuna kadar izliyor.

Evet, yani kendince hak etmediği hiçbir koltuğa oturmayan bir Mustafa Kemal'i görüyoruz orada. Dünya lideri olmak sanıyorum bu.

Bu arada İstanbul ve Ankara illerinden birisine Atatürk adının verilmesi için bir kanun önergesi veriliyor meclise. Ya İstanbul'a Atatürk diyorduk ya da Ankara'ya. Bu önergeyi veren hemen çağırıyor ve aynen şunları söylüyor: **"Bir ismin dillerde kalması için şehrin temellerine sığınmasına gerek yoktur. Bakın bu şehrin ismi İstanbul ama Fatih Sultan Mehmet'i hemen hatırlıyoruz. Eğer ben bir şey yapabildiysem bunu binaların tepelerine, şehrin temellerine ismimi yazarak değil milletimin kalbine yazarak anılmak isterim."** Hiçbir yere adının verilmesini kabul etmiyor. Şimdi bakıyorum da hortumcunun, soyguncunun hepsinin adı bir taraflarda şey gibi yazıyor, merak ediyorum nasıl oluyor bu diye.⁵

Türk Milletine bu yolu açan ve bu dinamizmi veren Atatürk'ün bildiğiniz bazı özelliklerini birer cümle ile anımsayalım ve Türkiye'yi son elli yılda yönetenlerle aklımızdan kıyaslayalım. Zira, tarihi güncelleştirmedığımız takdirde hiçbir yarar sağlamaz ve bir masaldan fazla anlam taşımaz.

- Atatürk her zaman akıl ve mantığa dayanır ve bilimi esas alırdı. **"Ben manevî miras olarak hiçbir âyet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevî mirasım bilim ve akıldır... Benden sonra beni benimsemek isteyenler, bu temel eksen üzerinde aklın ve bilimin rehberliğini kabul ederlerse, manevî mirasçılarım olurlar"**.

- Ona göre, milletine ve kişilere karşı dürüst olmak esastı. **"Milletimizi şimdiye kadar söylediğim sözlerle ve hareketlerimle aldatmamış olmakla övünç duyuyorum. –'Yapacağım Yapacağız Yapabiliriz' dediğim zaman onların gerçekten yapılabileceğine inanmıştım...(1923)"**.

- **"Hiçbir sözümde, milletime karşı geri alma durumunda kalmadım. Onları söylerken bir hayal peşinde koşan gibi, hayal şakıyan bir şair gibi değil, onları söylemem bu milletteki yetenekleri bildiğim içindi (1923)"**.

- Vatan ve millet sevgisi ile dolu idi ve milletine güveni tamdı. **"Gerektiği zaman vatan için bir tek fert gibi yekpâre azim ve karar ile çalışmasını bilen bir millet, elbette büyük bir geleceğe layık ve aday olan bir millettir (1927)"**.

- **"Türklerin vatan sevgisiyle dolu olan göğüsleri, düşmanların mel'un ihtiraslarına karşı daima demirden bir duvar gibi yükselecektir (1921)". "Türk gücünün ve zekâsının yenmediği ve yenemeyeceği zorluk yoktur (1931)"**.

⁵ İlknur Güntürkün Kalıpçı (Prof. Dr.)-İçimizden biri Atatürk

• Yer ve zamanı doğru seçme ve gerçekçilik en önemli özelliklerinden biriydi. “*Ben askerim. Birinci Dünya Savaşı'nda bir ordunun başında idim. Türkiye'de diğer ordular ve onların komutanları vardı. Ben yalnız kendi ordumla değil, öteki ordularla da ilgileniyordum. Bir gün Erzurum cephesindeki harekâta ait bir mesele üzerinde durduğum sırada yaverim dedi ki:*

-Niçin size ait olmayan meselelerle de uğraşıyorsunuz? Cevap verdim:

-Ben bütün orduların durumunu iyice bilmezsem kendi ordumu nasıl sevk ve idare edeceğimi tayin edemem.

Bir devlet ve milleti yönetme durumunda bulunanların daima göz önünde tutmaları gereken mesele budur (1937) ”.

• Her konuda çevresindekilerin mutlaka görüşünü alırdı. “*..Ben bir eser vücuda getirdimse milletimin güç ve kuvvetine ve ondan aldığım ilhama dayanarak yaptım. Sizleri konuşturdum, sizleri koşturdum yaptım”.*

• Her zaman gerçek anlamda özgürlükten yanaydı. “*Özgürlük olmayan bir ülkede ölüm ve çöküntü vardır. Her ilerlemenin ve kurtuluşun anası özgürlüktür (1930)”. “Özgürlükten doğan sıkıntılar ne kadar büyük olursa olsun, hiçbir zaman aşırı baskının yol açtığı sahte güvenlikten daha tehlikeli değildir (1930)”.*

• Geniş tarih bilgisi vardı. “*Tarihî olayların nedenlerinin başlıcaları siyasî, askerî, toplumsal ve ekonomik olabilir. Çoğu zaman bu nedenler karışık olarak etkisini gösterir. Kuşkusuz bütün bu etkenler çok önemlidir.*

Mustafa Kemal'in “Atatürk” olmasını sağlayan etkenler arasındaki en büyük payın, okul yıllarından başlayarak son nefesine kadar sürdürdüğü okuma tutkusunun, dinleme ve gözlem yeteneğinin kazandırdığı söz varlığı olduğunu söyleyebiliriz.

Atatürk diyor ki “*Çocukluğumda elime geçen iki kuruştan birini eğer kitaplara vermeseydim, bugün yapabildiğim işlerin hiçbirini yapamazdım.*” Esas sır bence burada. Çocukluğunda eline geçen iki kuruştan birini kitaplara verdiği için 35 yaşında general, 40 yaşında başkomutan, 42 yaşında cumhurbaşkanı, 46 yaşında dünyanın en büyük reformisti. Dünyada pek çok reformist var ama hiç biri dile dokunabilmeyi cesaret edememiştir; dile dokunabilen tek reformist Mustafa Kemal'dir. İşte bunu yapabilen ve 53 yaşında nutku yazan genç olarak tarihimize geçecektir Mustafa Kemal.

Cumhurbaşkanı olduktan sonra, “*iki gece yatağa girmeden*”, yalnızca kahve içerek, “*arada bir de ılık banyo yaparak*”, H.G. Wells'in “Dünya Tarihinin Ana Hatları”nı okumuştur; sürekli okumaktan yorulup yaşaran gözlerini “*ince bir tülbentle*” kurulaştırır.

Aka Gündüz'ün “*Dikmen Kızı*” romanını, bir gecede bitirmiştir. Büyük Taarruz (26 Ağustos)'dan önceki iki gece, cephede, Reşat Nuri (Güntekin)'nin “*Çalığışu*” romanını okumuştur .

Atatürk'ün, 10.000 cilt tutarında kitap okuduğu tahmin edilmektedir. Özel kitaplığında kayıtlı 4.289 adet kitap olduğu resmen doğrulanmaktadır. Bunlar; 862'si tarih, 261'i askerlik, 204'ü siyasi bilimler, 181'i hukuk, 161'i din, 154'ü dil, 144'ü ekonomi, 121'i felsefe- psikoloji ve 81'i sosyal bilimler alanında yazılmış yapıtlardır. Bu kitapların kenarlarına alınan notlardan ve işaretlerden dikkatli bir biçimde okuduğu anlaşılmaktadır. Özel kitaplığı dışında İstanbul Üniversitesi Kitaplığından kitap getirtip okuduğu da bilinmektedir. ⁶

Atatürk'ün şiiire ve edebiyata olan merakı, onun ikna kabiliyeti yüksek büyük bir hatip olmasını; matematiğe olan merakı, onun her şeyi hesaplayıp planlayan, şansa ve tesadüflere imkan vermeyen bir lider olmasını; Fransızca'ya olan merakı onun dünyada meydana gelen değişimleri takip edebilen bir lider olmasını, tarihte olan merakı ise geçmiş ve geleceğe ait olayları objektif olarak değerlendirebilen bir lider olmasını sağlamıştır.

Atatürk'le ilgili çok fazla bilinmeyenler

Beni görmek demek mutlaka yüzümü görmek demek değildir. Benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız bu yeterlidir. **Mustafa Kemal Atatürk**

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün olağanüstü yaşamı boyunca başından son derece ilginç ve gizemli olayların geçtiği biliniyor. Tümünü yanyana getirdiğimizde

⁶ Cemil Ekiyor- Atatürk'ün Söz Varlığı Üzerine Bir Deneme-Türk Dili Dergisi-Mart 2008

Atatürk'ün üstün kişiliğinin yanı sıra bir de olağanüstü ve bilinmeyen bir yanının da olduğu gözler önüne serilir. Bunlardan bir kaçını hatırlatmak gerekirse:

İlk Baş Kaldırısı :

Atatürk, oldu olası Arapça derslerinden, yere bağdaş kurarak oturmaktan ve dizleri üstünde durarak yazı yazmaktan hiç memnun değildi. Yine dizlerinin üstünde durmaktan dizlerinin ağrıdığı bir gün ayağa kalkarak dersi ayakta dinlemeye başladı. Fakat bu kez de hocası bundan memnun olmamıştı ve Atatürk'e yerine oturmasını söyledi. Atatürk ise dizlerinin ağrıdığını ve oturamayacağını söyledi.

Bunun üzerine hocası sinirlenip, deliler gibi haykırarak ; *“Neee bana karşı mı geliyorsun”* dedi. Atatürk bunun üzerine ; *“Evet karşı geliyorum”* dedi. Tam bu anda diğer bütün çocuklarda ayağa kalkıp ; *“Evet karşı geliyoruz”* diyerek aynı sözleri tekrarlayınca, hoca ne yapacağını şaşırarak onlarla uzlaşmak zorunda kalmıştı. Bu onun ilk baş kaldırısıydı. Liderlik vasfının ve kitleleri peşinden sürükleyen karizmasının ilk ortaya çıkışıydı.

15 Yıl Hüküm Süreceksin...

Atatürk hakkında yapılmış birçok kehanet vardır. Bunların en ilginç onun el falına bakan bedevinin söyledikleridir.

Mustafa Kemal arkadaşları ile Bingazi'ye, Trablusgarp savaşına katılmaya gidiyordu. Yolda bir bedevi'ye rastladılar. Bedevi el falına çok iyi baktığını ve genç subaylara da isterlerse bakabileceğini söyledi. Hepsini ellerini açarak bedevinin söylediklerini dinlemeye başladı. Sıra Mustafa Kemal'e gelince, o önce baktırmak istemedi ama arkadaşlarının ısrarı karşısında, sonunda o da elini bedevi'ye açtı. Bedevi ele bakar bakmaz yerinden sıçradı ve heyecan içinde ; *“Sen padişah olacaksın”* dedi ve ilave etti *“15 yıl hüküm süreceksin.”*

Genç subaylar güleştüler ve yollarına devam ettiler. Aradan yıllar geçti, Mustafa Kemal Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı oldu. Cumhuriyetin 14.yılında hastalandı. Karaciğeri kötüye gittiğinde çevresindekiler ona *“Artık içme Paşam”* dediler. Atatürk onlara bir zamanlar yolda rastladıkları falcı bedevi'yi hatırlattı ve gülerken ; *“Arap vaktiyle söylemişti, Bizim padişahlık nasıl olsa 15 yıl sürecek...Hesapça bu son senemizdir...”* dedi. Yıl 1938 'di...

Atatürk'ün 1907'de Çizdiği T.C. Haritası :

Atatürk, Kurtuluş savaşından çok önce, ittihatçıların Trakya'da 1907'de yaptıkları bir toplantı sırasında, bir Türkiye haritası çizmişti. Orada bulunanların anlattıklarına göre, o günkü Osmanlı Devleti sınırlarıyla hiç bir ilgisi olmayan ve o zaman hiçbir anlam veremedikleri bu harita, gelecekte, yine Atatürk'ün kuracağı Türkiye Cumhuriyeti'nin haritası olacaktı. Haritada bugünkü sınırlarımıza uymayan tek bir fark vardı; Atatürk, bizden ayrılmasına gönlünün bir türlü razı olmadığı Kerkük'ü de Türkiye topraklarına katmıştı...

⁷ Değerli araştırmacı Prof. Dr. İlknur Güntürkün Kalıpçı'nın bir kaç izlenimi ile devam edelim:

*Tahsin Coşkan, o zamanın genç bir ziraat mühendisi. Ona, *“Gel Tahsin, seni bir yere götüreceğim. Fikrini almak istiyorum.”* Diyor Atatürk. Giderler, gösterdiği yere bakar Tahsin Bey. Burası, bataklık, sivrisinek salgını, hayvan leşlerinin olduğu berbat bir arazidir. *“Ya paşam, hayrola?”* der. Atatürk, *“Buraya bütün masrafı cebimden olmak üzere bir orman çiftliği yapmak istiyorum.”* der. *“Ya paşam buranın ıslahı ya sizin paranızı tüketir ya da zamanınızı; neden bu kadar mümbit topraklar varken gelip de burayı tercih ettiniz?”* der.

Atatürk'ün cevabı Atatürk'çedir. Der ki *“Ben en zor olanı yapayım da siz arkamdan kolayları nasıl olsa yaparsınız.”*

Ne bilsin ki en kolayları bile çabuk yıkabildiğimizi ama bu arada Tahsin Coşkan, *“Paşam, burada hiçbir şey yetişmez, pek uğraşmayın.”* der. Ama dinleyen kim? Der ki *“Tahsin, buraya ziraatçileri getir ve incele. Bana da resmi bir yazı getir burasıyla ilgili.”*

Biraz sonra Tahsin Coşkan, kendi dediği çıktığı için çok mutlu, üzerinde *“Burada hiçbir şey yetişmez”* yazılı, altında da ziraatçilerin imzasının olduğu bir belgeyi Mustafa Kemal'in önüne

⁷ İlknur Güntürkün Kalıpçı (Prof. Dr.)-İçimizden biri Atatürk

koyar. Atatürk biraz mütebbesim okur bu yazıyı. Kalemı alır, bu kağıdın yanına aynen şunları yazar:
“Burası Vatan Toprağıdır, Kaderine Terk Edemeyiz.”

Hani 5 Haziranlarda kutladığımız bir gün var, çevre günü değil mi? Çevre günü ne zaman kutlanmaya başladı? 1980’den sonra. Peki 25 Mayıs 1933’te Atatürk ne yaptı? İlk çevre günü kutlamasını yaptı. Bugün okullara soruyorum, “Ne yaptınız?” diye. “Ya ağaç diktik,” diyorsunuz ya da “çöp topladık.” Öyle falan değil. Bütün Ankara halkını bedava trenlerle buraya getiriyor, ağaçlar boy vermişler, altında dinlenmektedirler, havuz yapılmıştır, çocuklar yüzmektedirler. Hatta bütün masrafı cebinden ödemiştir ama kârı da almamıştır, buraya bir fabrika yaptırmıştır, süt ürünleri üretilmektedir, herkes yemektedir. Herkes çok mutlu ama en mutlusunu Mustafa Kemal Atatürk.

Nebizade diye bir arkadaşı var, Nebizade’nin kafa çok karışık. “Yahu paşam, senden başka bir tek kişi burada bir ağaç yetişeceğine inanmadı. Peki sen nasıl anladın burada orman olacağını?” “Gel, Nebizade gel, şimdi anlatayım sana. Hani Tahsin Coşkan’ın burada bir şey yetişmez dediği günün akşamı tebdili kıyafetle Çankaya’dan kaçtım, buradaki köylülere geldim. Köylüler beni tanımadılar. Köylülere, ağalar dedim, burada ağaç yetişip yetişmeyeceğini bana en kolay yoldan nasıl ispat edersiniz dedim. ‘Al dediler’, bana bir testi su verdiler, bir de kazma kürek. ‘Kaz orayı, iki gün sonra gel biz sana ne olacağını söyleriz.’ dediler. Ah o iki gün Çankaya’da nasıl geçti bir Allah bilir, bir de ben. İki gün sonra gittim testi çıkardım, testinin içinde su bitmişti, köylülere uzattım. Dediler ki bana ‘Ağa testide su kalmamış, toprak su emiyor; bakma bunun üstünün kurak olduğuna, biraz uğraş burada ne ekersen biçersin.’ Ve hani Tahsin Coşkan’ın o raporu bana getirdiği gün ben çoktan projeye başlamış, epey de ilerlemiştim.” diyecektir.

*Bizler iyi değerlendirmemişiz onun çevre hareketini ama bakın dünya ne güzel değerlendirmiş. Ben size bu bilgileri vermek için 1919 yılından başladım ve bugüne kadar çıkan bütün gazete ve dergileri tarıyorum. Taramam sırasında 28 Temmuz 1933 gününün Cumhuriyet gazetesinde bir haber okudum. İnanılmaz bir haberdir. Hani bir çiçek alıyoruz, kırmızı renkte, hediye götürüyoruz ve adına da “Atatürk Çiçeği” diyoruz. O Atatürk çiçeğinin adını biz koyduk zannediyorduk ama bakın gazeteyi aynen okuyorum. Gazete haberi şu: “Chicago özel... Geçenlerde Vanderbilt Üniversitesi profesörlerinden doktor Kirk Landın laboratuvarlarında muhtelif ameliyeler neticesinde kırmızı renkte yeni bir çiçek elde edilmiştir. Profesör bu yeni çiçeğe isim ararken yanında duran, Tarsus Koleji’nde Atatürk’le tanışmış, ondaki tabiat bilgi ve ilgisine hayran olmuş bir diğer profesör bu çiçeğe Atatürk isminin verilmesini önermiştir. Ve bu öneri dünya nebatat dairesine iletilmiş ve Atatürk’ün yaptığı çalışmaların anlatıldığı toplantıda oy birliğiyle kabul edilmiştir.” Yani dünyadaki her ülkede bu çiçek Gazi Atatürk adıyla üretiliyor ve satılıyor.

Peki başka bir lider var mı diye araştırdım bir çiçeğe adını veren; başka hiçbir lider yok. Çünkü tabiatıyla bu kadar bütünleşebilen bir lideri dünya tarihi yazmamıştır.

*Atatürk’ün hayatta en hoşlanmadığı şey dalkavukluk, özellikle yemek masasında hiç hoşlanmıyor. Bir gün karşısındaki adam Atatürk’e “Sen Türklerin şahısın, şususun bususun...” diyor, feci dalkavuk.

Yoğurt kasesi de adamın önündeymiş; diyor ki Atatürk; “Şu yoğurt kasesini bana uzatır mısınız?”

Adam yoğurt kasesi uzatacak, el insaf ayağa kalkıyor, önünü ilikliyor, tam yoğurt kasesini alacakken parmakları içine giriyor. “Ah...” diyorlar “adama taktı Atatürk, bir de zaten sinirlenmiş durumda, bir de çok titiz bu konuda, şimdi bir fırtına kopacak!”

Adam perişan, “Ah paşam, vah paşam,” derken “Ya niye bu kadar üzüldünüz? Demin yoğurt yiyecektim, şimdi cacık yemiş olurum!” diyor.

*⁸Gazi 2 Nisan 1922 tarihinde yanında Sovyet Elçisi Aralov ile birlikte Konya’dadır.

“O gece iki medreseyi ziyaret ettik. Kanlı, canlı hemen hepsi de gencecik mollalar medresenin avlusunda dizilmişlerdi. Bunların yanında, geniş cüppeli, beyaz sarıklı hocalar da yer almıştı. Hepsi de yerlere kadar eğilerek Mustafa Kemal Paşayı selamladılar. Bunların içinden biri, bunların başı ve

⁸ S.İ.Aralov- Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Hatıraları, (çev. Hasan Ali Ediz, s.104-106)

en nüfuzlusu, Mustafa Kemal Paşa'dan, Medrese sayısını artırmamasını rica etti. Bu zat, ayrıca, medrese öğrencilerinin askere alınmamalarını da istirham etti.”

Hoca konuşurken Mustafa Kemal'in kendini tuttuğu belli oluyordu. Ama, medrese öğrencilerinin askere alınmamaları söz konusu olunca, artık kendini tutamadı ve yüksek sesle, sertçe:

“Ne o, dedi. Yoksa sizin için medrese, Yunanlıları mağlup etmekten, halkı zulümden kurtarmaktan daha mı değerlidir? Millet kan içinde yüzerken, halkın en iyi çocukları cephelerde dövüşür, yurt için canlarını feda ederken, siz burada genç, sapasağlam delikanlıları besiyeye çekmişsiniz!..”

Mustafa Kemal konuşurken gözleri daha korkunç bir hal alıyordu:

“Bu asalakların askere alınmaları için hemen yarın emir vereceğim!”

Hocalar sindiler, ama yüzleri öfkeden kıpkırmızı kesildi, yabancıların yanında hükümet başkanı onları paylamıştı.

Mustafa Kemal Paşa bize dönerek:

“Hadi gidelim, dedi, artık burada bizim için yapılacak bir şey kalmadı. Ve şöyle, isteksizce bir selam vererek oradan ayrıldı.”

Mustafa Kemal Paşa otomobilde uzun bir süre yatışmadı:

“Savaş sona erince onlarla daha ciddi konuşacağım! Her şeyden önce onların malî dayanaklarından, vakıflardan, yoksun edeceğim. Yurt topraklarının büyük bir parçası, neredeyse üçte ikisi, belki daha çoğu vakıftır. Bu topraklar mollaların yaşam kaynaklarıdır. Bunların çoğu köylülerin elinden alınmış topraklardır. Buna son vereceğiz. Bir de utanmadan hükümetten yardım istiyorlar.”

Mustafa Kemal, Anadolu topraklarında, şimdi gördüğümüz dinç, sağlam delikanlıları askerden kaçırın 17 bin medrese bulunduğunu söyledi. Bu tam bir kolordu demekti. Medrese öğrencilerinin şimdiye kadar niçin askere alınmadıklarını sormam üzerine, Mustafa Kemal, bunların askere alınmaları için gerekli emrin verilmiş olduğunu söyledi. Bu devrimci adım, subaylar arasında büyük bir sevinç yaratmış ve bu olay, son günlerin en çok üzerinde durulan bir konusu haline gelmişti.

Günümüzde en önemli konulardan birisi de olaylara ve düşünsel faaliyetlere bakarken “**Bütünsel (holistik) bakış açısı**” içinde olabilmektir. Yani, daha açık bir söylemle, her soruna bütünlük içinde bakabilme, hiç bir konunun ötekiyle bağlantılı olduğunu gözden kaçırmama, her olayın başka bir olayla ilişkisinin olabileceğini değerlendirebilme. Bütününe bakarken, parçaları görebilmek, her şeyi gereken yere gerektiği biçimde oturabilecek düşünce yapısında olabilmek.... Bu bakışa sahip olamayanlar, bir bakıma “*ağaçlara bakmaktan ormanı göremezler*” ve elbette de yanılığın kurtulamazlar.

Yaşama da bütünlük içinde bakarken, görev ve sorumluluğu tam olarak yerine getirirken aynı zamanda yaşama sevincinin de tam olması. Ya o ya öteki diyen Aristo'nun iki kutuplu diyalektik yaşam felsefesi yerine, hem biraz ondan hem de biraz bundan diyen kuantum düşünce yöntemiyle düşünebilme becerisini kazanabilmek...Siyah –Beyaz renklerden başka Gri tonları da görebilmek ve algılayabilmek... “**Bütünsel (holistik) bakış açısı**” işte budur ve yaşam başarısının bilgeliğe açılan yoludur. Atatürk'ün tüm yaşamında ön plana aldığı bir bakış açısıdır bu olgu...

Atatürk'ün İnanç Dünyası

Bazı kimseler çağdaş olmayı dinsiz olmak sanıyorlar. Asıl dinsizlik onların bu düşüncesidir. Bu yanlış yorumu yapanların amacı, Müslümanların dinsizlere esir olmasını istemek değil de nedir? Her sarıklıyı hoca sanmayın, hoca olmak sarıklı değil, akıllıdır.

Mustafa Kemal Atatürk (1923, Adana)

Mustafa Kemal Atatürk Türk ulusunun yetiştirdiği en büyük komutan ve devlet adamlarından biridir. Ne var ki, bu büyük insanın tüm görüş ve düşüncelerinin aynı derecede, özellikle kendi halkı tarafından tam anlaşıldığı söylenemez. Örneğin onun din ve lâiklik hakkındaki görüş ve düşünceleri en az bilineni ama en çok tartışılan ve istismar edilenidir.

Öyle ki, kimi çevrelerce konu hakkındaki taban tabana zıt, tamamen birbirinden farklı çeşitli düşünceler üretilmektedir. Bunlar arasında Atatürkçülüğü “*dinsizlik*” olarak takdim edenlerin sayısı anımsanmayacak kadar çoktur.

Atatürk'ü dinsiz, lâikliği de dinsizlik olarak takdim etmek isteyenlerin oyunlarını bozmak amacıyla, gençlerimizin doğru ve gerçek bilgilerle donatılması gerekmektedir.

Ata'nın Meclis açılışında ellerini kaldırmış dua ettiği fotoğrafı asılıdır. Fotoğrafın altında da Ocak 1923'teki konuşması vardır.

"Bizim dinimiz en makul ve en tabii bir dindir. Ve ancak bundan dolayıdır ki son din olmuştur. Bir dinin tabii olması için akla, fenne, ilme ve mantığa uyması lâzımdır. Bizim dinimiz bunlara tamamen uygundur."

"Türkler Arapların dinini kabul etmeden evvel de büyük bir millet idi. Arap dinini kabul ettikten sonra, bu din, ne Arapların, ne aynı dinde bulunan Acemlerin ve ne de Mısırlıların vesairesinin Türk'lerle birleşip bir millet teşkil etmelerine hiçbir şekilde tesir etmedi,.. Bilakis, Türk milletinin milli rabitalarını gevşetti, milli hislerini, milli heyecanını uyuşturdu. Bu pek tabii idi. Çünkü Muhammed'in kurduğu dinin gayesi milliyetlerin fevkinde şamil bir Arap milliyeti siyasetine müncer oluyordu. Bu Arap fikri ümmet kelimesi ile ifade olundu. Muhammed'in dinini kabul edenler, kendilerini unutmaya hayatlarını Allah kelimesinin her yerde yükseltilmesine hasr etmeğe mecburdular. Bununla beraber, Allah'a kendi lisanında değil Allah'ın Arap kavmine gönderdiği Arapça kitapla ibadet ve münacatta bulunacaktı. Arapça öğrenmedikçe Allah'a ne dediğini bilmeyecekti. Bu vaziyet karşısında Türk Milleti bir çok asırlar ne yaptığını ne yapacağını bilmeksizin adeta bir kelimesinin manasını bilmediği halde Kuran'ı ezberlemekten beyni sulanmış hafızlara döndüler." ⁹

"Bilhassa bizim dinimiz için herkesin elinde bir ölçü vardır. Bu ölçü ile hangi şeyin bu dine uygun olup olmadığını kolayca takdir edebilirsiniz. Hangi şey ki akla, mantığa halkın menfaatine uygundur; biliniz ki o bizim dinimize de uygundur. Bir şey akıl ve mantığa, milletin menfaatine, İslamın menfaatine uygunsu kimseye sormayın. O şey dinidir. Eğer bizim dinimiz aklın mantığının uyduğu bir din olmasaydı mükemmel olmazdı, son din olmazdı."

"Baylar ve ey millet, iyi biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar memleketi olamaz. En doğru ve en hakikî tarikat, medeniyet tarikatıdır."

Bir bilgenin "**Siperlerde inançsız asker olmaz**" sözü, askerlerin duygularını çok iyi yansıtan, çatışmanın zor şartlarını yaşarken, hiçbir çarenin kalmadığı hallerde insan bir yerlere sığınmak, bir Ulu Yaradandan yardım bulmayı umar. Unutulmamalıdır ki Atatürk, çeşitli cephelerde ve zor savaş koşullarında geçen yaşamı boyunca inancını hiç kaybetmeyen bir insandır.

Gerek Atatürk'ü yakından tanıyan kişilerin aktardıkları bilgiler, gerekse Atatürk'ün hayatını anlatan güvenilir kaynaklar incelendiğinde Atatürk'ün materyalist, din karşıtı olması bir yana, aksine inançlı, samimi bir Müslüman olduğu açıkça görülecektir. Atatürk'ün sağlam bir inanca ve din bilgisine sahip olduğu, çeşitli vesilelerle yaptığı konuşmalarda açıkça kendini göstermektedir.

Atatürk; Türk insanının yaşadığı dinin gerçek İslam'dan uzak, hurafeler ve batıl inançlar üzerine kurulu olduğunu ve aslından uzaklaştırılmış bu dinin, Türkiye'yi hızla karanlığa doğru götürmekte olduğunu görüyordu. Bu gidişi durdurmanın tek çaresi vardı. O da, hurafeleri, batıl inançları içinde barındırmayan, Atatürk'ün "*akla, fenne, ilme uygun...*" dediği, dinin özünü teşkil eden Kuran'ın ve gerçek İslam'ın halka anlatılması idi. Atatürk'ün bu konuda söylediklerini kendisinden nakledeyim:

• **"Türkler İslam oldukları halde, bozulmaya, yoksulluğa, gerilemeye maruz kaldılar; geçmişin batıl alışkanlık ve inançlarıyla İslamiyet'i karıştırdıkları ve bu suretle gerçek İslamiyet'ten uzaklaştıkları için, kendilerini düşmanlarının esiri yaptılar. Gerçek İslam'ın çok yüce, çok kıymetli gerçeklerini, olduğu gibi almamakta inatçı bulundular. İşte gerilememizin belli başlı sebeplerini bu nokta teşkil ediyor."** (İzmir, 3.02.1923, Atatürk Diyor ki, Varlık Yayınları, s. 46)

• **"Türk Kuran'ın arkasında koşuyor; fakat onun ne dediğini anlamıyor, içinde neler var bilmiyor ve bilmeden tapınıyor. Benim maksadım; arkasında koştuğu kitapta neler olduğunu Türk anlatsın"** **"Türkler, dinlerinin ne olduğunu bilmiyorlar. Bunun için Kuran, Türkçe olmalıdır."** (Osman Ergin, Türk Maarif Tarihi 1-5, 1977 (A. Gürtaş, s. 41))

• **"Türk insanı Kuranı kendi ana dili ile okursa daha dindar ve de asıl benimsediği dinin yüceliğini derinden ve şuurla kavramış olacaktır."** Osman Ergin, Türk Maarif Tarihi 1-5, 1977 (A. Gürtaş, s. 41)

⁹ Afet İnan (Prof. Dr.)-Dil Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk'ün El yazmaları-1998

• “Türk milleti Arapça öğrenmedikçe asırlardır ne yaptığını, ne yapacağını bilmeksizin, adeta bir kelimesinin bile anlamını bilmediği halde, beyni sultanmış hafızlara döndüler. Biz kuranı duvarlara asmış, ancak tören olarak okuyoruz, musiki ile duygulanmak için okuyoruz. Aklımızla anlayıp davranışlarımızı geliştirmek için ise, başkalarının bize anlattıklarına bağlanıyoruz.”

(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri)

• “Arapça yazılmış olan kuran; Türkler için tekrarlanan, fakat anlamını bilmediğinden dolayı, ses ve nağmeden öte işlevi olmayan bir kitap görünümündedir. Türk halkı kuranın anlamını da öğrenmelidir. Bu husus hüküm sürmekte olan pek çok hurafe ve geleneğin dinle ilgisi bulunmadığının farkına varılmasını sağlayabilir. Kuranı bilen anlayan Türk halkı, çeşitli çıkar çevrelerince kolay kolay aldatılıp yönlendirilemez. Bu, taklide dayalı dindarlıktan bilinçli dindarlığa geçişin temeli olacaktır.”(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri) diyordu.

• Atatürk, Kuran’da yer alan ve İslam dininin esasını teşkil eden bilgi ve öğretilerle, evrende hakim olan kanunların aynı kaynağa dayandığını söylemektedir. Hem dini gönderenin hem de evrendeki kanunları düzenleyenin yüce Allah olduğunu belirtmekte, inanç ve akıl dengesini “**İnsana aklı veren de dini gönderen de Allah’tır. Dolayısıyla Allah’ın buyrukları onun verdiği akla aykırı olmaz**” demek suretiyle vurgulamaktadır. (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri)

• Atatürk Edirne ziyaretinde Selimiye Camii’nin içini dolaşırken, mihrapla büyük avizenin arasında durarak yukarıdaki yarım kubbenin üzerinde Arapça yazılı olan ayeti okuyarak müftüye sorar. “**Hocam bu ayet Tevbe suresi 18. ayet değil mi?**” der. Müftüden “**Evet paşa hazretleri**” cevabını aldıktan sonra müftüye “**Bana bu ayetin manasını söyleyebilir misiniz?**” diye sorar. Hocanın doğru cevabı üzerine teşekkür edip “**Evet bende öyle biliyorum**” (Atatürk ve Edirne (<http://www.edirneden.com/goster.php>) der. Hat sanatının ağıdalı uygulamasıyla kubbeye yazılı ayetin hem Arapça’sını ve hem de Türkçe anlamını bilecek kadar İslam konusunda birikimli bu büyük, bu güzel insana “**Dinsiz, din düşmanı**” diyenlerin, her halde Allah katında verecekleri hesapları olacaktır.

“ATATÜRKÇÜLÜK” ve “KEMALİZM” KAVRAMLARI ÜZERİNE

Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler ve mensuplar memleketi olamaz. En doğru ve en gerçek yol, medeniyet yoludur. Medeniyetin emir ve isteğini yapmak, insan olmak için yeter. Mustafa Kemal Atatürk (1925, Kastamonu)

Şu anda güncel tartışılan konulardan birisi de “Kemalizm” ve “Atatürkçülük” ayrımı. Ahmet Taner Kışlalı, bu soruları şöyle cevaplandırıyor:¹⁰

“...Ben ‘**Atatürkçülük**’ yerine, ‘**Kemalizm**’ sözünü kullanmayı tercih ediyorum. Bunun iki nedeni var. Biri içe dönük, diğeri dışa dönük. Türkiye dışına çıktığımız zaman siyaset bilimi kitaplarında, ansiklopedilerde, ilgili insanlarla konuştuğumuzda ‘Kemalizm’ sözcüğüne rastlarsınız. Sosyalizm ve Leninizm gibi evrenseldir. İçe dönük nedeni daha önemli.

50’li yıllardan beri Türkiye’ye egemen olan çizgi ‘Atatürk’e evet, ‘Kemalizm’e hayır’ çizgisi. Atatürk’ü sevmekle Kemalizm aynı şey değil.

Öyle dönemler oldu ki Atatürk putlaştırılırken, Kemalizm çiğnendi bir anlamda ve bu bazen Kemalizm adına yapıldı...Bunun en son ve en acı örneğini 12 Eylül’de yaşadık. Atatürk putlaştırılırken, en önem verdiği ilkelere ödünler verildi.

En önem verdiği kurumlar birer birer yıkıldı. Ve o dönemde en gerçek Kemalistlerden Nadir Nadi ‘Ben Atatürkçü Değilim’ diye kitap yazdı.”

Kavram ve o kavramların anlatılmasında kullanılan sözcüklerle ilgili: “**Atatürkçülük**” demek mi daha doğru, yoksa “**Kemalizm**” demek mi? Bu konuda Ahmet Taner Kışlalı’nın yorumuna devam edelim:

¹⁰ Vural Savaş- Kemalizm ve ADD-Müdafaa-i Hukuk-Nisan 2005-Sayı 79

Mustafa Kemal, tıpkı Lenin gibi, Birinci Dünya Savaşı'nın ülkesindeki eski düzenin temsilcilerini maddi ve manevi açıdan yıpratmasından yararlanarak, evrimin henüz zorunlu kılmadığı yeni bir toplumsal-siyasal düzeni yaratarak süreçleri harekete geçirmiştir.

Lenin, Rus ordusunun perişan olması sayesinde, küçük, ama iyi örgütlü ve bilinçli bir güce dayanarak siyasal iktidarı ele geçirirken; Mustafa Kemal, ülkesini düşman işgalinden kurtarmanın kendine kazandırdığı olağanüstü etkiyi kullanarak devrimi gerçekleştirmiştir. Lenin'in Rusya'nın koşullarına uydurmağa çalıştığı Marksist ideoloji dogmalaşırken; Mustafa Kemal, liberalizm ve sosyalizmden yararlanarak Türkiye'nin koşullarına göre oluşturmaya çalıştığı devrimci ideolojinin dogmalaşma olasılığını önlemeye çalışmıştır, ideolojik kalıplaşmanın hızlı bir değişim süreciyle bağdaşmayacağını vurgulayarak, bir anlamda "sürekli devrimcilik" anlayışının öncülüğünü yapmıştır. Bazılarının ileri sürdüğünün tersine, Kemalizmin ideolojisi vardır, ama "öğreti"si (doktrini) yoktur.

Kemalizmin önünde iki aşamalı bir amaç vardı: Bağımsızlık ve çağdaşlaşma. Bu ereklere ulaşmak için, ideolojinin çerçevesini oluşturan milliyetçilik, cumhuriyetçilik ve laiklik ilkeleri Fransız Devrimi ve dolayısıyla liberalizmden, devletçilik, halkçılık ve devrimcilik ilkeleri de sosyalizmden esinlendi.

İdeolojiler, toplumsal gereksinimleri karşılayan, o gereksinimleri duyan kesimlerce benimsenmiş, kendi içlerinde tutarlı inanç sistemleridir. **Sağcı ideolojiler**, daha çok duygulara, **solcu ideolojiler** ise akla seslenirler. Kemalizm de, akla ve insancıl değerlere dayalı, "çağdaş" bir toplum özlemine yanıt veren, geri kalmışlıktan kurtulma istencini yansıtan bir ideolojidir.

Oysa, Atatürkçülük dendiğinde -böyle bir ideolojik kavramdan çok- bir kişiye yönelik hayranlık çağrısını öne çıkıyor. Adeta bir "putlaştırma" eğilimi yansıyor. Hele "Atatürkçülük" adına, Atatürk'ün isminin arkasına saklanılarak yapılanlar düşünülünce, "yıpratılmış" olan bu sözcükten vazgeçmek daha doğru gözüküyor.

Atatürkçülüğü, Atatürk'ün sağlığında -o günün koşullarının gereği olarak- yaptıklarının "bekçiliği" biçiminde anlayanlar var. Bu Kemalizmin "tutucu" yorumudur ve "sürekli devrimci" özüne aykırıdır... Bir de -özellikle çok partili döneme geçtikten sonra- ülke yönetimine gelen ve Atatürk'e saygı duydukları halde Kemalizme "kısmen" karşı olanlar söz konusudur, işte "Atatürkçülük" sözcüğünün, bu iki kesimle ilgili olarak kullanılmasının daha doğru olduğunu söyleyebiliriz.

Kemalizm ise "ilerici" bir ideolojidir. Ne geçmişin bekçiliği ne de kalıplaşmış bir inanç sistemidir. Değişen koşullar içinde, sürekli ve akılcı bir yenilenmeyi ve o yenilenmenin ilkelerini içerir.

Son söz olarak şunu söyleyebiliriz: **Kemalizm**, akla ve bilime, gerçekçiliğe, insancılığa, özgürlüğe ve sürekli devrimciliğe dayalı bir "çağdaşlaşma ideolojisi"dir.¹¹

"**Kemalizm**" terimi, Türk Devrimi'nin bir ideolojisi olarak, ortaya çıktığından beri tartışılıp durmuştur. Bugün de, "**Atatürkçülük**" adıyla hep gündemdedir. Bütün ideolojiler gibi, onu tutanlar, tutmayanlar görülüyor.

Ama belki daha da dikkati çeken, **Kurtuluş**'la **Kuruluş**'un iç içe ve birbirine sınımsız bağlarla bağlı oluşlarıdır. Gerçekten, Kurtuluş'la Kuruluş, bu iki süreç aslında iç içe geçmiştir; diyalektik bağlarla birbirine kenetlenmiştir. Kurtuluş için savaşıırken, Kuruluş olgusu da hayata doğmuştur. 23 Nisan 1920, yâni TBMM'nin kuruluşu, her ikisinin de başlangıcıdır. Kurtuluş'tan sonra Kuruluş yeni bir yükseliş kaydeder ve reformlar takvimi 1940' lara kadar sürer.¹² **Kuruluş**, özünde "inkılâplar" dır, yâni "devrimdir."

Kemalizm, 1920'lerin Türkiye'sinin yarattığı siyasal bir doktrindir, bilimsel bir statü iddiasında değildir. Temel ilkeleri, çağdaş dünya içinde Türkiye'nin yeri gözönünde bulundurularak, kitaplıklarda değil savaş alanlarında, kongre ve meclislerde, diplomatik konferanslarda geliştirilmiştir. Onun bir ideoloji haline gelişi ve ilkeler halinde özetlenmesi devrimci atılımın bitmesinden sonradır.

Atatürk konusunda en az hoşgörülü davranan batılı ülke emperyalizmin başını çeken İngiltere olmuştur. Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara'da bulunmuş tek İngiliz kadını olan Grace M. Ellison

¹¹ Ahmet Taner Kışlalı(Prof. Dr.)- Kemalizm

¹² Server Tanilli -Din ve Politika(2008)

bunun ender istisnalarından biri sayılabilir. Gerçekten Ellison büyük zaferden sonra Atatürk'le yaptığı röportajların etkisiyle, onun hayranlık dolu bir portresini çizmiştir. Zekası, nüfuz kabiliyeti, sadeliği, alçakgönüllülüğü Atatürk'ün İngiliz gazeteciye büyüleyen başlıca özellikleridir. *“Bu insanın karakter ve politik başarılarını anlatmadan ya da incelemeden, zekasının gücünü ve derinliğini size aktarmakta tereddüt ediyorum”* diye yazar G.Ellison.¹³

O sıralarda “Kemalist” sözcüğü yeni yeni kullanılmaktadır. Fakat Atatürk bu sözcüğü benimsememiştir. İngiliz gazeteciye şunları söyler: *“Bu kelime hareketin ruhunu anlatmıyor. Ben ölsem de canlı da kalsam hareket devam edecektir.”*

İngiltere, Fransa, İtalya, Amerika'nın siyasal ve askeri güçleri ve bu ülkelerin basını Anadolu'da Mustafa Kemal komutasında savaşan Türk ordusunu ve Mustafa Kemal'in yanında yer alan bir avuç yurtseveri “Kemalist” olarak adlandırmıştır. “Kemalist” deyimini TBMM Hükümeti'nin resmi bir belgesi ya da Meclisin özel düşünce ortamları oluşturmamıştır.

Aksine yukarıda da belirtildiği gibi. Bu terim batı dünyasının siyasal güçleri tarafından ve yoğun olarak batıdaki basın organları tarafından kullanılmıştır. Bu deyim, Avrupa basını gibi İstanbul'daki mütareke basını da kullanmıştır.

1930'lara gelindiğinde Avrupa'da Komünizm, Sosyalizm, Faşizm, Nazizm ve Korparatizm gibi deyimler etrafı sarmıştı. Batılı yazarlar Türkiye'deki gelişmeleri Kemalizm deyimini altında belirtmeye başladılar.

Görüldüğü gibi, ilk aşamada Anadolu'da Mustafa Kemal'in önderliğinde gerçekleşen ulusal kurtuluş savaşına verilen “Kemalist hareket” deyimini ve daha sonra kullanılan “Kemalizm” deyimini, hem emperyalist güçlere karşı Asyalı bir toplumun gerçekleştirdiği ulusal kurtuluş eyleminin adı oldu, hem de savaştan sonra Mustafa Kemal'in liderliğinde izlenen devrimci atılımların temel felsefesinin tanımı için kullanılan genel bir deyim haline geldi.

Aslında, Mustafa Kemal *“bir ideolojiye dayanmanın donup kalmakla aynı anlama geleceğini”* söyleyerek, ortaya keskin çizgilerle belirlenmiş bir ideoloji koymaktan kaçınmıştır. Ancak özellikle batı dünyasında “Kemalizm” deyimini her zaman kullanılmıştır.¹⁴

Mustafa Kemal'in düşünce sisteminin temel öğeleri, Akıcılık, tam bağımsızlık, ulusal egemenliktir.

1. Bilim ve Akıl

Atatürk, tüm yaşam için, her şey için, en gerçek yol gösterici olarak bilimi kabul etmiştir.

Bilim en gerçek yol gösterici olarak seçilince posivist bir yaklaşım ortaya çıkmaktadır. Bilim ana temel alınınca, dine dayalı eski devlet düzeni red ediliyor ve akla dayalı bir Cumhuriyet rejimi benimseniyordu.

Atatürk'ün akılcılığı sadece devlet yaşamında değil, kişisel ve toplumsal yaşayışın her yönünde akli ve bilimi yol gösterici olarak saymaktadır.

2. Devletin temel unsurları “Tam bağımsızlık” ve “Ulusal Egemenlik” ilkesidir.

Atatürk *“özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir. Ben ulusumun ve atalarımın en değerli mirası olan bağımsızlık aşkı ile dolu bir adımım”* (1924) demişti. Atatürk, tam bağımsızlığı da şöyle tanımlamıştır: *“Tam bağımsızlık denildiği zaman elbette siyaset, maliye, iktisat, adalet, askerlik, kültür ve her alanda tam bağımsızlık ve özgürlük demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan yoksunluk, ulus ve ülkenin gerçek anlamıyla bütün bağımsızlığından yoksunluğu demektir.”* (1919)

Büyük Nutuk'ta da der ki, *“Temel ilke, Türk ulusunun onurlu ve şerefli bir ulus olarak yaşanmasıdır. Bu ancak tam bağımsızlığa sahip olmakla sağlanacaktır.”* (1927)

İlhan Selçuk ise, Anadolu'nun aydınlanma Devrimini şöyle bir sürecin ürünü olduğunu söylemekte: *“Kemalizmin özü de aklın inançtan, bilimin dinden bağımsızlaşmasıdır; Mustafa Kemal sorgulanmayan kişileri ve kurumları yıkarak laik cumhuriyeti kurdu; ‘Yaşamda en gerçek yol gösterici ilimdir’ tümcesiyle, her şeyin sorgulanmasını istedi.”*

Kemalizm ‘Aydınlanma Devrimi’nin Türkçesidir.

¹³ *Taner Timur (Prof.Dr.)-Türk Devrimi ve Sonrası*

¹⁴ *Mehmet Alev Coşkun (Dr.)-Atatürkçü Düşünce Sistemi*

Gerard Tongas, **“Kemalizm on asra sıgacak işi, on yılda başarmıştır”** der.

Lozan’da heyetimize hukuk danışmanlığı yapan L. Ostrolog şöyle yazmıştır: Türk temsilcileri Lozan’dan döndüğünde; *“...devrim sözcüğü kullanılmadı, fakat derhal girilen eylemler gösterdi ki gerçekte İslam dünyasının o güne kadar hiç görmediği bir devrim yapılıyordu.”*

Her fırsatta, Atatürkçülüğü yıpratıp Laik Cumhuriyetimizi yıkmak, Ulusumuzu Atatürk ilkelerinden Atatürkçü laik ulus düşüncesinden ayırıp ümmetçiliğin karanlığına çekmek isteyenler vardır, yarın da olacaktır. Ama Atatürk’ün yarattığı devrimlerle dönüşümlerle oluşan Atatürkçü Düşünce Sistemi’ni hiç bir güç ters yüz edemeyecektir. Akan nehir tersine döndürülemez.

Yaratılan bu model için kimi yazarlar Kemalizm, kimileri de Atatürkçülük deyimini kullanmışlardır. Son yıllarda kimi yazarlar kasıtlı olarak bu iki terim arasında ayrımlar hatta çelişkiler varmış gibi yargılara varırlar, yazı yazarlar, konuşmalar yaparlar. Son yıllarda, her iki terimi de kapsayan **“Atatürkçü Düşünce sistemi”** kullanılmaya başlandı.

Atatürkçü Düşünce Nedir ve Ne Değildir?

Yunanca’da “idea” (görülen biçim) ve “Logos” (bilim) sözcüklerinin bir araya gelmesinden oluşan **“ideoloji”** sözcüğü, toplum yaşamını yönlendiren ve kendi içinde bir düzen ve disiplin içeren fikir, inanç ve düşüncelerdir diye tanımlanabilir.

“Resmi ideoloji” ise, bir ideoloji’nin yapısındaki öğelerin, egemen güç tarafından benimsenmesi, belletilmesi ve buna karşı, başkaca fikir, inanç ve düşüncelerin yasaklanması biçiminde tanımlanabilir. Resmi ideoloji *“insanları, doğumundan ölümüne kadar izleyen ve onları tek kalıp içinde düşünmeye, inanmaya ve davranmaya zorlayan ve prototip insan yetiştirmeyi amaçlayan dikta yönetimleridir.”*

Atatürkçü düşünce sisteminin, kalıplaşmış hiçbir ideolojiyle benzerliği yoktur ve tam aksine, **“Atatürkçü Düşünce, bilimseliktir, akılcılıktır ve olaylara sağduyulu ölçütlerle bakış biçimidir,”** Atatürkçü Düşüncenin, demokrasi karşıtı ve dogmatik nitelikli Komünist, Faşist, Nazist ya da Kökten dinci ideolojilerle hiçbir benzer yanı bulunmamaktadır.¹⁵

Atatürkçülük Devrim mi, Doktrin mi, İdeoloji mi?

Atatürkçülük, Türkiye Cumhuriyeti’nin kayıtsız ve şartsız tam bağımsızlığına sahip olması, yönetimin demokratik olması ve millet egemenliğine dayandırılması, ülkenin her alanda çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarılması, halkın eşitlik içinde huzur ve güveninin sağlanması ve yaşam düzeyinin yükseltilmesi, bu işlerin, donmuş ve kalıplaşmış çağdışı kurallarla değil, aklın ve bilimin ortaya koyduğu çağdaş verilerle düzenlenmesi için temel unsurları Atatürk tarafından belirlenmiş ve uygulanmış olan devlet yaşamına, düşünce yaşamına ve ekonomik yaşama, toplumun temel kurumlarına ilişkin gerçekçi, devrimci ve laik düşünce yapısı ve ilkelerdir.

Atatürkçülük sadece tavır veya tutumla açıklanacak kadar basit bir yapıya sahip değildir. Din anlamında bir inanç sistemi de değildir. Moda, hiç değildir. Doktrin denebilir mi? Doktrin tanımı nedir? Doktrin, bir felsefe veya edebiyat okulunun düşüncelerinin tümüdür. Başka bir tanımla felsefi, dinî, siyasî bir sistem oluşturan kavramlar ve dogmaların hepsine doktrin denir. Bir fikir adamı veya filozofun fikirlerinin tümüne de doktrin denir. Oysa Atatürk sadece düşünce değil, aynı zamanda eylem adamıdır. Ayrıca, Atatürk’ün ortaya koyduğu esasların hiçbiri dogmatik değildir. Öyleyse Atatürkçülük bir *“doktrin”* değildir.

Atatürkçülüğe *“Atatürk İdeolojisi”* veya *“Kemalist İdeoloji”* denebilir mi? *“İdeoloji”* terimi eski Yunanca’dan gelir ve iki kelimedden oluşur, *“idea”* ve *“logos”*.

Sözlükler *“idea”*’yı *“görüş, düşünce, felsefede Platon’un eşyanın zihinde bıraktığı ilk örneğine verilen ad”* şeklinde açıklamaktadır. Ancak, bu birleşik kelime bugünkü anlamda 19. yy başında Fransa’da ortaya çıktı. Kökeni çok eski olsa da bugünkü anlamını kazanması oldukça yenidir.

Sosyal bilimciler birçok konuda olduğu gibi, **ideolojinin tanımında** da görüş birliği içinde değildir. Şöyle ki, ideoloji tanımı için *“içinde yaşanan ortam sonucu, koşullara göre sorunlara çözüm için üretilen, kendi içinde tutarlı, sistemleşmiş düşünceler bütünüdür”* diyenler olduğu gibi *“insan ve toplumun geliştirdiği, insan, toplum ve evrene ilişkin kapsamlı ve ahlakî inanç sistemleri bütünüdür”* veya *“belirli bir biçimde düşünmeyi ve davranmayı haklı çıkarmak, ya da düşünce ve*

¹⁵ Arif Çavdar-Büyük Türk Devrimi’nin Diyalektiği

davranışları belirli bir biçimde etkilemek işlevini taşıyan inanç, tutum ve düşünceler demetidir” diyenler de vardır.

Görüldüğü üzere bütün bu tanımlarda ideolojinin ortak noktası, belli kalıplar içinde tutulmuş olmasıdır. Yani donmuş, kalıplaşmış, statik bir yapısı vardır. Oysa *Atatürkçü düşünce sistemi* dinamik bir özellik taşır. Devrimcilik ilkesi, kalıplaşmış, donmuş, dar kalıplar içine sıkışmış ve dış dünyaya kapanmışlığın karşıtıdır. Devrimcilik ilkesine göre, devrim yapılır ama bitmez. Çünkü, dünya ve insan toplulukları sürekli bir değişim içindedir. Bunun için devrim sonlu değil süreklidir.

İdeolojilerin belli bir noktadan sonra dogmatik bir yapı içine sıkıştıkları tarihsel bir gerçektir. Oysa Atatürkçü düşünce sistemi; değişen çağa ve koşullara göre sürekli olarak kendini yeniler, evrensel değer taşır, siyasal, sosyal, kültürel ve bilimsel gelişmeyi öngörür.

¹⁶*Öyle ise bu gerçek için hangi terimi kullanmak doğru olur?*

Atatürkçülük kendi terimini kendisi koymuştur. ***Uzun şekliyle söylenirse “Atatürkçü Düşünce Sistemi'dir. Veya kısaca Atatürkçülük'tür.*** Bu ifadedeki sistem kelimesi ilk anda bir sınır, bir kalıp gibi görünse de gerçekte öyle değildir. Sistemin bu cümledeki anlamı organizasyondur. Atatürkçü düşünce sistemi, kendi dışındaki bazı ideoloji, doktrin, sistem veya akımlara bazı noktalarda benzerlik gösterebilir ama aslında kendi türünde kendine özgü özellikleri ve nitelikleri bulunan bir düşünce sistemidir.

¹⁷***Prof. Anıl Çeçen'e*** göre; *“Atatürkçülüğün doktrin olarak kavramlaştırılmış bir ideoloji olduğunu ileri sürmek çok zordur. Atatürk kendi ideolojisini sistematik biçimlerde ortaya koymamış, yürüyen ve gelişen bir devrimi dondurmamak için böyle bir yol seçmiştir”.*

Prof. İsmet Giritli örneğinde olduğu gibi, *Kemalizm'i bir siyasî görüş”* olarak nitelendirenler, *“ideoloji”* şeklinde kabul edilmesi gerektiğini düşünenler de vardır.

Orgeneral Yaşar Büyükanıt'ın sözleriyle; *“Onun elleri, vatanını müdafaa uğruna kullandığı yeryüzünün en şerefli kılıcının kabzasından çok, kitapların cildini tutmuştur”.*

Orgeneral İlker Başbuğ'un da vurguladığı gibi; *“Atatürk için okumak, sorgulamak demektir”.*

1981 yılında ***Prof. Suna Kili*** şu değerlendirmeyi yapmıştır:

“Atatürk devriminin amacı, *Türkiye'yi yalnız çağdaş, demokratik bir toplum durumuna dönüştürmek değildir. Aynı zamanda sürekli olarak bu yönde gelişmesini sağlamaktır. Atatürkçülük, durağan bir ideoloji değildir.*

Devrimcilik ilkesi, Türkiye'nin bağımsızlığı, çağdaşlaşması, ülkesi ve ulusu ile bölünmez bütünlüğü ve açık toplum temellerinden uzaklaşmadan zamanla gelişebilmesi için Atatürkçülüğe gereken esnekliği sağlamaktadır.

Devrimcilik, Atatürkçülüğü, Türk devrimini, devrim ilkelerini dogma olmaktan kurtaran; onu yaşayan, çağın, çağların, geleceğin yeni oluşumları, gelişmeleri, değişimleri karşısında sürekli kılan ilkedir. Çağdaşlaşmanın en büyük engeli devrimleri dogmalaştırmak, ilkeleri yeni gelişmeler karşısında yeni isterlere yanıt veremez hale dönüştürmektir.

Yaşayan, yaşayacak olan devrimler, sürekliliği öngören devrimlerdir. Toplum yaşayan bir varlıktır; değişmek, gelişmek zorundadır. Durağanlık çağdaş düşüncenin, anlayışın kapsamı dışındadır.

Atatürkçülük dinamik bir ulusal ideolojidir. Onu durağanlıktan, dogmacılıktan kurtaran, yaşayan ve yaşatacak olan, çağın gerisinde bırakmayacak olan devrimcilik ilkesidir.

Devrimcilik ilkesinin sonuncu ilke olarak benimsenmesinin de bir anlamı, bir yorumu olmak gerekir. Devrimcilikten önceki her ilke ve bu ilkelerin isterleri, önermeleri çağın gelişimi içinde, devrimcilik ilkesi doğrultusunda yeni yorumlarla, yeni yönlendirmelerle işlerlik kazanacak, yaşayan, yeni gereksinmelere yanıt veren ilkeler olacaktır”.

Atatürk devrimi, lâikliği bir yaşam tarzı olarak benimsemek, demokrasiye sâhip çıkmak, modernleşmek ve çağdaşlaşmak olgularını kapsayan bir süreçtir. Sürekli yenilenme, sürekli devrim anlamına gelen Atatürkçü hareket, Atatürk'ün kişisel fikir ve söylevlerini aşmış; Türk halkının

¹⁶ www.kho.edu.tr- *Atatürkçü Düşünce Sistemi ve Laiklik*

¹⁷ Hikmet Özdemir (Prof. Dr.)-*Atatürk'ü Yeniden Düşünmek*

çoğunluğunun iradesi haline dönüşmüştür. Atatürkçülük, sürekli değişim ve gelişim içinde halka mal olan bu aydınlanma iradesinin adı olmuştur.

ATATÜRK VE TÜRKİYE'NİN MODERNLEŞME PROBLEMİ

Türklerin asırlardan beri izlediği hareket, devamlı bir yönü korudu. Biz daima doğudan batıya doğru yürüdük. Eğer bu son yıllarda yolumuzu değiştirdikse, kabul etmelisiniz ki, bu bizim yanlışımız değildir. Bizi siz zorladınız. Bu değişiklik gelip geçici ve istemeksizin oldu. Takdir etmelisiniz ki, doğuda yerleşim seçimine zorlandığımız için, ırkımızın beşiği ile ilgili olması nedeniyle, olabildiğince yakın batıda bir yerleşim seçtik. Ama bedenimiz doğuda ise, düşüncelerimiz batıya doğru yönelik kalmıştır. (29.10.1923, Fr. Muhabir Maurice Pernot'ya Demeç.)

Bugünkü sorunlarımızın asıl kaynağı, şüphesiz modernleşme davasıdır.

Modernleşmenin (Sözlük anlamı) zamana uygun / çağcılaştırma / Çağa uygun demektir. Genelde “Modernleşme” ile “Çağdaşlaşma” ülkemizde sıkça karıştırılan kavramlardır.

Sosyoloji, modernleşme kavramını, ileri-geri uygarlık, değişim ve gelişim gibi değer hükümlerinden sıyrarak, kültür değişimi kavramı içinde değerlendirir.

Kültür-uygarlık, insanın toplum ve evrenle ilişkilerinde belli bir yorumlama ve değerlendirme sistemidir ve organik bir bütün teşkil eder. Netice olarak, modernleşmede en önemli olay hayat görüşü ve davranışlarda meydana gelen değişimdir. Atatürk'e kadar Türkiye'de, bilhassa geleneksel toplumun mukavemeti sebebiyle, modernleşmenin yalnız teknikte ve usullerde mümkün ve arzu edilir bir şey olduğu görüşü hâkimdi.¹⁸

Türkler, tarihleri boyunca ileri uygarlıkları benimsemekte daima büyük esneklik göstermişlerdir. 20. yüzyıl başında Ziya Gökalp de bile modernleşme, daha ziyade yalnız Batı ilim ve teknolojisini almak şeklinde anlaşılıyordu.

Modernleşmede Atatürk ihtilali, topyekûn bir ihtilaldir. O, Batı'yı hayat felsefesi ile ve onun bütün sembolleri ve değer hükümleriyle benimsiyordu. Modernleşme, Atatürk tarafından çağdaşlaşma, çağdaş uygarlık seviyesine erişme veya batılılaşma (garplılaşma) terimleriyle ifâde edilmiştir. Şüphesiz modernleşme, zaruri olarak batılılaşma değildir. Bugün birçok milletler, örneğin, Araplar modernleşmek istediklerini, fakat batılılaşmak istemediklerini ilan etmektedirler.

Bu fikirde olanlar Batı kültürünün mayasında tarihi Hristiyan kültürünü bulurlar ve ondan insanî ve akli olan ilmi ve teknolojiyi ayırt etmek isterler.

Toynbee'ye göre Atatürk devrimini tenkit edenler bu radikal harekette iki zayıf nokta görmektedirler:

- Öncelikle, tam Batılılaşma, yaratıcı değil, taklitçi mahiyettedir. Mevcut olanın tekrarından, yeniden yapılmasından ibarettir.
- İkincisi, Batılılaşma ancak toplumun küçük bir zümresini aydınlığa kavuşturur. Bu zümre Batılılaşma dışında kalan çoğunluğu kendi iradesi dairesinde tutmaya çalışır.

Batı kültürü ve Batı tekniği ayrılmaz bir bütün teşkil eder. İşte Atatürk bu soruna devrimci bir çözüm şekli getirmiştir ki, o da laisizmdir. Batı kültürünü, tekniği ile olduğu kadar sosyal ve kültür idealleri ile her türlü telakki ve sembolleri ile benimsemek, ancak laisizmle mümkün olacaktır.

1922 Lozan Konferansı'na, delegelerimiz eşsiz bir zaferle gittiler. Fakat orada müzakereler açıldığı zaman batılı devletler Türkiye'ye eşitlik hakkı tanımak istemiyorlar, bilhassa Türkiye'nin geri bir memleket olduğu noktası üzerinde duruyorlardı.

Fesin yerini şapkanın alması, kafanın içini değiştirmeye yetmemektedir. **Türkiye, modernleşmiş, ama çağdaşlaşmamıştır.** Mustafa Kemal ideolojisi ise, Türkiye'nin modernleşme ideolojisidir.

Modernleşme yolu Batılılaşmaktan geçmez. Modernleşme, önce kendi kendimizi anlamaktan, kendimizi geleneksel bağlarla ilişkili özneler olarak yeniden kurmaktan geçer.

Mustafa Kemal'in, “muasır medeniyet seviyesi” ile kastettiği, “çağdaş uygarlık düzeyi”; bir bakıma Batılılaşmadan başka bir şey değildir. 1920'lerin, 1930'ların dünyasında; “medeniyet” denildiği zaman, akla Avrupa gelirdi ve bu çağrışım son derece doğal ve doğrudu. Zira Osmanlı'nın

¹⁸ Halil İnalçık (Prof. Dr.)-Atatürk ve Demokratik Türkiye

son yüzyılında, öykünülen şey daima Avrupa olduğu gibi; yakın dönemlere kadar, ağırlığı Avrupa'da (Rumeli ve Balkanlar'da) olan bir imparatorluktu.

O dönemde, ABD'nin “*muasır medeniyeti*” temsil etmesi düşünülemezdi. Kendi kıtasına kapanmış ve ilgisini (bazı istisnalar dışında), Orta ve Latin Amerika'ya yöneltmiş bir ABD'nin, “hedef” olarak alınması mantıksız olurdu. O dönemde, ileri bir “*teknolojiyi*” temsil eden Japonya da “*muasır medeniyet*” kavramıyla bağdaştırılamazdı.

Eğer çağdaşıktan “*modernleşme*” anlaşılıyorsa, Avrupa dışında bölgeler de aranabilirdi. Fakat Mustafa Kemal'in “*muasır medeniyeti*”, Avrupa'yı hedefliyordu. Çağdaşlaşma adına, örneğin Japonya'yı örnek alan bir Türkiye, bugün bambaşka bir Türkiye olurdu.¹⁹

Devrimlerin amacını çağdaşlaşma olarak belirleyen ve ulusunu çağdaş toplumlar arasına katmak isteyen Atatürk, ulus olmanın ilk koşulunun dil ve tarihten geçtiğini biliyordu. Çağdaş bir ulus olmak çağdaş kültüre katkıda bulunmakla olabilirdi ancak. Bunun için de bir yandan kendi içinden bir kültür geliştirebilmesi için, ulusun, kendi öz diline ve kendi öz tarihine yönelerek kendi öz kültürünü yaratıp bağımsızlığa kavuşmasının gerekli olduğuna inanıyordu.

Öte yandan Atatürk çağdaş kültüre katılabilmek için, kültürün en yüksek düzeye eriştiği Batı kültürüne yöneliyordu. Uygarlığın ve kültürün-Atatürk bu ikisi arasında bir ayırım yapmıyordu-en geliştiği yer olan Batı ulusları olduğu için, bizim de batılı uluslar arasına batılı bir ulus olarak katılmamızı istiyordu. Yalnız bizim de değil, yeryüzündeki bütün ulusların da aynı yolda yürümesini, çağdaş uygarlık düzeyine yükselmesini diliyordu. Atatürk'ün Batı kültürüne yönelirken de göz önünde tuttuğu: kültürün en yüksek düzeye eriştiği batılı toplumlara temel olan bilimsel görüşe varmak, o temel üzerine Türk kültürünü oturtmak ve o kültür düzeyinin böylece üstüne çıkmaktır. Yönelindiği de batılı düşüncenin temelleri, kaynakları ve Batıya temel olan düşünüş biçimi idi. O da **akılın kılavuzluğunda bilimsel düşüncüdür**. Uygarlığa varmanın araştırma ve eleştirmeden başka yolu yoktu, bu da ancak **özgür düşünme** ile gerçekleşebilirdi.

Atatürk devrimi, Doğu kültüründen Batı kültürüne bir geçişi de dile getirir aynı zamanda.

Doğu kültürü, yorumlamaya dayanır. **Batı kültürü ise**, Rönesans'tan beri araştırma ve eleştirmeye yer vermiş, akıllı, bilimi, dinsel inançlardan sıyrılmış özgür düşünceyi kendisine temel yapmış, bu yüzden her alanda yaratıcı olmuştur.

Atatürk'ün Batı kültürüne yönelişi bu anlamdadır, salt bir Batı tekniğinden yararlanma değil. Atatürk'ün ulusal kültür yolundan geçerek çağdaş kültüre katkıda bulunma düşüncesi de onun kültür ve uygarlık anlayışıyla bağlantılıdır.²⁰

Atatürk, tek bir uygarlık olduğuna ve buna da ancak doğa ve insan bilimleriyle varılacağına inanıyordu. Atatürk'ün sonradan batılı düşünürlerin de dikkatini çeken ve üzerinde durulan “tarih tezi” de bu “*tek uygarlık, tek kültür*” düşüncesine dayanır.

Daha 1923'te “**memleketler muhtelifdir, fakat medeniyet birdir, ve bir milletin terakkisi için de yegane medeniyete iştirak etmek lazımdır**” diyordu. 1930 yılında da “**uygarlık**” sözcüğünü şöyle tanımlar: “**Bir insan cemiyetinin;**

- Devlet hayatında,
- Fikir hayatında, yani ilimde, içtimaiyatta ve güzel sanatlarda,
- İktisadi hayatta, yani ziraatta, sanatta, ticarete, kara, deniz ve hava münakalatçılığında yapabildiği şeylerin muhassalasıdır.

Laik olmayan diğer Müslüman ülkelerle karşılaştırıldığında “*Atatürk Devrimleri*”nin bütünsellik ve ilericiliğini Sina Akşin bir örnekle ne güzel vurgulamakta ve konuyu “Halkevleri”nin kuruluş ve işlevlerini ortaya koyarak sürdürmektedir:²¹

“*Petro-dolara sahip Suudi Arabistan'da Arap şeyhliklerinde her türlü teknoloji, mükemmel şehirler, yollar birinci sınıf, en iyi bilgisayarları kullanmaktadırlar. En son model uçaklar,*

¹⁹ Toktamış Ateş (Pof. Dr.)-Cumhuriyet Gazetesi-Ekim 2004

²⁰ Bedia Akarsu (Prof. Dr.)-İnsan Açısından Teknolojik Gelişmeler ve Evrensel Kültür

²¹ Sina Akşin (Prof. Dr.) - Türkiye'de Aydınlanmanın Gereği

otomobiller, araçlar, deniz suyundan içme suyu üretebilmektedirler. Çölde patlıcan yetiştirmelerine karşın, günümüzde halen ortaçağda yaşamaktadırlar. Yani 9. yüzyılın sosyal hayatını yaşıyorlar.

Dolayısıyla, demek ki bilgisayar kullanıyorsanız, son model bilgisayarları kullanmak ortaçağı yaşamanıza engel değildir ve Suudi Arabistan gibi rejimler bunu göstermişlerdir. İşte Atatürk'ün başarısı topyekün, bütünsel kalkınma modelidir. Ve uygulamış olmasıdır.

Atatürk'ün kültür konusunda daha da ileri götüren olay sanıyorum, Kubilay'ın öldürülmesidir. Menemen olayıdır. Atatürk bu olayda çok derin bir üzüntüye kapıldı. Yani 1930 yılına gelinmiş, cumhuriyet ilan edilmiş fakat hâlâ kafalar kesiliyor ve teşhir ediliyor. Atatürk'ün bundan sonra üç ay ülkede dolaştığını görüyoruz.

Bütün Türkiye'yi dolaştığını görüyoruz ve o dolaşmadan sonra Atatürk halkevleri örgütünü kuruyor, halk odaları. Nedir bu halkevleri? Bu halkevleri, dört başı mamur kültür merkezleriydi. Ve kısa zamanda pek çok halkevi kuruldu. Bu halkevlerinin dokuz çalışma alanı vardı.

1. Dil, edebiyat ve tarih,
2. Güzel sanatlar yani müzik, plastik sanatlar;
3. Temsil, yani tiyatro,
4. Spor,
5. Sosyal yardım,
6. Halk dersaneleri, halk için kurslar vs.
7. Kütüphane ve yayın birçok halkevleri dergiler çıkartmışlardır ve bunların kütüphanesi vardı.
8. Köycülük, işte yöredeki köylere incelemek onlara yardımcı olmaya çalışmak.
9. Halkevleri. Ve 1951'de halkevleri sayısı 478 tane olmuştu.”

Atatürk, 1936'da “TC'nin temeli kültürdür” diyordu. Ve insan olabilmek için kültürün temel bir unsur olduğunu söylüyordu. Nitekim Atatürk döneminin uygulamaları da hep bu yönde olmuştur. Daha sonra Atatürk döneminin sonuna doğru köylere ilk Köy Enstitüsü uygulaması başlıyor. Zaten 1936'dan başlayarak Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'dir.

Hasan Ali Yücel, tipik bir aydınlanma adamıdır. Türkiye'nin en mutlu şeylerinden biri de Hasan Ali Yücel'in bu ülkede 1936'dan 1946'ya kadar on yıl Milli Eğitim Bakanlığı yapmış olmasıdır. Onun zamanından Köy Enstitüleri başladı ve bu Köy Enstitüleri çok az para ile çok sayıda öğretmen yetiştirdi.

Bizzat köylüleri, köy öğretmeni olarak yetiştirdi. Fakat bunlar yalnız öğretmen değildi. Bunlar çağdaşlığın temsilcisiydiler. Bunlar toplum kalkınması önderi idiler. Ve sonunda 20 enstitü olmuştu. Yaklaşık yirmi bin kadar da öğretmen yetiştirdi. Ne yazık ki Türkiye bu sayfayı çevirdi. Türkiye bir karşı devrim yaşadı. Bu karşı devrim özellikle kültür alanındaki bir karşı devrimdir.

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN İLMİ DAYANAKLARI VE GENEL NİTELİKLERİ

Beni görmek demek mutlaka yüzümü görmek demek değildir. Benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız bu yeterlidir. Mustafa Kemal Atatürk

Her girişiminde halka dayanan, gençliğine güvenen, toplumunu ilerici yönde değiştirmeyi amaç edinen, bu nedenle de eğitime ve kültüre öncelik veren, devrimi ve devrimciliği bu sorunların çözümünde yoğunlaştıran Atatürk, ülkenin güç koşullar altında ve tutsak edilmek istendiği bir dönemde ulusal kurtuluş bayrağını açıp, savaşı lehimize sonuçlandırarak Osmanlı dönemini kapatmış ve Cumhuriyeti kurmuştur. Ancak bununla da yetinmeyerek, toplumsal değişmeyi ve çağdaşlaşmayı etkinleştirecek temel ilke, prensip ve yöntemleri de belirlenmiştir.

Atatürk ilke ve devrimlerini özümseyebilmek için öncelikle Atatürkçülük ve Atatürkçü olmanın ne olduğunu bilmek gerekir. Geniş bir anlamı ile tekrar vurgulamak gerekirse **Atatürkçülük**, Türk Milleti'nin tam bağımsızlığa, huzur ve refaha sahip olması, devletin millet egemenliği esasına dayandırılması, aklın ve ilmin rehberliğinde çağdaş uygarlık düzeyine çıkarılması amacı ile esasları Atatürk tarafından belirtilen fikir ve ilkelerin bütünüdür.

Atatürkçülük, aşırı uçlara ödün vermeyen, kişi haysiyet ve onuruna inanan, milli, akılcı, insancıl olan ve statükoculuğu reddeden, atılımcı bir ülküdür. Türk toplumunun tüm modernleşmesini sağlayacak temel ilkeleri ve düşünce sistemini kapsar.

Atatürkçülüğün ana felsefesi, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün deyimi ile: “*Memleketi mamur etmek ve milleti zengin ve müreffeh ve mesut etmektir.*” “*İmtiyazsız, sınıfsız bir millet yaratarak, Türk ulusu ve ülkesine hizmet etmektir.*”

Modern ve çağdaş bir düşünce sistemi olan Atatürkçülüğün ilmi dayanakları şu şekilde özetlenebilir:

Milli Bağımsızlık

Siyasi, iktisadi ve kültürel alanlarda tam bağımsızlığı ifade eder. Türk Milleti'nin, milli menfaatlerini sağlayan ve milli hedeflerine ters düşmeyen siyasi ittifakları ve antlaşmaları kabul ederek ekonomik bakımdan güçlü bağımsız olmayı amaçlar ve milli varlığın milli şuur ve kültür ile korunmasını ve geliştirilmesini öngörür.

Hümanizm

Özgür düşünce ve insan onurunu temel alarak insan sevgisi ile saygısını ifade eder.

Pragmatizm

Milli modernleşmenin inanç sistemini oluşturan Atatürkçülük; katı ve kalıplaşmış dogmatik ve totaliter rejim ve kuralları reddederek, akıl ve bilimin gözlem, bulgu ve deneylerine dayanan, dolayısıyla, zaman içinde değişen gerçekleri benimseyen pozitif bir düşünce yapısı olan pragmatizm metodunu esas alır.

Plüralizm

Kemalist çağdaşlaşma (modernleşme) ilkesi; Karl Marks, Engels ve Lenin'in tarihi süreç içerisinde ortaya koydukları ve zaman içinde uyguladıkları Komünizm ile Adolf Hitler ve Mussolini'nin ülkelerinde tatbik ettikleri katı sağ kanat muhafazakarlığı olan faşizm gibi dogmatik ideolojileri reddeden, insancıl, yumuşak, esnek ve plüralist bir ilkedir.

Dinamizm ve Medeniyetçilik

Atatürkçü düşünce sistemi pragmatik olduğundan sürekli bir değişmeyi ve gelişmeyi prensip olarak kabul eder. Bu yönüyle realist, ampirik, rasyonel ve deneysel metotları kullanır. Bu nedenle Kemalist çağdaşlaşma, kimlik ve içerik olarak dinamik olup, çağdaş uygarlık yolunda ilerlemeyi, buraya varmayı ve hatta bu seviyenin de üzerine çıkmayı öngörür.

Atatürkçülüğün Genel Nitelikleri:

Atatürkçülük bir bütündür. İlke ve devrimleri ayrı ayrı değerlendirmek yerine onları, bir bütünü oluşturan unsurlar olarak anlamak ve değerlendirmek gerekir. “*Şu ilkeye uymayalım, bu devrimi benimsemeyelim, ama Atatürkçü olalım*” denemez.

Atatürk İlkelerinin ve devrimlerinin Atatürkçülükte birbirinden daha az önemli olması diye bir olgu düşünülemez. Her ilkenin ve her devrimin bütünü oluşturmada aynı düzeyde önemi ve değeri vardır. Örneğin “*Şapka giyinip, Arap yazısı kullanalım; cumhuriyetçi olalım ama halkçı olmayalım; laik olalım ama devleti şeriatla yönetelim*” denemez.

Atatürkçülük herhangi bir yabancı siyasal akım ya da ideoloji ile açıklanamaz. Atatürkçülük, Türk Halkı'nın ve Türk Vatani'nin tabiatından, tarihinden ve ihtiyaçlarından doğmuştur. Türk milletini çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarma anlayış ve çabalarının bir sonucudur. Başka milletlerin sorunlarının çözümü Atatürkçülüğün ilgi alanına girmez. Ancak, Atatürkçülüğün insani ve gerçekçi yönleri başka milletlere de etkili bir örnek olmuştur. Özellikle geri kalmış ve yabancı egemenliği altından kurtulmak isteyen milletler Atatürkçülüğü kendilerine örnek alarak, Atatürk'ü manevi önder kabul etmişlerdir. Cezayir'den Çin'e kadar bunun belirtilerini görme olanağı bulunmaktadır.

ATATÜRK İLKE VE DEVRİMLERİNİN DAYANDIĞI TEMEL VE ESASLAR

Biz, büyük bir devrim yaptık. Ülkeyi bir çağdan alıp yeni bir çağa götürdük. Birçok eski kurumu yıktık. Bunların binlerce taraftarı vardır. Fırsat beklediklerini unutmamak gerekir. Ulusun ve devrimin içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunması için, bütün ulusal ve cumhuriyetçi güçlerin bir yerde toplanması gerekir. **Mustafa Kemal Atatürk**

Milli Tarih Bilinci

Bir Atatürkçü için milli tarihi bilmek, atalarımızın yaptığı olumlu ve büyük işleri hatırlamak gereklidir. Türk tarihinin uygarlığın en eski çağlarına kadar uzandığı hakkında bilgi sahibi olmak, her Türk için onur ve gurur verici bir şeydir.

Böylece milletimizin geçmişteki başarıları ve uygarlık atılımları ile övünme fırsatını buluruz. Tarihi olmayan bir millet, köksüz ağaca benzer. Güçlü bir rüzgar karşısında dayanamaz, yıkılır, gider.

Vatan ve Millet sevgisi

Atatürkçülüğün temel unsurlarından en önemlisi ve başta geleni engin bir vatan ve millet sevgisidir. Bu sevgi bireyi, vatani ve milleti uğrunda bile bile, isteye isteye canını vermekten çekinmeyecek kadar sevmesinde yatar. Maddi ya da manevi hiçbir değer onların üstünde tutulamaz. Bu sevgi aynı zamanda insan ve insanlık sevgisidir.

Türk Milleti'nin her ferdine olduğu gibi dünyadaki öteki insanlara da sevgi ile bakmak esastır. Yeter ki onlar kutsal bildiğimiz vatanımıza ve milletimize karşı kötü niyet beslemesinler.

Bu sevgi anlayışı saygı ile birlikte oluşmuştur. Türk Vatani'nin ve Milleti'nin varlığına ve haklarına en büyük saygıyı gösterme koşulu başta gelir. Başkalarının da ülkemize bu saygıyı göstermesini bekleriz. Çünkü, Atatürkçü olan bir kimse başka milletlerin de varlık ve haklarına saygı gösterir.

Dünyadaki insanların ve milletlerin karşılıklı sevgi ve saygı anlayışı içinde barış ve huzuru daha kolay elde edeceğine inanır. Uygarlık yolunda daha hızlı ve güvenilir adımlarla ilerleyeceklerini bilir.

Başkalarının varlık ve haklarına sevgi ve saygı göstermek hiçbir biçimde kendi milli varlık ve haklarımızdan özveriyle olamaz. Bu sevgi ve saygı karşılıklı olduğu oranda değer kazanır. İnsanların bir bölümünü köle gibi kabul eden, aşağı gören anlayışın Atatürkçülükle bağdaşmasına olanak yoktur. Hele Türk Milleti'nin, milli duygu ve inançlarına saygı göstermeyenlere hiç tahammülü yoktur. Olmadığını da Kurtuluş Savaşında en güzel biçimde göstermesini bilmiştir.

Dil Birliği

Millet olmanın ve ulusal birliğinin en önemli etmenlerinden biri dildir. Türkçe'mizi çağın gereklerini karşılayacak nitelikte gelişmesine hizmet edip, onu sevmeli ve korumalıyız. Atatürk; *"Türk demek, dil demektir. Milletin çok belirgin niteliklerinden birisi dildir. Türk Milletindenim diyen insanlar, her şeyden evvel ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır"* demiştir.

Bağımsızlık ve Özgürlük

Tarihi boyunca bağımsız bir vatanda özgür yaşamış Türk Milleti için bundan doğal bir şey olamaz. Türk, her zaman kendi vatanının göklerinde kendi bayrağının dalgalanmasını ister. Türk milleti için tutsak ya da başkalarının egemenliği altında olmaktansa ölmek, yok olmak en iyisidir. Onurlu ve soylu bir millet için bundan başkası düşünülemez. Bu görüş ve anlayışta, diğer milletlerin de başkalarının tutsağı olması ya da egemenliği altına girmesi diye bir şey kabul edilemez.

Egemenliğin Millete Ait Oluşu

Egemenlik kesin olarak millettir. Çünkü her şey, her güç ve her değer millete aittir. Gücünü millettten almayan hiçbir hareketin değeri yoktur. Bir kişi ya da zümre milletin egemenlik hakkını kullanamaz. Türk Milleti, kendine ait işleri kendi içinden seçtiği temsilcilerden oluşan Türkiye Büyük Millet Meclisinin yaptığı yasalarla yürütür. bu işler herhangi bir kişi ya da zümrenin istek ve buyruğuna göre yürütülemez.

Çağdaş Uygarlık Düzeyinin Üstüne Çıkma Hedefi

Türk Milleti'nin hedefi çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmaktır. Binlerce yıl uygarlıkta insanlığa öncülük yapmış Türk Milleti'ni geri bırakan nedenleri kısa sürede ortadan kaldırmak gerekir. Bunun için de her şeyden önce bilim esaslarına dayanmak gerekir. Bilim dışı yol gösterici ve kılavuzlara bağlanmak bizi ilerlemekte olduğumuz uygarlık yolundan alı koyar.

Milli Birlik ve Beraberlik Anlayışı

Atatürkçülük deyince, milli birlik ve beraberliği akla getirmek gerekir. Türk Vatanı'nın bölünmez bir bütün olduğu anlayışı bu birlik ve beraberliğin en önemli unsurudur. Türk Vatanı'nda Türk Milleti yaşar. Türklüğe inanan, Türklük için çalışan, Türk Halkı'nın birlik ve beraberliğini bozacak bir davranıştan kaçınan her vatandaş Türk'tür.

Türk Milleti'ni birtakım ayrı nitelikte unsurlardan meydana gelmiş bir varlık olarak görmenin Atatürkçülük anlayışında yeri yoktur. Vatan ve tarih gerçekleri Türk Milleti'nin bir bütün olduğunu bize göstermektedir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin, Okulun ve Dinin Siyaset Dışı Tutulması:

Atatürkçülük anlayışının en önemli unsurlarından biri de ordunun yani askerin, okulun ve dinin siyasetin dışında tutulmasıdır.

Ordunun esas görevi iç ve dış tehditlere karşı yurt savunması yapmaktır. Ordu kendine verilen bu görevin dışına çıkarsa, siyasete karıştırılırsa, bu büyük tehlike doğurur. Çünkü bu durumda esas görevini yapamaz. Aslında siyasete karışmamak, siyaset çalkantılarının dışında kalmak Türk ordusunun bir geleneğidir. Başka milletlerin orduları ile karşılaştığımızda ordumuzun bu seçkin niteliği kolaylıkla ortaya çıkar.

Ordu gibi, okulun da siyasetin dışında tutulması gerekir. Okul bir eğitim ve öğretim yeridir, bilim alanıdır. Orada Türk çocukları, milli kültür, milli ihtiyaçlar, milli inançlar ve bilim doğrultusunda eğitilir. İyi birer Türk vatandaşı ve iyi birer insan olarak yetiştirilmelerine çalışılır. Milletimizin varlığı ve geleceği Türk gençlerinin birbirini seven, birbirine inanan ve güvenen insanlar olarak yetişmelerine bağlıdır. Okula siyaset sokulursa, cumhuriyetimizin güvencesi olan gençlik bölünür, milli varlığımız tehlikeye girer ve ayrı siyasi inançların etkilemesiyle gençlerimiz birbirine düşman gruplara ayrılarak, milli birlik ve beraberliğimiz bozulur.

Dünya düzeni ve işleri, devletin koyduğu kural ve yasalarla, din işleri ise din kuralları ile yürütülmekte olup, nasıl din kuralları ile devlet işi yürütülemezse, siyasi faaliyetleri de dini, propaganda vasıtası olarak kullanmayıp, dini istismara yönelik girişimlerde bulunmamak akılcılık ve çağdaşlığın bir gereğidir.

Türk Milletine İnanmak ve Güvenmek:

Atatürkçü olmanın en önemli koşullarından bir de Türk Milleti'nin sağduyusuna, zekasına ve yeteneklerine inanmak ve güvenmektir. Bu inançlardır ki Atatürk, Kurtuluş Savaşında ve bu savaştan sonra, başkalarının olmayacak gibi, yapılamayacak gibi görülen ve sanılan şeyleri yapmış ve gerçekleştirmiştir. Örneğin, bin bir yokluk içerisinde, iç ve dış düşmanlara karşı savaşmış ve zafere ulaşmıştır. Türk Halkı'nı tanımayanlarca gerçekleşmesine inanılmayan, başta harf ve kıyafet devrimi olmak üzere diğer devrimleri gerçekleştirmiştir. Bu devrimlere karşı koyanlar çıkmışsa da, bunlar ancak halkın içerisinde yanılmış, bilgisiz ve dar görüşlü kimselerdir. Yoksa, halk büyük çoğunluğu ile inanıp benimsemeseydi bütün bu işler gerçekleşebilir miydi?

“KURTULUŞ” VE “KURULUŞ” AŞAMALARI SAFHASINDA ÜLKENİN GENEL KOŞULLARI

Beni görmek demek mutlaka yüzümü görmek değildir. Benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız bu yeterlidir. Mustafa Kemal Atatürk (1929, İstanbul)

Şimdi de “Kurtuluş” ve “Kuruluş” aşamaları safhasında ülkenin genel koşullarına bir göz atalım.

Kurtuluş Savaşımızın askeri yönü sona erip vatan toprakları dış düşmanlardan temizlenmesine karşın, iç düşmanlar tüm güçleriyle ayaktaydılar. Bunların başında da bilgisizlik, yoksulluk ve geri kalmışlık ön plandaydı. Ülkemiz yolsuzdu, ışsızdı, okulsuzdu, yeraltı ve yerüstü kaynaklarımız yeterince değerlendirilemiyordu.

Toplumumuz, batılı gelişmiş toplumların arasında yer alamayacak kadar geri kalmış, onların düzeyine çıkabilmek için çok şeyler yapmamız gerekiyordu. Bu nedenle de, çağdaş yaşam tarzını benimsemek ve toplumumuza da bunu benimsetmek en öncelikli hedef olacaktı.

Bunun için öncelikle toplumda uyanmış bulunan “*Millet*” olma bilincini pekiştirmeye ihtiyaç vardı. Bu bilinç pekiştirilmezse; toplum kendine güven duyamaz, gücünün ne olduğunu gereği gibi anlayamaz, kendimizin olan değerleri gerçekçi olarak algılayıp ortaya koyamaz, özetle toplumu millet yapan niteliklerin kendisine bir yararı olamazdı.

Bir toplumun millet olması, onun uzun bir geçmiş içinde oluşan ortak değerlere sahip bulunmasına bağlıdır. İnsanların toplum olarak çıkarları bir ise; ortak inançlara ve geleneklere sahipler; geçmişte aynı ülküler, inançlar ve çıkarlar için mücadele eden ataların çocukları iseler; yüreklerini, gerektiğinde uğruna canlarını seve seve verebilecekleri aynı vatan sevgisi doldurmuşsa; konuştukları dil onları birbirleriyle anlaştıran, birbirlerinin duygularını, dilek ve düşüncelerini anlamalarını sağlayan ortak bir dil ise; aynı acı ve sevinçleri paylaşıyorlarsa; aynı zevklerin coşkusunu duyuyorlarsa; kısaca bir toplum, aynı tarih, sanat, kültür ve uygarlık değerlerine bağlı iseler **o toplum bir millettir.**

Türk milleti tarihin en eski dönemlerine kadar uzayan bir geçmişe sahip olan bir millettir. Türk milletini oluşturan insanlar, yüzyıllar boyunca aynı acılara üzülmüşler, aynı başarı ve iyiliklerle mutlu olmuşlardır. Ortak çıkarlar için çalışmış, uğraşmış, yorulmuş ve ter dökmüşlerdir. Aynı vatan ülküsü için kanlarını akıtmış, canlarını feda etmişlerdir. Aynı zevklerin coşkusunu, aynı geçmişe bağlı olmanın onurunu duymuşlardır. Aynı kültür ve uygarlığı oluşturmuşlar, aynı sanatı yaratmışlardır.

İşte bütün bu değerlere sahip olan toplumumuzun, bunları bilmesi, hem de bilinçli olarak bilmesi gerekliydi. Peki, milletimiz bunları bilmiyor muydu? Uzun yüzyılların birikimi olan yanlış inançlar ve anlayışlar yüzünden milletimiz bu bilinçten oldukça yoksun kalmıştı. Türk toplumuna yalnız ümmet olduğu, yani aynı dine bağlı bir topluluk olduğu anlatılmış; millet olduğu gerçeğine ilişkin hususlar ortaya konmamıştı.

Din de yanlış ve tutucu inanç ve anlayışların etkisi altında kalmıştı. Çok kez din, yani Müslümanlık adına söylenenlerin, yapılanların gerçek Müslümanlıkla ilgisi yoktu. Halk bunu da bilmiyordu. Çünkü halk bu yönde de yanlış eğitiliyordu. Ona dinin gerçek yüzü gösterilmiyordu. Bu nedenle de Müslümanlık her türlü yeniliğe karşı bir din görüntüsü alıyordu.

Halbuki bu din, gerçekte insanlığın, uygarlığın, ilericiyiğin, iyiliğin, doğruluğun ve güzelliğin gereklerini ortaya koyan bir dindir. Yanlış ve tutucu inançların karşısında olan bir dindir.

Vatan ve insan sevgisinin en güzel ortamını yaratan bir dindir. Bilim ve sanatı, bilimsel düşünceyi öngören bir dindir. Ama, çeşitli nedenlerden Müslümanlık bu görüntüsünü zamanla yitirmişti. Onun adına toplumu uyuşturan, sindiren, yanlış yollara sürükleyen, korkutan bambaşka bir anlayış gelişmişti. Bir tutucu ve yanlış inançlar topluluğu oluşmuştu.

Öte yandan milletin dili, **ana dil Türkçe** saflığını, ulusallığını yitirmiş, Arapça'nın ve Acemcenin güçlü etkisi altında uydurma bir dil olarak gelişmişti. Bu dile Osmanlıca diyoruz. Bu dili de halk anlamıyordu.

Bir yandan da devletin **ekonomik gücü** çok zayıflamıştı. Koca imparatorluk, yüzyıllar ilerledikçe yarı sömürge durumuna gelmişti. Denizlerimizde insan ve yük taşıma hakkı yabancıların elindeydi. Bu yabancılar ülkemizin yeraltı ve yerüstü zenginliklerini diledikleri gibi kullanmaktaydılar. Ticaret genellikle yabancıların elindeydi. Türk özel sermayesi ticarete, sanayide ve tarımda büyük işleri başaracak ölçüde oluşmamıştı. Sermaye olsa bile teknik bilgi, teknik eleman yoktu. Tarım ürünlerimiz gereği gibi değerlendirilemiyordu. Çünkü ulaşım olanakları yok denecek kadar elverişsiz ve yetersizdi, olan da yabancılar elinde ya da denetimindeydi. Pazarlama olanaklarından da yoksunduk. Her şey yabancı çıkar çevrelerinin isteğine göre yürür olmuştu. Milli bankacılığımız da gelişmemişti.

Ordumuz, modern savaşların gereklerine göre donatılmıyor, eğitilemiyordu. Bu yüzden rahatlıkla kazanabileceğimiz savaşları bile kaybediyorduk.

Sağlık hizmetleri, büyük bir çoklukla üfürükçülerin elinde kalmıştı.

Kısacası, Tanrının yardımı ile ayakta duran bir toplum haline gelmiştik.

İşte bütün bu engelleri aşmak, bu yoklukları ortadan kaldırmak gerekiyordu. Türk toplumunun çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarılması, Batının mutlu toplumları arasındaki yerini alması için savaş sürdürülmeliydi. Bunun için de, toplum düzeninde değişikliğe ihtiyaç vardı. Yerleşmiş köhne bir düzenle ne bu sıralanan engeller aşılabılır, ne de çağdaş uygarlık düzeyine ulaşılabilirdi.

Öyleyse, belirgin ilkeler üzerinde yeni bir devlet yapısının kurulmasına ihtiyaç vardı. Bu yapı kurulurken de toplumun kendini yeterince tanıması gerekiyordu. Bu da “*millet olma bilinci*”nin uyanık tutulmasına bağlıydı. Böylece Türk toplumunun adı “*Türk Milleti*”, Türk Devletinin adı da “*Türkiye Cumhuriyeti*” olarak belirginleşiyordu. Devleti oluşturan unsurlardan biri olan millet, egemenliğine de sahip oluyordu. Milletın üstünde artık ne sultan, ne hakan ne de padişah vardı. Millet, halk olarak her hizmete, her yarara ve her üstünlüğe hakkı olan bir varlıktı.

ATATÜRK İLKELERİ

Temel ilke, Türk ulusunun haysiyetli ve onurlu bir ulus olarak yaşamasıdır. Bu ilke, ancak tam bağımsızlığa sahip olmakla gerçekleştirilebilir. Ne kadar zengin ve bolluk içinde olursa olsun, bağımsızlıktan yoksun bir ulus, uygar insanlık dünyası karşısında uşak olmak katından yüksek bir işleme yaraşmaz...

Mustafa Kemal Atatürk

Atatürk İlkelerinin Ortak Özellikleri

Atatürk ilkeleri bir bütünü oluşturan ilkelere dir. Bu nedenle ortak özelliklerinin bulunması da gerekli ve doğaldır. Bu özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

- Atatürk ilkeleri, Türk toplumunun ihtiyaçlarından doğmuştur. Bunların kabul edilmelerinde ve benimsenmelerinde herhangi bir dış baskı, körü körüne taklitçilik ya da özentilik etkisi kesinlikle yoktur.

- Bu ilkeler, yalnız sözlük anlamı ile kuru kuruya tanımlanamaz. Bunlar Atatürk tarafından hem sözle, hem de uygulama ile belirlenmiştir. Her birinin anlam ve kavram yapısını Türk Milleti'nin ruhuna, karakterine, gelenek ve yeteneklerine uygun düşen yönleriyle değerlendirmek gerekir.

Yani, kısaca bu ilkeleri, Türk'e öz niteliklere aykırı düşen anlayışlarla anlatmaya ve açıklamaya kalkışmak, hem bu ilkeleri, hem Türk'ü ve hem de Atatürk'ü anlamamak olur. Bu gibi anlatım ve açıklamalar, gereksiz ve geçersizdir.

- Atatürk ilkelerini birbirinden çözüp ayırmaya, tek tek değerlendirmeye girişmek; onları devrim hareketlerinden ayrı düşünmek büyük yanlışlık olur. Bunlar, bir bütünü oluşturan öğelerdir. Sağlıklı bir canlının organları gibi birbirleriyle tam uyum içinde bağlantılıdır.

- Atatürk'ün bütün ilkeleri birbirinden ayrı düşünülemez. Her biri diğerinin tamamlayıcısıdır.

Halkçılık, bireylerin eşitliğini, toplumun kalkınmasını ve milli egemenlik gibi prensipleri içermesinden dolayı, cumhuriyetçilik ilkesi ile iç içedir.

Milliyetçilik, “*Ne Mutlu Türküm Diyene*” özdeyişinde de ifade edildiği gibi toplumun bütün bireylerin hangi din ve mezhepten olursa olsun Türk vatandaşı olarak aynı oranda muamele göreceği ve “*Yurtta Barış, Dünyada Barış*” özdeyişinde olduğu gibi de toplumların hem iç, hem de dışta barış içinde olmasını öngörmesi gibi nedenlerden dolayı çağdaş esasları amaçlamıştır. Bu çağdaş esaslar demokratik cumhuriyet yönetimleri için de geçerlidir. Bu örnekleri, diğer ilkeleri de dikkate alarak çoğaltmak mümkündür.

İşte bütün Atatürk ilkelerinin yan yana gelmesi ve birbirini tamamlaması ile hiçbir zaman geçerliliğini yitirmeyecek olan Atatürkçü Düşünce Sistemi ortaya çıkmıştır.

İlkelere Neden Gereksinme Duyuldu?

• Niçin Atatürk ilkeleri önce gelir? “İlke” yaşam biçimine yön verdiği için önce gelir. Atatürk ilkelerinin ortak çıkış noktası, **Misak-ı Milli**’dir. Bu ilkeler, Misak-ı Milli üzerinde yükselmektedir. İlkelerin yaşam biçimine yön verebilmesi için, o ilkelerin araçları olan devrimlerin uygulanabileceği bir topluluk ve bir toprak parçası gerekir. Kısacası ilke ve devrimler için bir vatan ve bu vatan üzerinde yaşayan bir ulus gerekir.

• Türkiye Cumhuriyeti oluşturulurken Yüce Önder Mustafa Kemal Atatürk, “*Hat-tı müdafâ yoktur, sath-ı müdafâ vardır. Bu sath bütün vatandır*” diyerek işe başlamıştır. Dolayısıyla, ilkelerin çıkış noktası, bölünmez bütünlüğümüzün korunması ve ulusumuzun tam bağımsız yaşayabilmesine endeksleşmiştir.

• Önce “*Cumhuriyetçilik*” ilkesi benimsenerek, kurulmakta olan yeni devletin rejimi belirlenmiştir. Cumhuriyeti yaşayabilmek için ikinci olarak “*milliyetçilik*” benimsenmiştir. Milliyetçi olabilmenin gereği ise “*halkçılık*”tır.

Bundan dolayı, üçüncü ilke olarak “*halkçılık*” benimsenmiştir. Halkın çıkarlarını korumak, kollamak, bireyin bireye karşı olan görevlerini ve bireyin topluma karşı ödevlerini düzenlemek ve yaşama geçirebilmek için devlet erki gerekli olduğundan, dördüncü ilke olarak “*devletçilik*” ilkesi benimsenmiştir. Devletin, vatandaşın hizmetinde olabilmesi için “*Laik*” olması gerekir. Bundan dolayı da beşinci ilke “*Laiklik*” olarak kabul edilmiştir. “*Laikliği*” koruyabilmek ve diğer beş ilkeyi de çağın gereklerine uydurmak için sürekli atılım ve yenileşme gerekeceğinden, devrimci olma zorunluluğu vardır. Bunun için de, altıncı ve son ilke “*devrimcilik*” ilkesidir.

• Her bir ilke, geleneksel politik yönlelere karşı birer “*karşı eylem*” olarak değerlendirilmelidir. Ör: Monarşizme karşı Cumhuriyetçilik, Evrensellik yerine Milliyetçilik, imtiyazlı zümreye karşı Laiklik ve Reaksiyoner, atıl çevrelere karşı ise Devrimcilik ilkeleri ön plana çıkarılmıştır.

Atatürk İlkelerinin İncelenmesi:

Türk halkının Mustafa Kemal’in önderliğinde işgal güçlerine karşı ayaklanmasıyla başlayan Türk Devrimi, bir yandan ulusal egemenliği sağlamak için verilen Bağımsızlık Savaşı’nı, öte yandan Kurtuluş Savaşı zaferinden sonra çağdaş uygarlığa katılabilmek üzere yapılan köklü değişimleri dile getirir. Atatürk, Devrimlerin amacını çağdaşlaşma olarak belirler ve ulusunu çağdaş toplumlar arasına katmak, onların üstüne çıkarmak ister. “*Muasır medeniyetin üstüne çıkacağız*” diyordu Atatürk.²²

Atatürk, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyetinin temel ilkeleri olan cumhuriyetçilik, halkçılık, ulusçuluk, devletçilik, laiklik ve devrimcilik ilkelerini altı okla simgeleyerek kurduğu CHP’nin ilkeleri olarak kabul ettirmiştir. Bu altı ilke CHP’nin 1931 kurultayında benimsenmiş, 1937 de Anayasa’ya alınmıştır. Ama günümüzde bu ilkeler kimilerince eskimiş diye, eleştirinin gereği olan düşünceleri gerçek bir süzgeçten geçirmeden, eleştirilmektedir.

Bu ilkelere kısaca bir göz atalım.

Anayasaya da girerek resmileşen **altı Atatürk ilkesi** şunlardır:

- Cumhuriyetçilik
- Milliyetçilik
- Halkçılık
- Laiklik
- Devletçilik
- Devrimcilik (İnkılapçılık)

Bu ilkeler, fikir ve anlayış olarak, Kurtuluş Savaşının başlangıcından itibaren oluşup gelişmiştir. Başta Atatürk olmak üzere, yeni Türk Devleti’ni kuranlar, davranış, çaba ve kararlarıyla bu ilkelerin gerçekleşmesi yolunu daima açık tutmuşlardır. Bunların niteliklerini ne olduklarını ve dayandıkları temel anlayış ve görüşler aşağıda ayrı ayrı incelenecektir.

Cumhuriyetçilik:

²² Bedia Akarsu (Prof. Dr.)-Değişen Dünya Değişen Değerler

Türk milletinin yapısına ve ilkelerine en uygun olan idare, Cumhuriyet idaresidir.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri

Cumhuriyetçilik ilkesinin özgün anlamı, Atatürk'ün şu özdeyişiyle vurgulanabilir: “*Türk milletinin karakter ve âdetlerine en uygun olan idare, Cumhuriyet idaresidir. Cumhuriyet rejimi demek, demokrasi modeliyle devlet şekli demektir. Cumhuriyet, yüksek ahlaki değer ve niteliklere dayanan bir idaredir. Cumhuriyet fazilettir...*”

Cumhuriyet bir yönetim biçimi olup Cumhuriyetçilik ilkesi buna dayanır. Cumhuriyetçilik milli egemenliğin ve özgürlüğün temelini oluşturur. “**Cumhuriyetçilik**”, bir anlamda milliyetçiliğin doğal sonucu gibi görülebilir. Eğer egemenlik ulusa ait ise, ülkenin kimler tarafından hangi kurallara göre yönetileceği de ulus tarafından belirlenecek demektir. Cumhuriyetçilik aynı zamanda, siyasal iktidarın dinsel kökenli olmaktan çıkması, laikleşmesi, siyasal rejimin çağdaşlaşması demektir.

Bu ilke, iktidarın dinsel kökenli olmaktan çıkmasıyla *laiklik* ilkesiyle, meşruluğun temelini halk desteğinin oluşturmasıyla da, *halkçılık* ilkesiyle yakından ilgilidir.²³

Cumhuriyet yönetimi halkın kendi kendini yönetmesi gerçeği ve gereği üzerine kurulmuştur. Yani millet bu düzende kendi yönetimini elinde tutar. Kendi egemenliğine sahiptir.

Öteki yönetim biçimlerinden “mutlakiyet”te bu yoktur. “meşrutiyet”te ise kısıtlıdır. Türkler tarih boyunca mutlakiyet ile yönetilmelerine karşın meşrutiyet ve cumhuriyet yönetimlerinde var olan “kurultay”lar ve “danışma meclisleri”ni daima oluşturmuşlardır. Hakan ve padişahlar böyle bir meclis toplamadan hiçbir zaman büyük kararlar vermemişlerdir.

Osmanlı İmparatorluğunda bu danışma meclisleri genişletilmiş kubbe altı toplantıları biçiminde olmuştur. Osmanlı İmparatorluğunun gerileme dönemlerinde de bu meclisler toplanmıştır. Ama buna karşın, genel olarak bilgisiz kişilerle milletimize düşman unsurlar devlet yönetiminde yer aldıklarından, bu genişletilmiş kubbe altı toplantılarında alınan kararlar ülkeyi yüceltecek nitelikte olamıyor ve bu toplantılara katılanlar padişahı memnun etmek için, onun her türlü isteğine boyun eğiyorlardı.

Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde “meşrutiyet” yönetimi denenmiştir. Bilgisizlik, siyasal alanlarda tecrübesizlik, imparatorluğun Türk olmayan unsurlarında uyanan bağımsızlık düşünceleri sonunda imparatorluğun kısa sürede dağılmasına neden olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu dağılıp, bütünüyle Türklerin olan toprakların da yağmalanmasından sonra, Türk milleti bir ölüm kalım savaşı demek olan Kurtuluş savaşını yapmıştı. Bu savaş zaferle sonuçlanıp bağımsızlık elde edildikten sonra milletin yeniden eski karanlık dönemlere, mutlakiyete ya da meşrutiyete dönmesi söz konusu olamazdı. Ülkenin yönetimini Atatürk o ülkeyi yağmalamaktan kurtaramayan padişahlara bırakamazdı.

Seçilecek yeni yönetim biçimi, insan onuruna en çok yaraşan, egemenliği hiçbir koşul tanımadan millete veren, ülkenin yönetiminde doğrudan doğruya halkı söz sahibi yapan cumhuriyet olabilirdi.

İşte bu nedenledir ki Atatürk cumhuriyeti Türk Milleti'nin onuruna en uygun yönetim biçimi olarak görmüş ve değerlendirmiştir. Onun anlayışına göre cumhuriyet, halkın halk tarafından yönetilmesidir. Bu yönetimde egemenlik kısıtsız ve koşulsuz halkındır.

Günümüzde cumhuriyet adı ile anılıp da kişi ya da kişilerin egemenliğine dayanan yönetim biçimleri de vardır. Onlar hiçbir zaman halk yönetimi sayılamazlar. Türkiye Cumhuriyeti bu gibi yönetimlerden temelden ayrılır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bizim Cumhuriyetimiz halk egemenliğine dayanır. Atatürk'ün kurduğu “*Yeni Türkiye Devleti bir halk devletidir, halkın devletidir*”

Bütün bunlara göre, Cumhuriyetçilik ilkesinin benimsenmesinde iki önemli hususun etken olduğunu görüyoruz:

Birincisi, yüzyıllar boyu süren padişahlık yönetiminin yarattığı bunalıma duyulan tepki, *İkincisi* de, Cumhuriyet yönetiminin halkın ruh ve karakter yapısına daha uygun oluşu.

²³ Ahmet Taner Kışlalı (Prof. Dr.)-Kemalizm

Böylece halkçılık ilkesi de belirgin biçimde ortaya çıkmış oluyor. Atatürk bu konuyu şöyle ifade eder: “*Türk milletinin yaradılış ve anlayışına en uygun yönetim Cumhuriyet yönetimidir.*”

O’ na göre Cumhuriyet yönetimi milletle devlet arasında bir kaynaşmayı sağlar. Bunu şöyle belirtmektedir: “*Bugünkü hükümetimiz doğrudan doğruya milletin kendi kendine, kendiliğinden yaptığı bir devlet teşkilatı ve hükümdür ki, onun adı Cumhuriyet’ tir. Artık hükümetle millet arasında geçmişteki ayrılık kalmamıştır. Hükümet millet, millet hükümdür.*” Bu sözler de, halkın egemenliğine ve yönetime ne derece sahip olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak; Atatürk’ün milliyetçilik ve halkçılık ilkeleri ile bağlantılı olan **Cumhuriyetçilik ilkesi** aynı zamanda Türk Siyasal hayatında demokrasiye yönelişin ve hazırlanışın da bir işaretidir. Atatürk: “*Demokrasi ilkesinin en çağdaş ve en mantıklı uygulamasını sağlayan hükümet şekli Cumhuriyettir.*

Millet egemenliğini, devlet yönetimine katılmasının ancak zamanında oyunu kullanmakla sağlar.” demek suretiyle Cumhuriyet yönetimini, övmüş, halkın seçime önem vermesine özen göstermesi gereğini belirtmiştir.

Milliyetçilik

Gerçi bize milliyetçi derler. Fakat biz öyle milliyetçileriz ki, bizimle birlikte çalışan bütün milletlere hürmet ve riayet ederiz. Onların bütün milliyetlerinin gereklerini tanırız. Bizim milliyetçiliğimiz herhalde bencil ve mağrurane bir milliyetçilik değildir (15.08.1920, TBMM.)

Atatürk'e göre ulus, ne din ne de ırk temeline dayanır; ulusu yaratan temel öge, ortak tarih o ortak tarihin ürünü ortak dil ve sonuç olarak ortak kültürdür. Atatürk ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı bir konuşmada, Türk, Kürt, Laz, Çerkez birlikte bir bütün oluşturduğunu vurgulamış, Kurtuluş Savaşı sırasında hep “*Türkiye Milleti*” deyimini kullanmıştır.

Daha sonraları karmaşık bir etnik yapıdan kendine güvenen çağdaş bir ulus yaratmak için çaba gösterdiğinde de, örneğin “*Ne mutlu Türk olana*” dememiş, “*Ne mutlu Türk’üm diyene*” demiştir. O'nun için “**Türk**” Anadolu toprakları üzerinde “*kederde, kıvançta*” dayanışma içinde olan insanların “*ortak*” adıdır. Orta Asya'daki Türk, o milliyetçilik çerçevesinde yer almazken, Anadolu'nun tüm insanları, etnik kökenine bakılmaksızın ulusun bir parçası sayılmaktadır.

1924 Anayasası'nın 88. maddesi şu tanımlı yapmaktaki “*Türkiye halkına, din ve ırk ayırt edilmeksizin, vatandaşlık bakımından Türk denir.*”

Atatürk “*Medeni Bilgiler*” kitabında şöyle demiştir: “*Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir.*” 1935 yılındaki resmi tanımlamaya göre de, “*ulus, dil, kültür ve ülkü birliği ile birbirine bağlı yurttaşlardan meydana gelen siyasal ve sosyal bir bütündür.*”

Milliyetçilik, aynı topraklar üzerinde benzer koşulları paylaşan insanların, dışa karşı korunma ve dayanışma gereksinmelerini karşılayan bir ideolojidir. Toplum içindeki çıkar çatışmalarına alet edildiğinde tutucu, toplumun dışa karşı ortak yararlarını savunmak için kullanıldığında ilericidir. Başka bir deyişle, toplumdaki bir kesimin başka bir kesimi sömürmesini gözden saklamak amacıyla kullanıldığında tutucudur; ama o toplumun başka toplumlar veya başka toplumların içindeki bir kesim tarafından sömürülmesine karşı başvurulduğunda ilericidir.

Milliyetçiliğin tanımını yapabilmek için önce millet kavramı üzerinde biraz durmak gerekir. Çünkü, milliyetçilik ilkesinin dayanağı millettir. O halde millet nedir?

Millet, geçmişte bir arada yaşamış, şimdi bir arada yaşayan, gelecekte de bir arada yaşama inancında istek ve kesin kararında olan, aynı vatana ve o vatanın maddi ve manevi değerlerine sahip çıkan, aralarında dil, kültür ve duygu birliği olan insanların oluşturduğu toplumdur.

Milletin günümüzde yaşayan bölümüne *halk* denir. Bir millet içinde bir tek halk vardır. Birçok halktan oluşan bir millet düşünülemez ve olamaz.

Millet, özellikleri bakımından ırk, kavim ve ümmetten ayrı bir kavramdır.

Milleti ırk olarak tanımlayamayız. **İrk**, kan gruplarına, renklere ve vücut yapılarındaki bazı özelliklere dayanan bir kavramdır. Bu kavramın, insanlığın bugünkü aşamasında milletin yerini almasına olanak yoktur.

Kavim de millet demek değildir. Çünkü kavimde ortak bir tarih bilinci uyanmamış olduğu gibi ayrı bir kültür de yaratılmamıştır. Sonra, kavim ortak bir vatana yerleşmemiş bir birliktir. Bu

birliği oluşturan insanlar arasında dil ve soy bağı vardır. Bu özellikler kavmin millet olmasına yeterli bulunmamaktadır. Kavim, milletten daha geride kalan bir toplum aşamasıdır.

Ümmet de ancak bir din birliğini oluşturur ve millet sayılamaz. Aynı dinden, özellikle İslam dininden olan insanlar ümmeti oluşturur. Ümmet millet demek olsaydı aynı dinden olan Türkleri, Arapları ve İranlıları bir tek millet saymak gerekirdi. Kaldı ki, din ve soy bakımından bir oldukları halde aralarında millet olarak ayrılıklar bulunan toplumlar vardır.

Milliyetçilik kavramına yeniden dönersek; “*milliyetçilik ilkesi;*” millete bağlılık ve milleti yüceltmek ve yükseltmek anlayışı olup, bu bir amaç ilkesidir. Çünkü, milleti yüceltme ve yükseltme amacı belirgindir, ağırlık kazanmaktadır. Kendilerini aynı milletin üyeleri sayan kişilerin o milleti yüceltme istekleri milliyetçiliği oluşturur.

Milli devleti kurma ve yaşatma milliyetçiliğin asıl amaçlarındandır. Bu ilke, bağımsızlık ve egemenlik koşullarına dayanır. Yani milletin bağımsız olması ve egemenliğin millette bulunması esastır. Ayrıca, başka milletlerin varlığına ve haklarına saygı gösterme çağdaş milliyetçiliğin niteliklerindedir.

Milliyetçilik ilkesi insan kişiliğine ve özgürlüğüne değer ve önem verir. Milliyetçi bir kişi ya da toplum, kendi insanının, kendi vatandaşının kişiliğinin özgür ve uygar bir ortam içerisinde gelişmesini, yücelmesini ister. Ona göre, kişiliksiz ve özgürlüksüz insanların oluşturduğu toplum çağdaş millet olamaz.

Bütün bunlardan şu sonuca varabiliriz:

Milliyetçilik ilkesi, milleti içtenlikle sevme, çağdaş bir toplum olarak yüceltme ve onun uğrunda hiçbir fedakarlıktan çekinmeme anlayışına dayanır. Bu anlayışta insan kişiliği ve özgürlüğü en üst düzeyde yerini bulur. Bu ilkeye göre vatanın bağımsızlığı, milletin egemenliği, birliği, bütünlüğü ve bölünmezliği esastır.

Bütün bu açıklamalardan sonra Türk Milliyetçiliği’ni değerlendirdiğimizde;

Türk milliyetçiliği, Türk’ün vatan ve millet severliğinden, vatani ve milleti için yaptığı fedakarlıklardan ve bu konudaki inançlarından oluştuğunu görürüz. Konuyu daha da açıklığa kavuşturabilmek için tarihe şöylece bir göz atalım.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde bir Türk milliyetçiliği fikri gelişmemişti. Devletin yapısı din temellerine dayandığı için, Türk Halkı kendini ümmet sayıyordu.

Öte yandan, İmparatorluğu oluşturan Türk’ten başka topluluklar, özellikle 19 uncu yüzyılın ilk yarısından itibaren kendilerini ayrı milletler olarak görmeye başlamışlardı. Bunda, 18 inci yüzyılın sonunda gelişen Fransız İhtilalinin getirdiği milliyetçilik fikrinin etkisi büyük olmuştur. Bir de düşmanımız olan ve vatanımızı parçalamak isteyen devletlerin kışkırtmaları vardı.

Devletin içindeki her unsur kendini ayrı bir millet olarak görür, kendi millet adı ile adlandırılırken bir tek Türk bunu yapmazdı, yapamazdı. O kadar ki, Türk sözü bile, aşağılatıcı bir söz olarak kullanılır olmuştu. Türk’ler Türkülüklerini bilmezlerdi. Çoklukla kendilerini “Müslüman’ım” diye tanıtır, pek azı da “Osmanlıyım” derdi. Neden böyleydi? Türk olmak varken, Türklüğu ile övünmek varken niçin insanlarımız böyle düşünmez, böyle davranmazlardı. Bir kere halkımız bu yönde eğitilmemişti. Tarihimiz, ancak Türklerin Anadolu’ya gelişi ile başlatılıyordu. Bu tarih de yalnız ve yalnız İslam tarihine dayanıyordu. Türk kendisinin eski çağlarda ne yaptığını, millet olarak uygarlığa ne gibi katkıları bulunduğunu bilmiyordu.

Sonra, Müslüman ve Hıristiyan, öteki toplulukları devletin bayrağı altında bir arada tutabilmek için ya ümmet ya da Osmanlılık görüşüne bağlı kalmak zorunluluğunu duyuyordu. Yani Türk’üm demekle İmparatorluktaki Türk olmayan öteki toplulukların devlet bütünlüğünden kopup gitmesinden korkuluyordu. Türk’ün kendisi bile Türk sözcüğünden korkar, ürker ve çekinir olmuştu.

Ne oldu sonra? Biz Türk sözüden kaçındık da İmparatorluktaki Türk’ten başka unsurlar devlete bağlı mı kaldılar? Elbette hayır. Dışarıdan körüklenen milliyetçilik fikirleri ve kışkırtmaların etkisi ile kopup gittiler. Hem de, yüzyıllarca ekmeğini yedikleri devlete nankörlük ve hainlik ede...

Bütün bunların bize bir yararı olmadı mı? Oldu, Türk’e Türk’ten başkasının hayır getirmeyeceğini anladık. Türklüğün utanılacak bir şey olmadığını, aksine övünülecek, onur duyulacak bir nitelik olduğunu öğrendik. Birçok fikir adamlarımız, yazarlarımız bu görüşlerin öncülüğünü yaptılar.

Sonra Mustafa Kemal geldi. Türklüğü ile o denli övündü ki, soyadında bile Türk sözünün bulunmasını istedi, Atatürk adını aldı. Türklük üzerine, Türk Milliyetçiliği üzerine nice güzel sözler söyledi. Türk sözünü toprak içerisinde ışıl ışıl parıldaayan bir altın külçesi gibi çıkardı. Sesinin bütün gürlüğü ile bütün dünyaya duyurdu.

Atatürk'e göre milliyetçilik bir vicdan, bir duygu işidir. Dini, mezhebi, dili ne olursa olsun kendini Türk duyan, Türk bilen ve Türk olarak yaşayan her insan Türk'tür. Böyle bir kişi Türk Milleti'ne içtenlikle bağlıdır. Onu candan sever. Onun için çalışır. Türklüğü ile övünür. Türk Milleti'ne güvenir. Atatürk bu anlayışı "*Türk övün, çalış, güven*" sözüyle özetlemiştir.

Bunun anlamı şu: Türk olduğumuz için övüneceğiz. Çünkü tarihin en eski ve büyük uygarlıklarından birini kuran bir milletin çocuklarıyız. Tarih çağlarının en karanlık dönemlerinden beri çeşitli alanlarda insanlığa ışık tutmuşuz. İnsana yakışır örneklerle önderlik etmişiz. Kendi milletimizin haklarına başkalarının saygı göstermesini istediğimiz kadar, başka milletlerin haklarına saygı göstermişiz.

Aldığımız ülkelerdeki insanların dinlerine, inançlarına, geleneklerine, yaşama ve toplum düzenlerine karışmamışız. İnsanca olan, insana yakışan her davranışta bulunmuşuz. Böyle bir milletin çocukları olmakla övünmeliyiz. Ama, yalnız övünmek ile yetinemeyiz. Türklüğün ve Türk milletinin bundan sonra da gelişmesi, parlak geleceklere ulaşması ve insanlığa daha çok hizmette bulunması için çalışmalıyız. Her birimiz, kendimize düşen görevi canla başla yaparsak Türk milletine hizmet etmiş oluruz. Demek ki, yalnız "Ben Türk'üm" demekle milliyetçilik olmuyor. Gerçek Türk milliyetçisi, Türklüğü ile övündüğü kadar, Türk milletinin ilerlemesi, yükselmesi ve gelişmesi için çalışan kişidir.

Bir de, övünüp çalıştığımız kadar kendimize ve milletimize güvенеceğiz. Bu milletin, en elverişsiz, en olanaksız zamanlarda bile ne mucizeler yarattığını unutmayacağız. Örnek istenirse, işte Atatürk'ün hayatı, işte Türk milletinin Kurtuluş Savaşında yarattığı destanlar.

Bu savaşı başarılı ve mutlu sonuçlara ulaştıranlar, her şeyden önce kendilerine ve Türk milletine güveniyorlardı. Silah yoktu, yiyecek yoktu, ama kendine ve millete güven vardı. Zaten bu güven olmasaydı bu büyük sonuç alınabilir miydi?

Sonuç olarak; Atatürk ilkelerinden biri olan milliyetçilik, *aynı terbiyeyi alan, aynı bayrağı tanıyan, aynı geleneklere ve tarihe sahip olan ve aynı milli hedef doğrultusunda birleşen insanların, varlıklarını millet olarak sürdürme ve yükseltme ilkesidir*. Bu anlayışa göre Atatürk, milli benliğini tanımayan, bulmayan milletleri başka milletlerin kölesi olarak görür. Bu görüşünü "*Bilelim ki, milli benliğini bilmeyen milletler, başka milletlerin avıdır*" sözüyle ifade etmiştir. Milli benliğini bilen millet özgürlük ve bağımsızlığına da sahip olur. Atatürk bu konuda da:

"Bence, bir millette şerefın, haysiyetin, namusun ve insanlığın varlığı ve kalıcılığı mutlaka o milletin özgürlük ve bağımsızlığına sahip olmasıyla gerçekleşebilir" demiştir.

Halkçılık

Zannederim bugün ki varlığımızın asıl niteliği, milletin genel eğilimlerini ispat etmiştir, o da halkçılıktır ve halk hükümetidir. Hükümetlerin halkın eline geçmesidir. (1920, T.B.M.M.)

Atatürk ilkeleri bakımından, halk sözü, milletin bugün yaşayan bölümü için kullanılmaktadır. Türk Halkı sözü ile Türk Milletinin bugün anlatılmak istendiğini biliyoruz. Bugün Türk Vatanının üzerinde oturan, bu ülkeyi vatan bilen, alın yazısını bu vatanın yazgısına bağlamış olan insanlar Türk halkını oluşturur.

Halkçılık, halkın egemenliği ve mutluluğu esasına dayanır. Halkın kendi yönetimini elinde bulundurması bu anlayışın gereğidir. Yani halk kendi kendini yönetecektir. Halkın üzerinde, halkın gücünden başka güç bulunmayacaktır.

Mustafa Kemal'in demokrasi anlayışı, Kemalizmin en önemli ilkelerinden olan "***halkçılık***"tan da soyutlanamaz. Atatürk başlangıçta halkçılığı şu şekilde tanımlıyordu: "*Bugünkü varlığımızın asıl niteliği milletin genel eğilimlerini ispat etmiştir. O da halkçılıktır, halk hükümetidir, hükümetlerin halkın eline geçmesidir.*"

Ama zamanla bu ilkenin de içeriği gelişti ve Halk Partisi'nin programlarında üç öğeyi içermeye başladı:

- Siyasal demokrasi,

- Yasalar önünde eşitlik, sınıf çatışmalarının kabul edilmemesi ve,
- Toplumun dayanışma içerisinde gelişmesi.

Halkçılık ilkesi sınıf ayrıcalıklarına ve sınıf farklılıklarına karşı olmak ve hiç bir bireyin, ailenin, sınıfın veya organizasyonun diğerlerinin daha üzerinde olmasını kabul etmemek demektir. Türk vatandaşlığı olarak ifade edilen bir fikre dayanır.

Gurur ile birleşen vatandaşlık fikri, halkın daha fazla çalışması için gerekli psikolojik teşviki sağlar. Atatürk ulusumuzun bütün kesimini halk olarak kabul etmiştir.

Mustafa Kemal, gene Kurtuluş Savaşı yıllarında Meclis önünde yaptığı bir konuşmada, halkçılığın toplumsal-ekonomik içeriğini şöyle açıklıyordu: *"Toplumsal uğraş yönünden düşündüğümüz zaman, biz yaşamını, bağımsızlığını kurtarmak için çalışan kimseleriz, zavallı bir halkız! Kendimizi bilelim.*

Kurtulmak, yaşamak için çalışan ve çalışmaya zorunlu olan bir halkız! Bundan ötürü her birimizin hakkı vardır. Yetkisi vardır. Fakat çalışmakla bir hakkı elde ederiz. Yoksa arka üstü yatmak ve yaşamını çalışmaktan uzak geçirmek isteyen kişilerin bizim toplumumuz içerisinde yeri yoktur. O halde söyleyiniz baylar! Halkçılık toplumsal düzenini emeğine, hukukuna dayatmak isteyen bir toplumsal uğraştır."

Halk sözünün milletin bugün yaşamakta olan bölümü için kullanıldığını söylemiştik. O halde, halkın egemenliği sözü de milli egemenlik yani milletin egemenliği anlamına gelmektedir.

Bunda Anayasada belirtildiği gibi, yasa yapma, yürütme ve yargı hakları hep millete aittir. Bu konulardaki işler, millet adına, milletin belirli süreler için seçip Büyük Millet Meclisine gönderdiği millet temsilcileri (milletvekilleri) hükümet üyeleri ve mahkemelerde yargıçlar tarafından yürütülür. Bu hakları kullanma yetkisi millettten başka kimsenin değildir, olamaz ve kimseye devredilemez. İşte bu, halkın yeni milletin egemenliğidir.

Kendi egemenliğine sahip bir toplumda bütün fertler için hak ve hukuka dayalı bir adalet düzeni oluşur. Halk kendi yönetiminin yöntemleriyle refaha ve mutluluğa giden yolları bulur. Herhangi bir üst veya üstün gücün etkisi altında kalmaz. Eziklik duymaz. Çalışmasının ve emeğinin karşılığını hak ve adalete dayanan bir düzen içinde elde eder. Aksaklıklar, yolsuzluklar ve haksızlıklar varsa gene bunları kendi uygun gördüğü ve koyduğu kurallarla, önlemlerle giderir.

Halkçılık ilkesine göre, Türk toplumunda sınıflaşma yoktur. Meslek ve çalışma grupları vardır. İşçisi, memuru, tüccarı, askeri ve diğer meslek gruplarıyla Türk toplumu bir eşitlik dengesi içindedir. Ayrıcalıklı bir sınıf bilinci yoktur ve olamaz. Böyle bir şey Türk Toplumunun toplumsal ve ekonomik niteliklerine de aykırıdır. Bu konudaki esaslar yasalarımızda da açık açık belirlenmiştir. Anayasamızdaki, hiçbir aileye, sınıfa ya da cemaate imtiyaz verilemeyeceğine ilişkin hüküm bu yasanın ruhunu ve özünü oluşturur.

Atatürk, büyük davasına atılırken her şeyden önce halka inanmış, halka dayanmıştır. Halkçılığı, milli egemenliğin, milli bağımsızlığın temeli saymıştır. Böyle olmasaydı, Kurtuluş Savaşı mucizesi yaratılabilir miydi?

Atatürk'e göre halk, devletin insan unsurunu meydana getiren sınıfsız ve imtiyazsız bir topluluktur. Her şey halk içinde ve halkla birlikte olacaktır. Halk topluluğu içinde, bir yandan çeşitli grupların çıkarları, öte yandan toplumun bütünü ile kişilerin hakları, devlet tarafından düzenlenir ve bir uyum içinde ayarlanır. Kişilerin ve toplumun mutluluk ve refahına aynı derecede önem verilir.

Atatürk halkçılığında, hiçbir sınıf, zümre veya şahıs topluma egemen olamaz. Egemenlik halkın topuna ait bir husustur. Kişiler ve gruplar milli birlik ve bütünlük içinde kaynaşarak yaşayacaktır. Kişiler ve toplum bu yoldan gelişip, kalkınacak ve yükselecektir. Devlet de bu amaca ulaşmak için yardımcı olacaktır. Her alanda ve bu arada özellikle eğitim ve kültür alanlarında milli birlik ve bütünlüğü sağlayıcı, pekiştirici girişimlerde bulunmak, gerekli önlemleri almak devletin başta gelen görevidir.

Laiklik

Laiklik, asla dinsizlik olmadığı gibi, sahte dindarlık ve büyücülükle mücadele kapısını açtığı için, gerçek dindarlığın gelişmesi olanağını sağlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk (1930)

Altı ok ile simgeleştirilen Kemalist ilkeler içerisinde, Atatürk'ün en önem verdiği ilkelerin başında belki de "*laiklik*" geliyordu. Mustafa Kemal, ülkenin koşullarının daha hiç hazır olmadığı bir aşamada bile çok partili düzene geçiş için sakınca görmezken, tek bir koşul ileri sürmüştü: laiklikten ödün vermemek!

Serbest Fırka'nın önderliğini üstlenecek olan Fethi Okyar'a yazdığı mektubunda şu satırlar dikkati çekiyordu: "*Memnuniyetle tekrar görüyorum ki, laiklik esasında beraberiz. Zaten benim siyasi hayatta bir taraflı olarak daima aradığım ve arayacağım temel budur.*"

Bir çağdaşlaşma ideolojisi olarak Kemalizm açısından laiklik, demokrasi anlamındaki cumhuriyetçiliğin de, milliyetçiliğin de, devrimciliğin de, ve hatta halkçılığın da ön koşulu olduğu için bu ölçüde önem taşımaktadır.

Demokrasinin ön koşuludur; çünkü *laiklik olmadan gerçek bir düşünce özgürlüğü, gerçek bir özgür seçim olamaz.* (Bütün dünyada özgürlük ve demokrasi rüzgârları eserken, baskı rejimleri birbiri peşi sıra yıkılırken, bundan en az etkilenenin -laikliği kabul edememiş- Müslüman ülkeleri oluşu raslantı mıdır?)

Laiklik, devlet işleri ile din işlerinin birbirine karıştırılmamasıdır. Başka bir deyişle, Tanrı ile kulu arasına, devletin ya da bir başka varlığın girmemesidir.

Devlet işleri dünya işleridir. Dünyadaki yaşamımızla ilgilidir. Devlet bilimden de yararlanma yolu ile dünya işleri için birtakım kurallar koyar. Yasalar bu kuralların başında gelir.

Vatanımızda, öteki insanlarla vatandaşlarımızla en iyi ilişkiler içinde olmamız için bu kuralların bulunması zorunludur. Bu kurallar, bizim bir arada, birbirimizi severek, sayarak yaşamamızı sağlar. Toplum düzenimizin bozulmadan sürüp gitmesine katkıda bulunur. Kısacası, devlet bu kurallarla ayakta durur. Devletin işleri, bu kurallarla yürütülür.

Din işleri ise öteki dünya dediğimiz ahretle ilgilidir, Tanrı inancı ile ve ona ibadetle ilgilidir. İnsanlar, bu dünyada ne denli iyi, temiz, dürüst yaşarlarsa, Tanrıya ibadetlerini gereği gibi yaparlarsa öteki dünyada o kadar mutlu olacaklarına inanırlar.

Bu dünyanın işlerini düzenleyen kuralların, yani yasaların zorlayıcı yanı vardır. Her vatandaş onlara uymak zorundadır. İstesiniz de istemesiniz de, inansanız da inanmasanız da yasaların buyruğunu yerine getirmek zorundasınız. Bunu yapmazsanız ya da yapmak istemezseniz de devlet size yaptırır. Ama din öyle değildir. Din bir vicdan işidir. Kimseyi şu dine, ya da bu dine girmeye, şu dinin ya da bu dinin kurallarına uymaya zorlayamazsınız. İnsan Tanrıya istediği yolda ve biçimde ibadet eder. Aynı dinden olan insanlar arasında bile ayrılıklar bulunur. Bu ayrılıklardan mezhepler oluşur. Aynı mezhepten olan insanların da, inanç ve ibadette ayrılıkları olması doğaldır. Kimsenin kalbine, vicdanına giremezsiniz. Bunu korku ile de, ceza ile de sağlayamazsınız.

Dünyanın düzeni ve işleri devletin koyduğu kurallarla yani yasalarla, din işleri ise din kuralları ile yürütülür. Nasıl din kuralları ile devlet işleri yürütülemezse, devletin koyduğu kurallarla da ibadetler şöyle, ya da böyle yapılamaz. Ancak, dinin, toplumu ilgilendiren yönleri dolayısıyla, toplum işlerini düzenleyen kuralları bozucu, çığneyici yanı olmamalıdır.

Din, Tanrı ile kul arasında, bir vicdan işidir. Bir kişi çok dindar görünür de, içinden inançsız olabilir. Hele, devlet işlerinin de din kuralları ile yürütüldüğü toplumlarda bu suçun işlenişi daha zorunlu olabilir. Ne yapsın birey, yaşadığı çevre, o çevrenin kuralları, kendisini, inançsız olsa da inanır görünmek zorunda bırakmaktadır. Laiklikte bu yoktur. Kimsenin inancına karışılmaz, kimse inanmaya ya da inanmamaya zorlanamaz. İsteyen dilediği yolda inanır, ibadet eder. Bu tutum da göstermektedir ki, laik anlayışta inançlara, dolayısıyla dine büyük ve gerçek saygı vardır.

Bu konuya, yani dinin ve inanmanın bir vicdan işi olduğuna Kuranıkerim'de de değinilmektedir. Yüce Tanrı, Kuranıkerim'in Kafirun Suresinde, "*Sizin dininiz size, benim dinim banadır*" şeklinde buyurmaktadır. Başka bir ayette de: "*Dinde zorlama yoktur. Eğri doğrudan ayrılmıştır*" buyrulmaktadır. Bundan da anlıyoruz ki Müslümanlık vicdan özgürlüğüne, laikliğe en

güzel ve en anlamlı yeri ve değeri vermiş bulunmaktadır. Bu açık hüküm ve buyruklar karşısında, Müslümanlık bakımından laikliğin hiçbir şekilde dinsizlik demek olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Günümüz algılayışında laikleşmiş modern toplumun başlıca **iki özelliği**, çoğulculuk ve bireyciliktir.²⁴

Çoğulculuk, her toplumun, uyum içinde yaşaması ve tüm toplumun iyiliği için birlikte çalışması gereken değişik halk kesimlerinden oluştuğunu kabul eder. Bu halkların değişik dinsel inançları olabilir, ya da etnik, dilsel veya ırksal ayrılıkları bulunabilir. Çoğulculuk, toplumdaki hiçbir grubun, çoğunlukta olsa bile, görüşlerini başka bir gruba dayatamayacağı anlamına gelir.

Bunun yanı sıra “*Çoğulculuk ilkesi*”, belirli din grupları içinde bile, dinsel ibadet ve uygulamalarda büyük ayrımlar olabileceğini kabul eder, ki bu ayrımlar, dinsel koşulları tüm ayrıntılarına değin uygulayan dindar aşırı uç ile dinsel uygulamalara kayıtsız olan öteki aşırı uç arasında yer alabilir. Çoğulcu bir toplumda, her bir grup öteki grupların dinsel yaklaşımlarına engel olmayacak biçimde dinsel ibadetini yerine getirme özgürlüğüne sahiptir.

İkinci özellik ise, bireyciliktir. Bu özellik, her bir kişinin yaşam biçimi ile ilgili kendi seçimini kendisinin yapma hakkı ve zorunluluğudur. Bu kişisel kararlar temel ve vazgeçilemez insan özgürlükleri olarak kabul edilir ve sıklıkla “*insan hakları*” deyimi ile özetlenir.

Laiklik, milliyetçiliğin ön koşuludur; çünkü laiklik olmayan yerde önem taşıyan öge ulus değil, inananların oluşturduğu “*ümmet*”tir. (Bu anlayış içinde örneğin Arap ve İranlı, Müslüman Türk ile aynı toplumun bir parçası sayılırken, Hıristiyan Türk olan Gagauzlar (Gökoğuzlar), Türkçe konuştukları ve çok daha ortak kültürel özellikler taşıdıkları halde “yabancı” sayılacaklardır.)

Laiklik, devrimciliğin ön koşuludur; çünkü laikliği kabul etmemiş bir toplumda bilimin ve çağın gereklerinin gerisinde kalmış kurumları değiştirmenin tartışılması bile genellikle olanaksızdır. Halkçılığın ön koşuludur; çünkü din temeline dayalı bir devlette ağırlığı ve önceliği olan halk değil, dinsel seçkinlerdir.²⁵

Kemalizm, sırasıyla siyasal sistemi, hukuk sistemini, eğitim sistemini ve kültürü laikleştirdi. Bir İslam ülkesindeki ilk laik devlet böylece doğdu. Çok sayıdaki Müslüman ülke içinde tek çağdaş demokratik bir hukuk devletine sahip ülke Türkiye ise, bunun laiklikle bağlantısı olmadığını öne sürmek elbette ki olanaksızdır. Petrol gibi büyük ve kolay gelir kaynaklarına sahip olmadığı halde, Türkiye'nin Müslüman ülkeler içinde en sanayileşmiş, en ileri teknolojiye ve çağdaş ekonomiye sahip bulunması oluşu da ayrıca düşündürücüdür!

“Lâiklik, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması demek değildir. Lâiklik bütün yurttaşların vicdan, ibadet ve din hürriyetini tekeffül etmektir” şeklinde lâikliği tanımlayan ve ayrıca İslam dinini akla en uygun ve doğal bir din olarak gören Atatürk, Türk ulusu için dinin güçlü bir duygu, toplumsal dayanışma ve birliktelik için motive bir güç olduğunun bilincindedir.²⁶

Laiklik özünde, devletin din işlerine, dinin de devlet ve siyaset işlerine karışmaması, dinsel ve dünyasal otoritelerin birbirinden ayrılması, devletin bütün dinsel inançlar karşısında tarafsız ve hoşgörülü davranması, din ve vicdan özgürlüğünün korunması gibi temel parametreleri içermelidir.

Felsefi anlamda lâiklik. iman ve inancın yerine aklın egemenliğini kabul eden bir inançtır. Daha geniş tanımla, **“iman (inanc) yerine aklın egemenliğinin geliştirilmesi yâni bir anlamda aklın birinci plana, imanun ikinci plana itilmesi”**dir. Bu açıdan bakılınca “lâiklik”, dinin veya her şeyin “akıl” ögesinin peşinden gitmesidir, yâni her işte ölçüt “akıl”dır”.

Siyasal anlamda lâiklik; “*Siyasal iktidarın, dinsel kudret ve otoriteden arındırılarak bağımsız hale getirilmesidir. Ya da dinin siyasal erk ve yaptırım gücüne sâhip olmamasıdır*”. Kısaca “*siyasal iktidarın dinî otoriteden ayrılmasıdır*”.

²⁴ Thomas Michel, S.J.- Laisizme Katolik Bir Bakış/Çeviren: Deniz Şengeç

²⁵ Ahmet Taner Kışlalı (Prof. Dr.)-Kemalizm

²⁶ Ali Sarıkoyuncu (Prof. Dr.)-Atatürk, Din ve Lâiklik-Nisan 2008

Hukuksal anlamda lâiklik, “somut olarak devlet ve dinin birbirine karışmaması demektir”. Devlet ile din işlerinin birbirinden ayrılması yâni devletin din ve vicdan özgürlüğünün gerçekleşmesinde tarafsız olmasıdır.

Sosyolojik anlamda lâiklik; iki ana grupta toplanabilir:

Birincisi “lâiklik”, din ve devlet işlerinin ayrılığını benimser.

İkincisi birincisinin karşıtı ilke olarak “lâiklik”, din özgürlüğünü benimser. Bu durumda, devlete yurttaşın din özgürlüğünü koruma görevi yükler.

Mustafa Kemal, kurulacak devletin şekli ile ilgili olarak toplumun her kesiminden insanlarla görüşmeler yaparken sıra, mollalar, şeyhler ve din büyüğü, ulema geçinen kişilere gelir.

Mustafa Kemal bunlara haber gönderip, gelecek hafta kendileriyle bu konuyu görüşeceğini ancak, konuşmalarının bir temeli olarak katılacak olan herkesin, Bakara Suresini 288’nci ayetine kadar okumalarını rica eder. Toplantı günü gelip çıktığında, Mustafa Kemal kürsüye çıkıp, sorar:

Efendiler, buraya gelmeden önce hepinizden Bakara suresini 288’nci ayetine kadar okumanızı rica etmiştim. Kimler okudu Bakara’yı 288’e kadar?”

Bu ricayı yerine getirdiklerini belirtmek için, salondaki bütün eller istisnasız havaya kalkar. Bunun üzerine Mustafa Kemal sözlerine devam eder: “*Efendiler işte, kuracağımız devletin neden din temeline dayanamayacağını açıklaması: Çünkü, Bakara Suresi yalnızca 286 ayettir.*”

Bunun üzerine genç Türkiye Cumhuriyetinin devlet idaresinde din değil, aklın ve hikmetin egemen olmasını laiklik ilkesiyle güvence altına almıştır. Bugün yıkılmak istenen bu ilkedir.

1923 Devrimi’ni yapanlar, devleti olduğu kadar toplumu da bütünüyle yeniden yapılandırmak istiyorlardı. Neydi hedefleri? Belli bir ulusal kimliği de olan çağdaş bir toplum yaratmak!

Kurulan Cumhuriyet’in hedefi “*çağdaş uygarlığa ulaşmak*”tı; çağdaş uygarlığın felsefesinin temeli ise, “*bireyin özgürlüğü ve kendi geleceğini belirleme hakkı*” idi.

Bireyin özgür olması ve yaratıcı gücünü ülke ve insanlık yararına kullanabilmesi için de, “*dinsel baskılardan kurtarılması*” gerekiyordu. Bu, “*bireysel özgürleşme*”nin ana koşulu idi. İşte bunu sağlayacak yapısal dönüşümün anahtarı laiklikti. Böylece laiklik, yalnızca “*din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasını öngören bir ilke*” değil, “*dünya yaşamının din kurallarının etkisinden kurtarılıp, bilim ve aklın egemenliğine bırakılması*”; onun yanı sıra da, “*dünya sorunlarına akılcı ve bilimsel bakış açısı getiren bir yaşam biçimi*”ydi; “*dogmalarla bağdaşmayan ve onları reddeden bir niteliği*” vardı laikliğin. Öte yandan, “*aklı önemseyen ve eleştirel düşünen çağdaş yurttaşlar*” yetiştirmenin yolu da laiklikten geçiyordu. Sonuç olarak **laiklik**, Türk Aydınlanmasının temeli idi ve bütün bir sistemin varlığı ona bağlıydı.²⁷

Emre Kongar, laiklik tanımının genelde eksik bırakıldığından yakınlıkla, objektif bir açılımla konuya şöyle yaklaşmakta:²⁸

“Eksik olarak, eksik olduğu için de yanlış olarak deniyor ki; ‘Laiklik dinin devlete, devletin de dine karışmamasıdır.’ Bu tanım da doğru gibi görünüyor ama aynı demokrasi kavramında olduğu gibi eksik. Eksik olduğu için de yanlış. Laik devletin aktif bir görevi var:

‘Laik devlet, herhangi bir inanç grubunun başka inanç gruplarına baskı yapmasını önleyen devlettir.’

Bu görevi yapmayan bir devlette laiklik olamaz çünkü çoğunluktaki inanç grubu azınlıktaki inanç gruplarına baskı yapar, kafasını kırar, kendisine dönüştürür.

Laiklik din devlete karışmasın, devlet dine karışmasın ile başlayacak ama laik devlet herhangi bir inanç grubunun, özellikle de çoğunlukta olan inanç grubunun azınlıkta bulunan inanç gruplarına veya inançsızlara baskı yapmasını da önleyecek.”

Laiklik ilkesi kabul edilmeseydi, toplum düzenimiz ortaçağ nitelik ve özelliklerinden kurtulamazdı. Öteki ilkelerin, özellikle halkçılık, cumhuriyetçilik ve milliyetçilik ilkelerinin gerçekleştirilmesi laiklik ilkesinin gerçekleştirilmesine bağlıdır. İnsana, halka vicdan özgürlüğünü tanımadan halkçı olunamaz. Bunun gibi, halkın kendi kendini yönetmesi anlamına gelen cumhuriyet yönetiminin gerçekleşmesi de düşünce ve vicdan özgürlüğüne sahip bir halkın varlığına bağlıdır.

²⁷ Server Tanilli-Din ve Politika

²⁸ Emre Kongar (Prof. Dr.)-“Küreselleşme” konulu konferansı-Ege Üniversitesi-2001

Gene aynı anlayıştan hareketle, Türkiye'yi Türklüğü ile övünen, Türk Milletinin varlığını her değer üstünde tutan insanların vatani olarak görme olanağı belirmiştir.

Dinsel inançlardaki ayrılık ya da değişiklikler, bu vatan toprakları üstünde yaşayan vatandaşların, aynı büyük ve şanlı geçmişe sahip milletin çocukları olduklarına ilişkin inançlarının sarsılmasına etken olamaz. Bütün bunların yanı sıra, dinle devlet işlerinin birbirinden ayrı tutulması, toplumun, gerçek halk yönetimi olan demokrasiyle yönetilmesinde büyük kolaylıklar sağlar.

Devletin, toplumun yararına olan bütün işleri gerçekleştirmesinde adalet ve eşitlik ilkelerini egemen kılar. Vatandaşlar arasında ayrıcalık gözetilmez. Her vatandaş, en az öteki kadar devletin önem verdiği değerli bir varlık olarak görülür.

Atatürk, dinle dünya işlerinin ve özellikle dinle politikanın kesinlikle birbirinden ayrılmasını öngörmüştür.

“Din bir vicdan meselesidir. Herkes, vicdanının emrine uymakta serbesttir. Biz, dine saygı gösteririz. Düşünüşe ve düşünmeye muhalif değiliz. Biz, sadece din işlerini devlet ve millet işleriyle karıştırmamaya çalışıyoruz.”“Din ve mezhep, herkesin vicdanına kalmış bir iştir. Hiçbir kimse, hiçbir kimseyi; ne bir din, ne de bir mezhep kabulüne icbar edebilir (zorlayabilir). Din ve mezhep, hiçbir zaman politika aleti olarak kullanılamaz.”

Bu sözler, onun dine saygısının ve laik anlayışının en açık ve en içtenlikli tanıklarındır.

Atatürk, dine saygısı nedeniyle, dini bayram günlerini resmi tatil günleri arasına koydurmuştur. Halkın, kendi dinini daha iyi anlaması, tanınması için Kuran'ın Türkçe'ye çevrilmesi; camilerin ve din adamlarının bir devlet teşkilatı olan Diyanet İşleri Başkanlığının gözetimi altında bulundurulması bu konudaki önemli işlerdir. Atatürk'ün anlayışına ve görüşüne göre din, din dışı birtakım safsata ve inançlardan arınmış olmalıdır. Gerçekte din adamı olmadıkları halde din adamı kılığına bürünmüş bilgisiz ve genellikle çıkarıcı kişiler dini yozlaştırırlar, halkı dininden ederler.

Bu gibiler, kendi yanlış düşünce ve inançlarını kabul ettirerek toplumu gerçek din yolundan, uygarlık yolundan saptırırlar. Bunları önlemek ve bu gibilere fırsat vermemek en büyük görevdir. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri adlı kitabın II. cildinde yer alan, O'nun bu konudaki görüşlerini bugünün diliyle söylemeye çalışalım:

“Artık bizim, dinin gereklerini öğrenmek için şundan bundan derse ve akıl hocalığına ihtiyacımız yoktur. Analarımızın, babalarımızın kucaklarında verdikleri dersler bile, bize dinimizin esaslarını anlatmaya yeter. Buna karşın, hafta tatili gibi hayırlı, akla ve dine uygun sorunlar hakkında, dine aykırıdır sözleriyle sizi kandıran ve karanlıkta bırakmaya çalışan kötü kişilere yüz vermeyin. Milletimizin içinde gerçek ve ciddi din bilginleri vardır. Milletimiz bu din bilginlerimizle övünmektedir. Onlar milletin inancına ve Müslümanların güvenine erişmişlerdir. Bu bilginlere gidin, -bu efendi bize böyle diyor, siz ne diyorsunuz? deyiniz. Fakat genellikle buna da ihtiyaç yoktur. Özellikle bizim dinimiz için elimizde ölçü vardır. Bu ölçü ile hangi şeyin bu dine uyduğunu kolayca değerlendirebilirsiniz. Hangi şey akla, mantığa, toplumun çıkarlarına uygunsa biliniz ki o bizim dinimize de uygundur. Bir şey akıl ve mantığa, milletin çıkarlarına uygunsa kimseye sormayın. O şey dinidir. Eğer bizim dinimiz aklın, mantığın uygun olduğu bir din olmasaydı en olgun ve son din olmazdı.”

İşte, Atatürk, laikliği, dini ve Müslümanlığı böyle anlamış, böyle değerlendirmiştir.

Gene bir söylevinde; Atatürk:

“Muhammed'in dinini kabul edenler... Allah'a kendi milli lisanında değil, Allah'ın Arap kavmine gönderdiği Arapça kitapla ibadet ve münacatta bulunacaktı. Arapça öğrenmedikçe, Allah'ın ne dediğini bilmeyecekti. Bu vaziyet karşısında Türk milleti birçok asırlar ne yaptığını, ne yapacağını bilmeksizin, adeta, bir kelimesinin manasını bilmediği halde Kuran'ı ezberlemekten beyni sulanmış hafızlara döndü.” demiştir.

Atatürk, devrimlerine erek olarak “çağdaş uygarlık düzeyini aşma”yı göstermişti. Çağdaş uygarlık da bu dünyaya dönük olan, akılcı bir insanlık kültürünü geliştirme yolundadır. İnsan ancak bu dünyaya bağlanmakla, onu gerçek yurdu saymakla bu sürece yapıcı olarak katılabilir. Onun için laiklik, Atatürk devrimlerinin can damarıdır.

Devletçilik

Ekonomik siyasetimizin önemli amaçlarından biri de genel çıkarlarımızı doğrudan doğruya ilgilendirecek kurumlar ve ekonomik girişimleri malî ve ilmî gücümüzün elverdiği ölçüde devletleştirmektir. Bu cümleden olarak, topraklarımızın altında terk edilmiş halde duran maden hazinelerini az zamanda işleterek, milletimizin yararına açık bulundurabilmek de bu yöntem ile gerçekleşir.
Mustafa Kemal Atatürk (01. 03. 1922, T.B.M.M. 3. Açarken.)

Devletçilik ilkesi de, öteki Atatürk ilkeleri gibi Türkiye gerçeklerine dayanır. Bu ilkenin amacı da Türk toplumunun uygarlık, mutluluk ve refah düzeyini yükseltmektir. Bu amaca yönelirken batının bilim ve tekniğinden yararlanmayı kabul eder. Ama, Türk’ün asıl ve ayırıcı nitelikleri, ruhu, karakteri bozulmayacak, zedelenmeyecektir. Bu yönüyle Atatürk ilkesi olan devletçilik, milliyetçiliğin, halkçılığın ve tam bağımsızlığın gerçekleşme koşulu ve garantisidir.

Atatürk bu ilkeyi şöyle açıklıyor:

“Bizim, izlemeyi uygun gördüğümüz devletçilik ilkesi, bütün üretim ve dağıtım araçlarını fertlerden alarak milleti büsbütün başka esaslara göre düzenlemek amacı güden sosyalizm prensibine dayalı kolektivizm ya da komünizm gibi, özel ve kişisel iktisadi teşebbüs ve faaliyete meydan bırakmayan bir sistem değildir.

Türkiye’nin uyguladığı devletçilik sistemi, on dokuzuncu yüzyıldan beri sosyalizm nazariyatçılarının ileri sürdükleri fikirlerden tercüme edilmiş bir sistem de değildir. Bu, Türkiye’nin ihtiyaçlarından doğmuş, Türkiye’ye özgü bir sistemdir.”

Böylece, Atatürk’ün devletçilik anlayışı, bugünkü Anayasamızda da öngörüldüğü gibi, karma ekonomiye dayanmaktadır. Sosyal devlet anlayışının açık ve belirgin bir görünüşüdür.

"Devletçilik" ilkesini de, halkçılık ilkesi ile bağlantılı olarak değerlendirmek gerekir. Yoksul, yüzyıllardır ihmal edilmiş olan halk nasıl kalkınacak ve hak ettiği çağdaş yaşam düzeyine ulaşacaktır? Batı'nın gelişmiş toplumlarının nasıl bir yoldan geçerek o noktaya geldikleri biliniyordu. Bir yandan kendi halklarını, öte yandan geri kalmış ülke halklarını sömürerek bir sermaye birikimi oluşturmuşlardı. Türkiye'nin kendisi geri kalmış bir ülkeydi. Halkın sırtından bir sermaye birikimi oluşturulmasına, onun birkaç kuşak daha yoksul tutulması pahasına bir kalkınmaya ise "**halkçılık**" anlayışı karşıydı.

Bir toplumun kalkınması söz konusu olduğu zaman akla ilk gelen, o toplumun ekonomi bakımından gösterdiği gelişme, olur. Ekonomi bakımından gelişme ise, toplumun yapısına, olanaklarına, inanç ve gelenekleriyle, ihtiyaçlarına en uygun yolu tutmakla gerçekleşir. Bu gelişme, toplumun temel yapısını sarsmadan, ona başka toplumlar arasında başkalık kazandıran niteliklerini yitirmeden sağlanırsa işte bu gerçek kalkınma olur. Dünyada birçok toplumlar olup, bunların her birinin kendi ihtiyaç ve niteliklerine göre kabul ettikleri ekonomi düzenleri mevcuttur. Her biri, kendince, en iyi ve en kestirme yoldan nasıl kalkınacağını saptar, ona göre bir düzen kabul eder.

Devletçilik ilkesi, ekonomik bakımından kalkınmada tutulacak yolu ve yöntemi belirleyen esaslardan biridir. Bu ilkeye göre, ferdin, yani vatandaşın kişisel etkinliği, ekonomide kalkınmanın asıl kaynağı olmalıdır. Ancak, milletin hayatında büyük önemi olup da ferdin yapamayacağı ya da yeterince yararlı ve çıkar sağlayıcı görmediği için yapmak istemediği işler devlet eli ve araçları ile yapıp yürütülmelidir. Bir de, serbest rekabette, zayıfların kuvvetlilerle karşı karşıya kalmasından doğacak sakıncaları gidermek için de devlet düzenleyicilik görevi yapmalıdır.

Atatürk Devrimi'nin temel ilkeleri arasında çok önemli bir yer tutan ve bugün en çok eleştirilen **devletçilik ilkesine** göre, Atatürk’ün ekonomi sistemi, Türkiye’nin gereksinimleri göz önünde tutularak geliştirilmiş planlı programlı bir ekonomi sistemidir; devletçiliği de az gelişmiş, özel girişimin gidemeyeceği bölgelere ve özel girişimin uzanamayacağı alanlara devletin girmesi demektir.

Devletin bağımsızlığı, özgürlüğü sarsılmamak koşulu ile yabancı sermaye karşısında da değildir. Ayrıca “Yurttaşlık Bilgileri” kitabında şunları söyler Atatürk:

“Özet olarak bizim istediğimiz devletçilik, bireysel çalışma ve etkinliği temel ilke saymakla birlikte, olabildiğince az zaman içinde ulusu refaha ve ülkeyi bayındırlığa erdirmek için ulusun genel ve yüksek çıkarlarının gerektirdiği işlerde, özellikle ekonomik alanda devleti doğrudan doğruya ilgilendirmektir”

Atatürk’ün devletçiliği kendine özgü bir devletçiliktir. Sosyalizm olmadığı gibi liberalizm de değildir; Türkiye’nin koşullarına ve gereksinimlerine uygun planlı, programlı bir ekonomi sistemi geliştirmiştir o. Ayrıca Atatürk’ün devletçiliği sosyal devleti öngörür. Özellikle eğitim ve sağlık işleri devletin görevi içindedir.

Türkiye başlangıç aşamasında devletçiliğin iki büyük yararını gördü:

- Bir yanda, özellikle altyapı ve sanayi yatırımları sayesinde oldukça hızlı bir ekonomik büyüme gerçekleştirilirken,
- Öte yanda, sanayileşmenin devlet eliyle oluşumu sayesinde, Türk işçisi Batı'daki örnekleri gibi, insancıl olmayan koşullar içinde birkaç kuşağının feda edildiğini görmedi.

1929-1939 arasındaki on yılda dünya sanayi üretimi yüzde 19 artarken, Türkiye’de sanayi üretimi artışı yüzde 96’yı buldu. Sovyetler Birliği ve Japonya dışında hiçbir ülke, bu alanda Türkiye’den daha hızlı bir büyüme sağlayamadı.

Giderek oluşmaya ve büyümeye başlayan sanayi işçisi sınıfı, nasıl hiçbir mücadele vermeden seçme ve seçilme haklarını elde ettiyse; gene kan dökülmesine, kuşaklar boyu süren büyük acılar çekilmesine gerek kalmadan, insancıl çalışma koşullarına kavuştu. ²⁹

Atatürk milli bağımsızlığın ekonomik bağımsızlığa dayanması gereğine inanmıştır. Bu nedenle milli bir ekonominin yaratılmasını istemektedir. Böyle bir ekonomi, yani milli ekonomi nasıl yaratılabilir? Elbette milli güce ve milli sermayeye dayanmak yolu ile. İşte burada bir incelik beliriyor.

Milli güç ve milli sermayenin milli ekonomiyi kuracak biçimde gelişmesine katkıda bulunacak bir yabancı sermaye de bize yararlı olabilir. Aksini düşünmenin, Atatürk’ün devletçilik anlayışı içinde yeri yoktur. Bu anlayışta Türk milletinin çıkar ve ihtiyaçları en önde gelir. Bu çıkar ve ihtiyaçlar için de her şeyden önce milli güç ve milli sermaye ile oluşacak milli ekonomi düşünülür. Ferdin gücü, sermayesi ve teşebbüsü de kalkınma etkinliği içinde yerini alır. Devlet özel teşebbüsün tam güvenlik ve özgürlük içinde çalışmasını sağlayacak önlemleri almakla görevlidir.

Türk devletçiliği Türk Milleti’nin ve Türk Vatani’nin gerçeklerine ve olanaklarına dayanan bir devletçiliktir. Bu sistemde özel teşebbüse yer verilmiştir. Türk milletinin refahı öngörülmüştür.

Türk devletçiliğinin Komünizm, Sosyalizm, Marksizm gibi sistemlerle benzerliği ve ilişkisi yoktur. Atatürk bunu şu anlamdaki sözlerle açıkça ortaya koymuştur.

“Komünizm, toplumsal bir sorundur. Memleketimizin durumu, toplumsal koşulları, dini ve milli geleneklerinin kuvveti komünizmin bizce uygulanmasına müsait değildir.”

“Şurasını unutmamalı ki bu yönetim biçimi bir Bolşevik sistemi değildir. Çünkü biz ne Bolşevikiz ne de komünist. Ne biri, ne diğeri olamayız. Çünkü biz milliyetperver ve dinimize karşı saygılıyız. Sözün kısası hükümet biçimimiz tam bir demokrat hükümettir ve dilimizde bu hükümet Halk Hükümeti diye anılır.”

İşte Atatürk ilkesi olarak **devletçilik**, bu anlamda anlaşılmalı ve Türk Devletçiliği’nde yabancı etki ve anlamlar aranmamalıdır. Kurtuluş Savaşı bittiğinde Türk Milleti son derece yorgun ve bitkindi. Ülkemizde sanayi kuruluşu sayılabilecek hemen hiçbir varlık yoktur. Kapitülasyonlar ve dış borçlar yüzünden millet ekonomik bağımsızlığını yitirmişti. Yeniden elde edebilmek için her şeyden önce temel ihtiyaç maddelerini üretebilecek sanayinin kurulması gerekiyordu. Devlet hazinesi boşalmıştı. Bu nedenle başlangıçta birkaç küçük askeri fabrika dışında bir işe girişilemedi. Kapitülasyonlar memlekette sermaye birikimini de engellemişti. Para dışarıya akmıştı. Sermaye

²⁹ Ahmet Taner Kışlalı (Prof. Dr.)-Kemalizm

olmadığı gibi uzman teknik adamlar da yoktu. Sanayii güçlendirmek ve teşvik için yasa çıkarıldı. Sanayi işleri ve kuruluşları kişilere bu yasa ile kredi olanakları sağlanıyordu, vergi kolaylıkları getiriliyordu.

Ancak, bu yasanın sağladığı büyük olanaklara karşılık özel sermaye işe girişmekte çekingen davranıyordu. Bu durgunlukta, 1929 yılında dünyanın geçirdiği büyük ekonomi bunalımının Türkiye'ye etkisi vardı. Sonuç olarak, 1923 -1930 döneminde Türk özel sermayesi tarafından yalnızca Uşak Şeker Fabrikası ile ufak çapta dokuma sanayii kurulabildi. Bunlar da, büyük ölçüde, devlet kredisi ve desteği ile meydana getirilebilmişti. Devlet özel kişileri olanca gücüyle desteklediği halde, istenilen sonuçlar elde edilemiyordu. Sanayileşmede gelişme sağlayabilmek için, artık başka bir yol tutmak zorunlu idi. İşte bu durum karşısında Türk Devrimi kendisine özgü "*devletçilik sistemi*"ni yarattı.

Devletçilik sistemine dönülmesinden itibaren yurdumuzda fabrika bacaları ardi ardına yükselmeye başladı. Yukarıda açıklanan esaslarına göre, devletçilik anlayışı ile 1939 yılına kadar geçen sürede Türkiye birçok sanayi işletmesine kavuştu. Bu işletmeler, devlet işletmeciliğinin yurdumuza kazandırdığı eserlerdi. Bunlar Türk milli sanayiinin çekirdeğini oluşturmuştur. Bunlarla ilgili uygulamalardan elde edilen sonuçlar, devletçilik ilkesinin yurdumuzun ve milletimizin gerçeklerine ne denli uygun olduğunu ortaya koymuştur.

Devrimcilik (İnkılapçılık)³⁰

Devrim kanunu, mevcut kanunların üstündedir. Bizi öldürmedikçe, bizim kafalarımızdaki akımı boğmadıkça, başladığımız devrim ve yenilik bir an bile durmayacaktır. Bizden sonraki dönemlerde de böyle olacaktır.
Mustafa Kemal Atatürk (1923)

Devrimcilik, Atatürk'ün koyduğu en önemli ilkelerden biri. Atatürk diyor ki: "*Uygarlık yolunda başarı yenileşmeye bağlıdır. Sosyal hayatta ilim ve fen alanında başarı için yegane olgunlaşma ve ilerleme yolu budur. Hayat ve yaşayışa hakim olan hükümlerin zaman ile değişme, gelişme ve yenileşme zaruridir.*"

"***Devrimcilik***" ilkesi, halkçılıkla ve hatta demokrasi anlayışı ile iç içe bir anlam taşır. Mustafa Kemal'in 1923'te Konya'daki bir konuşmasında yer alan şu cümleler, O'nun nasıl bir devrimcilik anlayışından hareket ettiğini, hiçbir yanlış anlamaya yer vermeyecek kadar açık bir biçimde sergilemektedir:

"Bozuk zihniyetli milletlerde büyük çoğunluk başka hedefe, aydın denen sınıf başka zihniyete sahiptir. Aydın sınıf telkinle, aydınlatma ile büyük çoğunluğu kendi amacına göre ikna etmeyi başaramayınca, başka yollara başvurur. Halka zorbalık etmeye başlar. Başarıya ulaşmak için, aydın sınıfla halkın zihniyet ve hedefi arasında tabii bir uyum olması gerekir. Yani aydın sınıfın halka telkin edeceği ilkeler, halkın ruh ve vicdanından alınmış olmalı.

Bu halk bir defa karşısındakinin samimiyetle kendilerine yardımcı olduklarına inanırsa her türlü hareketi derhal kabule hazırdır. Bunun için gençlerin her şeyden evvel millete güven vermesi gereklidir."

Bu, seçkinciliği açıklıkla yadsıyan, halkla bütünleşmeye ve dolayısıyla demokratik yöntemlere büyük önem veren bir devrimcilik anlayışıdır.

Atatürk ilkelerinin özünü, iyiye, güzele ve doğruya gitmek oluşturur. İnsana yakışan, insanca olan her şey bu özde yerini bulur. İnsanı öteki yaratıklardan ayıran nitelik akıl olduğu gibi, yaşamındaki sürekli gelişimdir de...Bu sürekli gelişim hareketi gerektirir. Duran şey gelişemez. İçinde bulunduğu durumu kabullenmek de bir duruştur. İnsan tabiatında her geçen gün bir başka yeninin ardındadır. Elindekiyle yetinmez. Bir başka yeniyi, bir başka güzeli ve bir başka doğruyu arar durur. Ona yakışan da budur. Yoksa, en basit deyim ile, öteki yaratıklardan ne ayrılığı olurdu?

İnsanların oluşturduğu toplumlar da böyledir. Milletler hep aynı çağın koşulları içinde yaşamaya razı olsalar, yaşama güçlerini yitirirler. Nitekim tarih bu gibi milletlerin örnekleriyle doludur. Uygarlığın geliştirdiği çağ koşullarına uymayan ya da uyamayan milletler tarihin karanlıkları içinde yok olup gitmişlerdir.

³⁰ **Devrim**: Kısa zaman içinde meydana gelen önemli değişiklikler.

Devrimcilik: Eski yaşam kurallarını değiştirip, yeni ve daha üstün bir yaşama şeklini kurma.

Gene tarih bize gösteriyor ki Türk milleti, en eski çağlardan beri, hep iyinin, güzelin doğrunun ve yeninin arayıcısı olmuştur. Bu nedenlerdir ki Türk milleti yaşamını sürekli olarak sürdürmüştür. Öncelikle şunu belirtelim ki Türk'ün ruhunda "aramak" hep bir ateş gibi yanıp durmuştur. Bu ateş onu Asya'nın doğusundan Avrupa'nın batı ucuna, Afrika'nın ortalarına kadar koşturmuştur. O, bu ateşle birbiri ardı sıra gelen devletleri tarihe armağan etmiş, her çağda yeninin habercisi, müjdecisi olmuştur.

Bütün bu hareketleri yaparken içinde bulunduğu koşullardan sıyrılıp çağdaş uygarlık düzeyindeki yerini almıştır. Kendisine engel olan durumları ortadan kaldırmasını bildirmiştir. Ancak, ne zaman bunu yapmışsa, kısa ya da uzun süreli bunalımların içinde kalmıştır. Bu nedenledir ki Türk'e durmak hiçbir zaman yaraşmamıştır.

Devrimcilik anlayışının iki yanı bulunduğunu söyleyebiliriz. Birinci yanı, eski düzenin geçerliğini yitirmiş kurumlarını yıkıp, yerlerine çağın gereksinmelerini karşılayacak kurumları koymakla ilgilidir. Ama Kemalizm bununla yetinmemekte, devrimciliği aynı zamanda sürekli olarak yeniliklere, değişmelere açıklık biçiminde anlamakta ve kalıplaşmaya karşı çıkmaktadır.

³¹Atatürk, devrimcilik ilkesinin birinci ögesini şöyle tanımlıyordu: "*Devrim, Türk milletini son yüzyıllarda geri bırakmış olan kurumları yıkarak yerlerine, ulusun en yüksek medeni gereklere göre ilerlemesini temin edecek yeni kurumları koymuş olmaktadır.*"

Atatürk, yaptığı devrimin ülkeye kazandırdıklarının korunmasını elbette ki devrimcilik ilkesinin bir gereği sayıyordu. Ama O'nun açısından sorun o noktada bitmiyordu. Koşulların değişeceğinin, değişen koşulların yeni kurumları, yeni atılımları gerektireceğinin bilincindeydi. Bu nedenledir ki, Atatürk İlkeleri'nin kalıplaşmasına, bir anlamda devrimin dondurulmasına karşıydı. Koşullara koşut olarak sadece kurumların değil, düşüncelerin de değişmesinin gerekliliğini biliyordu, işte bu nedenledir ki, devrimcilik ilkesi, aynı zamanda "*sürekli devrimcilik*" anlayışını da yansıtmaktadır.

En ileri kurumlar bile, koşullar içinde eskir. En ileri bir devrimin "*bekçiliği*" ile yetinenler, günün birinde değişen koşulların gerisinde kalmaktan, tutuculaşmaktan kurtulamazlar. Kemalizmin bu sürekli devrimcilik anlayışını benimsemeden, sadece Mustafa Kemal'in sağlığında gerçekleştirdiklerinin bekçiliği ile yetinenleri "Kemalist" ya da Atatürkçü saymak olanaksızdır.

Suna Kili, "*Devrimcilik kalıplaşmayı, durağanlığı, köhneleşmeyi, işlevini kaybetmeyi, çağın, toplumun gerisinde kalmayı önlemek, dinamik bir devrim anlayışını sağlamak ve sürdürmek için konmuştur.*" derken haklıdır.

Emre Kongar da, aynı gerçeği şöyle ifade etmektedir: "*İkinci anlamda devrimcilik, Türk Devrimini, temel ilkeleri yönünde ileri götürme görevini içeriyordu. Yalnız mevcudun ve gerçekleştirilenin korunması ile yetinilmeyerek, Türk Devrimi, zamanın gereklerine ve çağdaş gelişmelerine göre, temelinde yatan ilkeler doğrultusunda daha da ileriye götürülecekti.*"

Devrimcilik İlkesini Zorunlu Kılan Etkenler

Osmanlı Devletinin son dönemlerine gelinceye kadar birçok olumsuz nedenler, koşullar ve etkenler yüzünden Türk toplumu duruklaştı.

Çağlar değişiyor, Osmanlı toplum düzenindeki müesseseler değişmiyordu. Yeni çağların temsilcisi olan batı ülkelerinin uygarlıkta, bilim ve teknikte ilerleyişlerinden, Türk Toplumunu olarak, esinlenemiyorduk, yararlanamıyorduk. Yanlış oluşturulmuş bir din anlayışı bizi çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmaktan alıkoyuyordu.

Her yeniliğe "*gavur icadı*" ya da "*şeytan işi*" gözüyle bakar olmuştuk. Tılsımdan, üfürükten medet umuyorduk. Hastalarımızı doktora değil üfürükçüye götürüyorduk. Bu yüzden memleketimizde hekimlik mesleği de gelişememişti. Okullarımızda eğitim çağın gereklerine göre yapılmıyordu. Dünyanın tabak gibi düz olduğuna ve bir öküzün boynuzları üzerinde durduğuna inanılıyordu. Bilim ve teknikteki gelişme ve yeniliklerden habersiz bulunuyorduk.

Kılığımız çağın gereklerine uymuyordu. Bildiğimizle ve elimizde olanla yetiniyorduk. Halbuki, batıda, insanoğlu her gün bir yeninin ardında koşar olmuştur. Bu nedenle Avrupa milletleri

³¹ Ahmet Taner Kışlalı (Prof. Dr.)-Kemalizm

bilim ve teknikte durmadan ilerliyor, sanayileşiyor, toplumsal yaşamlarını da bu ilerleme ve sanayileşmenin gereklerine göre düzenleyip yeniliyorlardı. Biz onları izleme olanağından bile yoksun bulunuyorduk.

Yanlıı inancılara ve hurafelere bağıllık, eğitimdeki gerilik ve ülkeyi yönetenlerin bilgisizlikleri sonucu olarak, dünyanın uygarlıkta ilerlemiş ve gelişmiş ülkelerindeki yenilikler yurdumuza giremiyor ya da çok gecikerek giriyordu. Türk toplumu önünü kesen ve kendini sürekli biçimde engelleyen geriliklerden, kötülük ve köhnelikten yakasını bir türlü kurtaramıyordu. Hangi adımı atsa ya da atmak istese önüne bunlar çıkıyordu. İnsanlığın uyanışında çağlar açan matbaanın bizde gecikmesi bunların yüzündendi. Toplumsal yaşamımızdaki bütün kötülükleri yaratanlar bunlardı. Erkeğı kadından, anasından, bacısından, kızından utandıran bunlardı. İyiyi, güzeli, doğruyu aramayı, araştırmayı önleyen bunlardı.

Bunların dinle, Müslümanlıkla bir ilgisi yoktu, olamazdı. Onun için dine çok saygılı olan Türk Toplumunu bunlara boyun eğmek, her dediklerini yapar olmak durumunda kalmıştı. Bunların kötülüğü hem Türk Toplumuna, hem de gerçek insanlık ve uygarlık dini olan Müslümanlığa idi.

İşte, Türk Milleti'ni çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmak için bu engelleri aşmak gerekiyordu. Bu da ancak ve ancak devrimcilik ilkesinin aydınlatıcı ve atılım yaptırıcı özüne bağılı olmakla gerçekleşebilirdi. Devrimcilik Türk Toplumunun gelişmesinde atılcı bir davranış olmuştur. Bu toplum, yukarıdan beri anlatılmaya çalışılan geri kalmışlık durumundan kurtulmak zorundaydı. Değişmeliydi. Bir çağdan bir çağa, bir durumdan başka bir duruma geçmeliydi. Nasıl olurdu bu? Elbette dışardan gelecek ve başkalarının itmesiyle gerçekleşecek bir davranışla olamazdı. Türk toplumunun kendi canlılığı ve kendi isteğı, iradesi bunu yapabilir, oluşturabilirdi. Böylece toplumumuz ileri uygarlık düzeyinde hakkı olan yerini alabilirdi.

İşte Atatürk, devrimi bu anlamda anlamıştır. Devrim sözünü her zaman bu anlamda kullanmıştır. O'nun devrimciliğı başka milletlerin ya da liderlerin gerçekleştirdiğı devrimlerden ayrılır. Öncelikle O Türk halkının devrimci ruhunu harekete getirmesini bilmiştir. O'nun "*Türk milleti her gün yeniden yeniye ve dikkatli tetkik olunmaya değeri olan bir cevherdir*" sözü Türk'ün insan yapısındaki ayrıcalıkları görüş ve sezisindeki doğruluğun bir ifadesidir. Bu görüş ve sezisledir ki o cevheri işleme ve gerekli atılımları yaptırma olanağını bulmuştur. Bu yüzdendir ki Atatürk, devrimleri halka kolaylıkla inandırarak gerçekleştirebilmiştir. O, ayağına zincir, başına dert olan eski ve tutucu kurumları değiştirirken, Türk Halkı'nın bu değişiklikleri benimseyip kabulleneceğini bilmiştir. Örneğın, saltanatın kaldırılıp cumhuriyet yönetimine geçiş böyle olmuştur, halifeliğın kaldırılıp laik yönetim anlayışının gerçekleştirilmesi böyle olmuştur.

Harf devrimi, şapka devrimi, tekke ve zaviyelerin kapatılması, milletlerarası takvim ve saatin kabul edilmesi, çağdaş anlayışa göre eğitim, tarih ve dil anlayışlarındaki değişme ve gelişmeler, kadınlarımıza tanınan haklar, hukuk anlayış ve düzenimizdeki yenilikler hep böyle olmuştur. Türk halkının ruhunda devrimcilik niteliğı olmasaydı bütün bu devrimler kolaylıkla gerçekleşebilir miydi?

Şimdi bütün bunları gerçekleştirdik diye duracak mıyız? Her şey bitti mi? Elbette hayır. Atatürk, bu konuda ne diyor:

"İnkılabın temellerini her gün derinleştirmek, takviye etmek lazımdır."

Devrimin temellerini her gün derinleştirirsek, güçlendirirsek toplum hayatımızda yeni atılımlar, yeni gelişmeler elde ederiz. Çağın gerisinde kalmayız. Uygarlığın gidişine uyarız. Yok, böyle yapmazsak, yani devrimin temellerini her gün derinleştirip güçlendirmesek ne olur? Gene eski duruk ve tutucu duruma düşeriz. Ama dedik ya, Türk halkı devrimci ve ruhunda atılcılık ateşini yanan bir halk olduğu için yeniden böyle bir duruma düşme olasılığı yoktur.

Devrimin gerçekleşme yolunu tuttuğı daha başlangıç yıllarında, 1924'te Atatürk:

"Vatanın birliğini, özgürlüğünü ve bağımsızlığını sağlayan, milletimizi cumhuriyet yönetimine kavuşturan inkılabımız, ekonomik refah ve mutluluğumuzu, uygarlık aleminde bize yakışan yeri de sağlayacaktır" demişti. Bu sözlerin üzerinden uzun bir zaman geçti.

Milletimizin o günkü durumu ile bu gününü bir karşılaştıralım. Neler olduğunu, Türk halkının devrimlerle ve devrimcilik ruhu ile neleri yapıp gerçekleştirdiğini kolaylıkla görüp anlarız.

Atatürk'ün düşünce, davranış ve uygulamalarında çağdaşlaşma, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmanın önemi küçümsenemez. Türk Devriminin iyiyi, güzeli ve yararlı olan amaçları elde

edebilmesi ancak devrimci atılımlarla O'nun ilkeleri yönünde hareket etmekle mümkündür. Bu nedenle "Devrimcilik" ilkesinin sürdürülmesi gerekir. Atatürk'ün yönlendirdiği Türk Devriminin, güçlendirilmesi, kökleştirilmesi ve daha da ileriye götürülmesi devrimci atılımlarla sağlanabilir. Atatürk'ün özellikle kendisi devrimci bir karaktere sahipti. Devrimcilikte en somut örnek O' dur. O bütün hayatında buna bağlı kalmıştı ve şöyle bir hedefi işaret etmişti: *"Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz devrimin amacı, Türkiye Cumhuriyeti halkını bütünüyle çağdaş ve bütün anlam ve görünüşüyle uygar bir sosyal toplum haline ulaştırmaktır."* O halde Atatürkçülerin ana düşüncesi bu hedefi gerçekleştirmek ve bu yönde ilerlemektir.

Ancak bu alanda üzerinde özenle durulması gereken konu O'nun ilkelerini saptırmamak, devrimcilik düşüncesiyle Atatürk ilkelerine aykırı düşünce, davranış ve uygulamalara itibar etmemektir.

Genelde, her devrimci atılımdan sonra olduğu gibi Atatürk'ün Cumhuriyeti kuruluşundan ve ilk devrimleri yapısından sonra da bu eğilim, **"yapılanı yeter görme"** biçiminde ülkemizde de ortaya çıkmıştır. Atatürk'ün ölümünden sonra, bu eğilimi bazı devrimcilerde daha belirgin biçimde görülmüştür. Bu kimseler; Atatürk sağlığında hangi devrimleri yaptıysa, Türkiye için gerekli devrimlerin onlardan ibaret olduğu düşüncesine kapılmışlardır.

Oysa Atatürk gibi, devrimde süreklilik arayan, süreklilik aradığı içindir ki devrimciliği kalıcı bir ilke olarak benimseyen ve ilkeleri arasına alan ve bunu gençliğe emanet eden bir devrimci, 10 Kasım 1938'den sonra yaşasaydı elbette başlattığı devrimleri başka devrim ve çağa uygun yenilikçi hareketlerle bütünleştirip sürdürecekti, daha ileri götürmek isteyecekti.

ATATÜRK DEVRİMLERİ

Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz devrimlerin amacı, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş ve bütün anlam ve biçimiyle uygar bir toplum haline getirmektir. Devrimlerimizin asıl gayesi budur.
Mustafa Kemal Atatürk (30.08.1925, Kastamonu)

Geri kalmış ülkelerin genellikle kıt olan kaynakları içinde en bol malzeme insandır. Üstelik diğer kaynakları harekete geçirebilecek güç de gene o insan ögesidir. Bu nedenle, geri kalmış ülke devrimleri, her şeyden önce insanı değiştirmeye, daha etkili daha bilinçli bir "yeni insan" yaratmaya yönelik, insanın düşünüş ve davranış biçimlerini değiştirmeye yönelik bir "kültür devrimi" olmak zorundadır. Geri kalmış ülke devrimcileri, bu yeni insanı yaratabildikleri ölçüde başarıya ulaşırlar.

Hiç kuşku yok ki, Mustafa Kemal, tarihin tanıdığı en cüretli, en büyük ve kapsamlı kültür devriminin baş mimarıdır. Dilde, dinde, hukukta, yazıda, giyside, eğitimde, tarihte yaptığı reformlar; bazıları bugün biçimsel görünse bile, inanılmaz boyuttaki bir kültür devriminin, bir bütün içinde çok anlamlı olan parçalarıdır. Osmanlı imparatorluğu içinde dili ve tarihi unutturulmuş, kendine güvenini yitirmiş bir halktan, çağdaş, başı dik, kendisiyle gurur duyan bir ulus yaratabilmiş olmanın ne büyük ve zor bir sonuç olduğunu bugün takdir edebilmek zordur.

Napolyon, *"Süngülerle her şey yapılabilir, ama üzerine oturulamaz."* diyor. Bunun sosyolojik anlamı açıktır. Hiçbir toplumsal hareket, dayandığı toplum kesimlerinin olanaklarını aşamaz. Her önder, ne kadar büyük olursa olsun belirli bir toplumsal tabana dayanmak zorundadır ve dayandığı, dayanmak zorunda kaldığı o toplumsal tabanın gücünü ne ölçüde harekete geçirebilirse, o ölçüde başarılı sayılır.³²

Atatürk'ün, benim en büyük eserim dediği Türkiye Cumhuriyeti, O'nun ilkelerinin eseridir ve O'nun ülküsü bu eseri çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkartmaktadır. Atatürk 5 Kasım 1925 tarihinde Ankara Hukuk Mektebinin açılışında yaptığı konuşmada Türk Devrimini şöyle tanımlıyor:

"Türk devrimi nedir? Bu devrim kelimenin ilk anda akla getirdiği ihtilal anlamından başka, ondan daha geniş bir değişmeyi anlatmaktadır. Bugünkü devletimizin şekli asırlardan beri gelen eski şekilleri bertaraf eden en gelişmiş şekil olmuştur.... Bütünü yeni kurumlar vücuda getirerek eski hukuki esasları temelinden yıkmak teşebbüsündeyiz."

Görülüyor ki Atatürk'e göre Türk Devrimi, Türk ulusunu geri bırakmış, yaşama olanağı olmayan kurumları temelinden yıkıp, yerlerine, ulusun en yüksek uygar gereksinimlerine göre

³² Ahmet Taner Kışlalı (Prof. Dr.)-Kemalizm

ilerlemesini sağlayacak çağdaş kurumları koymak ve Türk ulusunu çağdaş uygarlık düzeyine çıkartmak için yapılan ani ve köklü değişimi anlatmaktadır. Türk Devrimi, teokratik devletten, ulusal-laik devlete geçiş ve ümmetten ulus yaratan, Türk toplumunun politik, ekonomik, toplumsal yapısının ve bireylerinin yaşam biçimini dünya görüşünü kökten ve ani değiştiren, Türkiye'yi çağdaşlaştıran bir harekettir.³³

Tarihçi Arnold Toynbee, "...Biz batılıların dört yüz yılda kurduğumuz uygar kurumları Atatürk, ülkesinde dört yılda kurmayı başardı" derken, Lord Kinross "Atatürk, Bir Ulusun Yeniden Doğuşu" kitabında, Modern Türkiye'nin Atatürk'ün önderliğinde doğuşunu anlatıyordu.

Türkiye'nin siyasal, sosyal, ekonomik yapısı 1923-1928 yılları arasında köklü bir değişim geçirdi. Devrim mahkemeleri olan İstiklâl Mahkemeleri bu dönem içinde çalıştılar. Modernleşme ve demokrasi temelleri bütün imkânsızlıklara rağmen atılıyordu. Hatta faşizm, komünizm de batının bu değişiminin ürünü idi. Batı'da bu köklü değişim beş yüz yılda, aşağıdan yukarıya doğru olmuşken; Türkiye Batı'nın bu değişiminin dışında ve kendisi sömürge durumundayken varlığını sürdürebilmek çaresi olarak modernleşmeye önemli bir kırılma noktası olarak Tanzimat ile başlamıştır.

Türkiye'deki bu değişim, kendi özel koşullarının bir sonucu olarak yukarıdan aşağıya doğru olmuştur. Türk Devrimi'nin örneğin Saltanat ve Hilâfet makamlarının kaldırılması, Cumhuriyet'in ilânı, lâik kurumların getirilişi, basit zannedilen şapka giyilmesi, hafta tatili değişikliği referanduma sunulsa idi ne olacağını kestirmek hiç zor değildir diyen Niyazi Berkes (Cumhuriyet 28-31 Ocak 1979), "Halka rağmen, halk için" olmasının Türk Devrimi'nin başarılı bir özelliği ve gerçekçi bir yöntem olduğunu belirtmektedir.

Türkiye'nin yarı sömürge olmasına, on yıl savaş (Balkan, I. Dünya Savaşları ve Milli Mücadele 1912-1922) sebebiyle, harap bir ülke hastalıklar, sosyal çöküntü, ümmet düzeyinde bir toplum, Ortaçağ kurumları ve gelenekleri ile yaşayan, Sanayi Devrimi'ni ve Rönesans'ı yaşamış bir toplum olmamasına rağmen demokrasiye, çok partili sisteme kendi iç dinamikleriyle geçebildiyse, bunun sebebi, Türkiye Cumhuriyeti'nin Atatürk tarafından belirlenen dinamik idealinde görmek gerekir. Türk Devrimi, Türk toplumunun kapalı, ortaçağ tipi zirai bir toplum olmaktan, demokratik, sivil sını ve modern bir toplum olmaya, yani doğulu bir toplum olmaktan çıkartarak, çağdaş, batılı bir toplum olmaya, sömürge ülkesinden, ileri ve tam bağımsız bir ülke yapmaya yönelik kültür ve uygarlık değiştirmeye olayıdır. Türk Devriminin özünde yatan ve amaç olan ülkü, Atatürk'ün Türkiye'ye getirdiği "Çağdaş" devlet ve toplum olma kavramında yatmaktadır. Bunun için de kullanılan yöntem akıl ve ilmin ışığıdır.

Atatürk'ün dünya görüşünde ulusallıkla evrenselliği, ulusla insanlığı bütünselleştiren de bu kültür anlayışıdır. Uygarlık ve kültürü içi içe geçmiş kavramlar olarak gören Atatürk, Tanzimatın "Batının tekniğini alalım, kendi kültürümüz içinde kalalım" düşüncesinden temelden ayrılıyordu.

Kültürü de içine alan uygarlık anlayışı ile Batı'ya yönelirken, çağdaş düşüncenin sonuçlarına değil, temellerine, kaynaklarına inmiş; uygar Batı'ya temel olan düşünüşe uzanmıştır. O da aklın kılavuzluğunda bilimsel düşünüştür. Atatürk, tek bir uygarlık olduğuna ve buna da ancak bilimle, bilimsel düşünüşle varılacağına inanıyordu. Bu nedenle de **devrimin temelini** düşünüşlerde devrim oluşturuyordu.

Onun ereği, kültürü de içine alan bir uygarlık anlayışı ile, dünya kültürüne, insanlık kültürüne katkıda bulunarak "çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmak" tır. Ulusal kültürün evrensel kültür temeli üzerinde gelişmesi ve onu daha ileri götürmesidir.

Atatürk'ün düşüncesinde ve devriminde ulusallık büyük bir yer tutar. Ama onun ulusallığı ırkçı ya da şoven bir anlayışta değildir. Atatürk devrimi ulusal bir devrim olması yanında bir insanlık devrimidir aynı zamanda. Atatürk bütün halkın ve tüm ulusun kalkınmasını isteyen bir ulusçu idi.

Bugün bütün aykırı savlara/karşı savlara karşın (çok kültürler-kültürlerin yan yana yaşaması gibi) teknolojinin ve iletişim araçlarının açtığı olanaklarla kültürler arasındaki farklılıkların yavaş da olsa azaldığı ve bütün kültürlerin egemen bir modele göre biçimlenmeye başladığı söylenebilir. Bütün ortaya serilen kültürlerin farklılığı, çok kültürlerin varlığı bir şeyi değiştirmiyor: İlkin orta Avrupa'da

³³ Ergün Aybars (Prof. Dr.)-Ve Atatürkçülükten Günümüze

gelişen, Batı kültürü dediğiniz çağdaş kültür evrenselleşmektedir. Atatürk bunu 70-80 yıl önce görmüştür ve bütün dünyaya örnek olmuştur.

Son 200 yıllık dünya tarihi içinde üç büyük devrim yaşamıştır insanlık:

- 1789 Fransız Devrimi,
- 1917 Rus Devrimi,
- 1923 Türk Devrimi.

İlk ikisi birer sınıf devrimidir; biri orta sınıfın, öteki de işçi sınıfının. Oysa Atatürk'ün önderliğinde gerçekleşen Türk Devrimi bir sınıf devrimi değil, gerçek anlamıyla bir halk devrimidir ve insanlık devrimidir aynı zamanda.³⁴

Tarih boyunca bütün devrimler "*kanlı*" olmuştur. Ama insanlık tarihinin rastladığı en "*köklü*" en "*cüretli*" devrimlerden birisi olan Kemalist Devrim, inanılmayacak ölçüde az kan dökülerek gerçekleştirilmiştir. Bunun iki nedeni olduğunu söyleyebiliriz:

- Birinci neden, Mustafa Kemal'in -hemen tüm umutların tükenmiş olduğu bir noktada- ulusal bağımsızlığı sağlarken kazandığı "büyük" saygınlıktır.
- İkinci neden ise; demokratik, iyimser, doğruların anlatılarak insanların kazanılabileceğine inanan bir düşünce yapısına sahip olmasıdır.³⁵

Atatürk devrimleri; aslında Tanzimat'tan bu yana Türk aydınlarını şiddetle uğraştıran temel bir soruya, "*Türkiye nasıl kurtulur?*" sorusuna verilmiş radikal (köktenci) bir cevaptır. Bu cevap, ömrünü yitirmiş, tarihsel nedenlerle dağılmaya yüz tutmuş imparatorluğun külleri ve yıkıntıları içinden yeni bir devlet, yeni bir toplum ve yeni bir insan yaratarak, Türk'lere kaybettiği kendine güven duygusunu yeniden aşlamak, halkın kırılmış gururunu, onurunu onarmak, uluslar toplumunda Türkiye'ye saygın bir yer sağlamak, Türk ulusunu her anlamıyla çağdaş bir düzeye ulaştırmak azmini yansıtmaktaydı.

Türk Devrimi ve Amacı

Türk Devrimi'nin amacı, hukuki yaşamı sona ermiş bir İmparatorluğun yerine çağdaş bir Türk Devleti kurmaktır.

Devrim ise, sözcük anlamıyla altüst olma, ters dönme, yıkma, devirme, düzen bozma ve önceki durumundan başka bir biçime sokma demektir.

Hukuk dilinde devrim, ülkenin sosyal yaşamının ve kurumlarının, akılcı ve ölçülü kuramlarla, köklü biçimde yenileştirilmesi anlamına gelir.

Türk Devrimi'nin ilkeleri, uygulamada ulusal düşünce, amaç ve gereksinimlere uygun esaslar koyarak yeni Türk Yönetimine ulusal kimlik ve öz yapı kazandırmıştır. Bu nedenle Atatürk İlkeleri olarak tanıdığımız bu esaslar geçerli olmuş, yaşam yeteneği kazanmış, yadırganmamış, yürütme ve gelişmede canlılığını korumuş, ulusun ruhuna işlemiştir. Yine bu özelliklerden ötürü Türk Devrimi, Türkiye sınırlarından tüm dünyayı etkilemiş, özellikle zulüm ve sömürüye uğramış toplumlarca benimsenmiş, onaylanmış ve uygulanarak onları özgürlüklerine kavuşturmuştur.

Türk Devrimi'nin Evreleri

Türk Devrimi'nin, üç evrede gerçekleştiği görülür:

- Düşünsel (fikri) Hazırlık Evresi,
- Eylem (Aksiyon) Evresi,
- Yeniden Düzenleme (Reform) Evresidir.

Bu evrelere kısaca göz attığımızda; Türk devrimini zorunlu kılan koşulların zorlaması sonucu düşünsel hazırlık evresiyle Eylem evresi karışmış ve birlikte sürdürülmüştür.

Düşünsel (fikri) Hazırlık Evresi:

³⁴ Bedia Akarsu (Prof. Dr.)- *Değişen Dünya Değişen Değerler-Ekim 2003-Berlin*

³⁵ Ahmet Taner Kışlalı (Prof. Dr.)-*Kemalizm*

Türk devrimlerinin dayandığı, batıdaki anlamda ideolojik ve teorik büyük bir hazırlık evresinin tam anlamıyla varlığı ileri sürülemez. Türk devrimi metodu itibariyle orijinaldir. Prensipler, olaylara etki etmekten çok olaylardan prensipler çıkarılmıştır.

Nasıl bir heykeltıraş tunçtan veya mermerden yapmaya karar verdiği eserinde son şeklini, çalışmasının başında görmüyor ve göremiyorsa; Türk milleti de; devriminin bütünü, başında yalnız yaratma, bir yeniye varma suretinde duymuş ve şekil meydana gelip, eser ortaya çıkmaya başladıkça onu ruhundaki modele eşdeğer görerek memnun ve tatmin olmuştur.

Düşünce yapısı bakımından, tarihsel baskıların zorlamasıyla Osmanlı İmparatorluğunun yazgısına bağlı kesin zorunluk ve zorunluğa bağlı bir düşün ve karar sonucu, Türk Devrimi ortaya çıkmıştır.

Atatürk Devrimi'nde önder düşüncenin, uygulamanın simgesi, Başkomutan ve Devlet Kurucu kimliği altında Mustafa Kemal'dir. Ne var ki O, kişiliği ile yarattığı bu büyük yapıtı, her zaman, Türk Ulusu'na mal ederek bunu "Türk Devrimi" olarak adlandırmıştır.

Devrim düşüncesi, Mustafa Kemal'de Okul sıralarında başlamış, 1905 yılında Şam'da kurduğu "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti" ile gelişmiş, Yurdun parçalanmasına yönelik tarihsel olayların itmesiyle de kesin yönüyle belirlenmiştir.

Birinci dünya Savaşı yenilgisi sonunda, Osmanlı Devleti'nin onayladığı Mondros Antlaşmasınının 7 nci ve 16 ncı Maddelerini kendi çıkarları doğrultusunda yorumlayan İtilaf devletleri, kısa sürede Türk Yurdu'nu işgale, Türk Ordusu'nu dağıtmaya başlamışlardı.

Fransızlar Kilikya'yı, İngilizler İstanbul ve Çanakkale'yi, Musul bölgesini ve Anadolu Demiryollarını kontrolleri altına almışlar, İtalyanlar da Antalya'ya çıkmışlar ve Güneybatı Anadolu'yu işgal etmişlerdi. Doğu Anadolu illeri, Ermenistan ve Kürdistan kurulmak üzere Rusya'ya verilmiş, ancak Rus İhtilali nedeniyle bu gerçekleştirilememiştir.

Osmanlı Devletinin, Anadolu dışındaki toprakları üzerinde yeni devletler oluşturulmuştu.

İşte bu korkunç yıkım, ulusu ve ülkesinin yazgısı üzerinde oynanan bu acımasız oyunları soğukkanlılıkla izleyen Mustafa Kemal Paşa, tarihsel yaşamı sona ermiş ve can çekişen bir imparatorluğu diriltme yerine, onun yıkıntıları üzerine yeni ve çağdaş bir devlet kurma yolunu daha akılcı bulmuştur.

Bu yöndeki tasarıları uygulamak için en elverişli ortam Anadolu olabilirdi. Atatürk, İstanbul'da gerekli hazırlıklarını yaptıktan sonra, yola çıkmak için uygun fırsatı beklemiştir. Olaylar, istenilen doğrultuda gelişmiş, Samsun dolaylarında Türklerin, Rum köylerine saldırdıklarına dair bir İngiliz raporu ve buna dayanarak bir İngiliz protestosu gelmiştir.

Zaten Osmanlı kabinesince tehlikeli görülen Mustafa Kemal Paşanın, İstanbul'dan uzaklaştırılması kararlaştırılmıştı. Samsun olayları, bu kararın uygulanması için iyi bir fırsat olarak kabul edilmişti.

Bu suretle "9 uncu Ordu Kıtaaatı Müfettişi" olarak görevlendirilen Mustafa Kemal Paşanın 19 Mayıs 1919 günü Samsun'a ayak basmasıyla Türk Devriminin Eylem Evresi başlamış oluyordu.

Türk Devriminin Eylem Evresi (19 Mayıs1919 - 24 Temmuz 1923)

Türk Devrimi, bu sürede tüm nitelikleriyle ortaya çıkmış ve ihtilal şeklinde belirlenmiş oluyordu. Türk Devriminin bu evresi, öteki ihtilaller gibi kısa sürmemiştir. Çünkü, ihtilalin karşısında, yıkılması amaçlanan Osmanlı Devletinden başka, ülkeyi haksız olarak kontrolleri altına alan, işgal eden yabancı güçlerin de yurt sınırlarından dışarı atılması zorunluluğu vardır. Bu nedenle ihtilal, bir patlama şeklinde olmamıştır.

Eylem Evresi oluşum niteliği yönünden iki dönemde gerçekleşmiştir:

- Birinci Dönem: 19 Mayıs 1919-23 Nisan 1920'dir ki, yeni devletin kuruluş süresini kapsar. Bu süre içinde, Milli Mücadele bilincinin yaratılması uğraşları yer alır. Havza tamimleri, düşmanla işbirliği kuran İstanbul Hükümetinin baskısı nedeniyle Mustafa Kemal Paşanın askerlik görevinden istifası (8 Temmuz 1919) Türk ihtilalinin tarihi hareket noktasını, Türk devriminin gerekçe ve felsefesini belirleyen Erzurum Kongresi ve açış konuşması (23 Temmuz-7 Ağustos 1919) kararları, bu dönemin çok önemli nirengileridir.

Amasya görüşmeleri (20-22 Ekim 1919) ve protokolü, Sivas'ta komutanlarla varılan kararlar (16 Kasım 1920), Hey'eti Temsiliyenin Ankara'da toplanması kararı (27 Aralık 1919), Osmanlı

Meclisi Meb'usani'nın son olarak toplanması ve Misaki Milli'yi kabul ve ilan etmesi (28 Ocak 1920) gibi aşamalar bu dönemin, ihtilalin başarısını sağlayan olaylardır.

Misaki Milli'nin ilanından sonra İstanbul İtilaf Kuvvetlerince işgal edilmiş, Kuvayı Milliye'nin red ve ilanı için İstanbul Hükümeti'ne baskı yapılmış, bu isteklere duyarlı olan Damat Ferit Kabinesi kurdurulmuştur. Bundan sonra Halifenin fetvaları ve kışkırtmalarıyla Anadolu Ayaklanmaları başlıyordu.

Bu durumda Dış ve İç Düşmanları yok etmek, ulusal güçleri maddeten ve manen etkili hale getirmek amacıyla olağanüstü yetkilere sahip bir meclisin Ankara'da kurulmasına, ulusal egemenliğin her türlü baskıdan uzak, özgür, bağımsız bir mecliste toplanmasına karar verilmiştir. Bu karar 22 Nisan 1920'de tüm illere ve komutanlıklara bildirilmiştir.

- Eylemin İkinci Dönemi: 23 Nisan 1920-24 Temmuz 1924'tür.

Bu dönemde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılması, yeni devletin dünyadaki saygın yerini almasını sağlayan çalışmalarla İstanbul'daki sözde hükümete ve işgal devletlerine karşı güçlü ve başarılı bir atılım yapmıştır, ancak ihtilal henüz bitmiş değildir. Sultanlık, halifelik kaldırılıncaya, işgal orduları yurttan atılıncaya kadar sürdürülmesi zorunludur.

Seçimle gelmiş ulusal temsilcilerden kurulmasına karşın, o günün meclisinde bir "İhtilal Meclisi" karakteri vardır. Bu nitelik, Milli Mücadelenin bitimine kadar sürecektir.

Türk İstiklal Savaşı zafere ulaştıktan, düşman güçler Anayurttan uzaklaştırıldıktan sonra, 24/25 Nisan 1920 gecesi Mustafa Kemal Paşa, devlet ve hükümet başkanlığına seçilmiş, 2 Mayıs 1920'de on bir bakandan oluşan "İcra Vekilleri Heyeti" seçilmiş, İhtilal, sonuca ulaşmış ve "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti" kurulmuştur. Yine, bu süre içinde iç ayaklanmalar da bastırılmıştır. 24 Temmuz 1924'te Lozan'da kazanılan siyasi zafere bu evre tamamlanmış, Türk Devriminin Yeniden Düzenleme (Reform) Evresine girilmiştir

Yeniden Düzenleme Evresi:

Buraya kadar özetlenen eylemlerle ortadan kaldırılan Osmanlı düzeni yerine, Türk Ulusu'nun ihtiyacı olan çağdaş düzenlemelerin yapılması, topluma yeni bir yön verilmesi çalışmaları "Türk Devriminin Yeniden Düzenleme Evresi" ni oluşturur.

Atatürk, 4 Haziran 1933 günü yaptığı bir konuşmada: "Türk Ulusu'nu son yüzyıllarda geri bırakılmış olan kurumları yıkarak yerlerine, ulusun en yüksek, uygar gereklere göre ilerlemesini sağlayacak yeni kurumları koymuş olması zorunluğu"nu belirtirken aynı zamanda, devrimin gereklilik ilkesini de belirtmiş oluyordu.

Türk Devrimi'nin Kapsadığı Sahalar

Türk devrimleri, bulunulan durumun gerekleri ve çağın koşullarına uygun olarak yer ve zamanı geldikçe aşağıdaki sahalarda yapılmıştır.

- (1) Siyasal alanda yapılan devrim ve gelişmeler
- (2) Hukuk alanında yapılan devrim ve gelişmeler
- (3) Eğitim alanında yapılan devrim ve gelişmeler
- (4) Ekonomik alanda yapılan devrim ve gelişmeler
- (5) Öteki sahalarda yapılan devrimler

Şimdi sırasıyla bu devrimleri inceleyelim:

(1) Siyasal Sahadaki Devrimler:

(a) İç sahada yapılan devrimler:

***Saltanatın kaldırılması**

Padişahsız bir devletin olabileceğinin düşünülmediği bir ortam ve dönemde, devrimin şaşmaz kararı uygulanmış, 1 Kasım 1922 tarihinde Osmanlı Saltanatı'na son verilmiş, Türk şuurunun körletildiği altı yüzyıl yıllık Osmanlılık tutkusu ile savaşıma girilmiş, yerine Türk Milliyetçiliği şuru yerleştirilmiştir.

***Cumhuriyetin İlanı:**

23 Nisan 1920 günü Türkiye Büyük Millet Meclisince ulusal egemenliğe dayanan yeni Türk Devleti'nin kurulması kararlaştırılmış, 29 Ekim 1923 günü yeni devletin şekli "**Cumhuriyet**" olarak ilan edilmiş, Devlet Başkanlığına da Mustafa Kemal Paşa seçilmiştir.

Atatürk'ün Nutuk'u yazarken de, okurken de en çok zorlandığı bölüm, en yakın silah arkadaşlarıyla yollarının ayrıldığını hissettiği bölümdü.

Lozan günleriydi. İsmet Paşa ve Türk Heyeti 17 Kasım 1922 günü Lozan'a hareket etmişti. İlahi adalet... Aynı gün Sultan Vahdettin İngilizlere sığınmış, Malaya zırhlısıyla Malta'ya doğru yola çıkmıştı. Sultan kaçıyordu.

Aradan birkaç gün geçmişti. Lozan'da müzakereler sürüyor, kıyamet kopuyordu. Bir gün, Vekiller Heyeti Reisi (Başbakan) Rauf Bey, Gazi'nin TBMM'deki başkanlık odasına gelerek O'nu, Refet (Bele) Paşa'nın Etlik'teki bağ evine akşam yemeğine davet etti.

Rauf Bey, o günlerde Moskova Büyükelçimiz olan ve şimdi Ankara'da bulunan müşterek arkadaşları Ali Fuat Cebesoy Paşa'nın da (Salacaklı Fuat) bu yemekte bulunması için Gazi'nin onayını aldı. Gazi, Rauf Bey, Refet Paşa, Fuat Paşa, akşam sofrada bir araya geldiler. Hatır sormalar henüz bitmiş, yemek bile daha başlamamıştı ki, Rauf Bey Gazi'ye döndü; "**Kemal**" dedi, "**Davetimizi kabul edip geldiğin için teşekkür ederiz. Yemeğin yanı sıra seninle baş başa konuşmak istediğimiz bir konu var, bugün seninle o konuyu da konuşmak istiyoruz.**" Hisleri O'nu yanıltmazdı. Bozuntuya vermedi. "**Buyurun, konuşalım!**" dedi. Rauf Bey eteğindeki taşları dökmeye başladı: "**Kemal! Bu Meclis senden korkuyor, o yüzden sana gelemiyor, tüm şikâyetler başbakan olarak bana geliyor...**" Gazi şaşırıp, belli etmemeye çalıştı, "**Neyimden korkuyorlarmış?**" deyiverdi.

Rauf Bey konuya doğrudan girdi: "**Senin cumhuriyet kuracağından korkuyorlar. Dedikodular giderek yayılıyor. Bazen o kadar abartıyorlar ki, eline bir fırsat geçerse, senin padişahu bile bu ülkeden kovacağını söylüyorlar!...**"

Gazi donup kalmıştı. Soğukkanlılığını korumaya çalışıyordu. Rauf Bey ise içini dökmeye başladı: "**Kemal! Bu vatan tehlikeye düştü, işgale uğradı. En çok sen çaba gösterdin, kurtardın, biz de sana yardım ettik. Şimdi vatan kurtuldu. Bize göre 'emaneti sahibine' iade etmenin zamanı geldi.**" Gazi yemek davetininin bir bahane olduğunu anlamıştı. "**Peki Rauf, Sultan Vahdettin için sen ne düşünüyorsun?**" diye sordu. Rauf Bey'i dinleyelim: "**Kemal, benim babam padişahın baş mabeyinliğini yaptı. Boğazında padişahın ekmeği var. Şimdi o ekmek benim gırtlığımda. Ben yediğim ekmeğe ihanet etmem kardeşim. Benim rejim sorunum yok. Üstelik, madem sordun, söyleyeyim. Padişah bir İslam halifesi, ben de müslümanım. Dinî terbiyem nedeniyle de padişaha bağlıyım. O makamlar uhrevi makamlar.**"

Senin, benim gibi kişilerin ulaşabileceği makamlar değil. Kaldı ki, bu milletin yüzlerce yıldan bu yana altıdığı yönetim de mutlakiyet yönetimidir, cumhuriyet değil!

Gazi'nin yüz hatları gerilmişti. Ev sahibi Refet Paşa'ya döndü; "**Sen ne düşünüyorsun Refet?**" diye sordu. "**Aynen Rauf Bey gibi düşünüyorum, Paşam!...**" deyip kestirip attı Refet Paşa.

Gazi, masadaki Fuat Paşa'ya, "**Senin görüşün Fuat?**" diye sordu.

Fuat Paşa Gazi'nin Harbiye'den sınıf, hatta sıra arkadaşısıydı. Hukukları daha derindi. St. Joseph mezunuydu, yani askeri okuldan değil sivil liseden Harbiye'ye biraz da geç katılmıştı.

Fuat; "**Paşam**", dedi, "**biliyorsunuz uzun süredir Moskova'dayım, duruma muttali değilim, izin verin birkaç gün düşüneyim, yanıtımı sonra veririm!..**" Yani o bile, "**Kemal, ben senin arkadayım!...**" diyemedi.

Masada olmayan dördüncü kişi, Kâzım Karabekir Paşa ise Erzurum'daydı ve telefonun öbür ucunda, bu toplantıdan çıkacak kararı bekliyordu. Beşinci kişiye, kendisiydi. Anadolu'ya çıkan ilk 5 komutan işte masadaydılar ve henüz devlet kurulamamıştı ama kozlar paylaşıyordu.

"**Benden ne yapmamı istiyorsunuz?**" diye sordu Gazi. "**Yarın kürsüye çık, bunları yapmayacağına söz ver!**" diye yanıtladı Rauf Bey.

"**Bana bir kâğıt verin...**" Bağ evinde gece yarısı kâğıt bulamadılar, içtiği sigaranın kapağını yırttı ve arkasına hırsıyla yazdı: "**Günü geldiğinde Padişahla ilgili kararı en yüce icraî organ olan TBMM verecektir.**" Yüksek sesle okudu ve sordu: "**Bu sizi ve Meclisi tatmin eder mi? Bunu yarın çıkıp okursam, sizce Meclis tatmin olur mu?**" "**Hah, işte bu olur. Bunu çık yarın kürsüden oku!...**", dedi Rauf Bey.

O Meclisten padişah aleyhinde bir karar çıkmazdı. Bunu biliyorlardı. Masadaki komutanlar rahatladılar. Sofra, buz gibi olmuştu. Ayrırlarken, Etlik sırtlarından yeni bir gün ışığıydı.

O günden itibaren Gazi yollarını da bu arkadaşlarından ayırmak zorunda olduğunu görmüştü. Ertesi gün kürsüye çıktı ve yazdıklarını aynen okudu. Meclisle ve komutanlarla bir tartışmaya girmeden bu krizi atlatmalıydı. Öyle de yaptı.

Atatürk, Devrimini-Cumhuriyeti, niçin gençliğe emanet etmiştir?

Gençler cesaretimizi takviye ve idame ettiren sizlersiniz. Siz, almakta olduğunuz eğitim ve bilgi ile insanlık ve medeniyetin, vatan sevgisinin, düşünce özgürlüğünün en kıymetli örneği olacaksınız. Yükselen yeni kuşak, gelecek sizsiniz. Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve yaşatacak sizsiniz.

Mustafa Kemal Atatürk

Atatürk Devrimi köklü bir değişmeyi dile getirir her şeyden önce. Devrim sözcüğü iki anlamı içerir:

1. Ayaklanma,
2. Köklü değişme.

Atatürk Devrimi de bir yandan işgal kuvvetlerine karşı toplumca ayaklanma, öte yandan toplumun yapısını değiştirmedir. Toplumun yapısı, düşünüşü, hukuk düzeni, yaşama biçimi kökünden değişmeden uygarlık yoluna adım atılamaz Atatürk'e göre. Özellikle düşüncede devrim, düşüncelerde devrim sözleri üzerinde durur sık sık.

Atatürk geleceğe yönelik bir insan, ama bu, onun tarih anlayışıyla çelişmez. Çünkü o, tarihi bir süreç olarak, geçmişten geleceğe doğru uzanan, ilerleyen bir süreç olarak görür. Atatürk'ün tarihle ilgilenmesi dinamik devrim ideali ile bağlantılı olarak tarihten hız almak içindi, tarihe saplanıp kalmak için değil.

Atatürk'ün devrimini Türk gençliğine emanet etmesi, onun gençliğe verdiği önemin ve geleceğe ve insanlığa olan inancının ne denli büyük olduğunu gösterir. Çünkü gençlik, gelecektir, yeniyi getirendir, ilerlemeyi sağlar.³⁶

Atatürk bu çatışmada ölmesini bilmeyen şeylere karşı yaşaması gerekeni yaşatmaya çalışmış ve bunda büyük ölçüde başarıya ulaşmış tek devlet adamımızdır. *“Benim yaptığım işler birbirine bağlı ve gerekli şeylerdir.*

Bana yaptıklarımın değil yapacaklarımdan söz edin” derken, devrimlerin tam olmadığını anlatmak istiyordu. Devrimleri tam yaptığınca inanacak kadar saf değildi Atatürk. Biliyordu ki devrimleri yetersizdi. Ama bu yetersizliklerin yine devrimlerle giderileceğini ulusun en dinç, en dinamik bölümüne, gençliğe emanet etmişti.³⁷

Atatürk'ün Sivas Kongresi'ni toplayacağını öğrenen askeri Tıbbiyeliler biz de temsilci yollamalıyız diyerek o zaman 3.sınıf talebesi olan Dr. Hikmet Boran'ı Sivas'a yollarlar.

09.09.1919 gecesi çoğunluğun çözüm için manda önerisinde bulunduğu bir ortamda Dr Hikmet *“Paşam üyesi bulunduğum Tıbbiyeliler adına konuşuyorum. Mandayı kabul edemeyiz. Eğer kabul edecek olanlar varsa, bunlar kim olursa olsun şiddetle ret ve tenzih ederiz. Farz-ı muhal, manda fikrini siz kabul ederseniz sizi de reddeder M. Kemal “vatan kurtarıcısı” değil “vatan batırıcısı”dır der ve tel'in ederiz”* der.

Herkesin şaşkın bakışları arasında Gazi *“İşte benim güvendiğim gençlik budur. Müsterih ol evlat, parolamız tektir: Ya istiklal ya ölüm”* der. Atatürk sonradan Dr. Hikmet Boran'ı vekil yapmak ister ancak bu tevazu sahibi gence bir türlü ulaşamaz. Bu cesur insan büyük sanatçı Orhan Boran'ın babasıdır.

***Halifeliğin Kaldırılması:**

Laiklik ilkesini temel olarak alan bir devletin, 1400 yıllık şer'i kanunları atarak, mantık kurallarına aykırı yasa düzenini yıkarak yerine çağdaş uygar bir yasa düzeni getirmesi doğaldı.

³⁶ Bedia Akarsu (Prof. Dr.)*Değişen Dünya Değişen Değerler (10 Kasım 1995-İstanbul Üniversitesi)*

³⁷ Vedat Günyol- *Yeni Türkiye Ardında*

Nitekim 3 Mart 1924’ te Modern Eğitim Kanunu getirilmiş, dinsel esaslara dayanan yönetimi elinde tutan Halifelik kurumu kaldırılmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk, bu hususu, bir söylevinde şöyle dile getirmektedir:

“İşin garibi bazı arkadaşlardan, özellikle dışarıdan bana halifelik önerileri olmuştur. ‘Siz Halife Olunuz’ demişlerdir. Ben, bu önerileri daima gülererek yanıtladım. Halifelik, gereksiz hatta zararlı bir kurum haline gelmiştir. Bundan beklenen amaç gerçekleşmemiştir. Dünya Savaşı’nda gördük: Müslümanlar, Halife ordularına karşı savaştılar. Halife ordularını Suriye’de arkadan vuranlar olmuştur. Bunlar aynı Halife’ye yıllarca başkaldırmış ve bunları ortadan kaldırmak için gönderilen Türk askerlerini şehit etmişlerdir. Halifelik yararlı durumunu korusaydı Müslüman dünyasının buna sahip çıkmaları gerekirdi. Halifeliği ortadan kaldırdığımız günden bugüne kadar kimsenin bunu üstlenmemesi, Müslüman dünyasının halifesiz de yürüyeceğine ve yürümekte olduğuna en güzel örnek değil midir?”

30 Kasım 1925’te getirilen bir kanunla Türk toplum yaşamında birer baskı ögesi haline getirilmiş, çağdışı, boş inançların simgesi olan tekkeler, zaviyeler, türbeler kapatılmış, tarikat, şeyhlik, evliyalık, dervişlik, müritlik, dedelik, seyitlik, çelebilik, babalık, emirlik, falcılık, büyücülük, muskacılık gibi mensuplarına çıkar sağlama aracı olan uğraşlar yasaklanmıştır.

10 Nisan 1928’de Anayasadaki “Türk Devleti’nin dini İslamdır.” hükmü kaldırılmış 1937 yılında yapılan bir değişiklikte de “Türk Devletinin” “laik” olduğu kaydı konmuştur.

***Dış Siyasal İlişkilerde Gelişmeler:**

Lozan Barış Antlaşmasından sonra, devletin dış sorunları, komşu ve öteki devletlerle karşılıklı ilişkilerin "Yurtta barış, dünyada barış" ilkesiyle çözümlenmesi yoluna gidilmiştir.

Türk Ordusu, sürekli olarak güçlü, uyanık bulundurulmak suretiyle barış siyasasının başarıyla yürütülmesi ve uygulanması sağlanmıştır. Bu dönemin siyasal reformları şöylece özetlenebilir.

Musul Sorunu:

Lozan Antlaşmasında, Musul Sorunu çözümlenememiş, Türk-İngiliz görüşmelerine bırakılmıştı. Türk Ordusunun, Musul üzerine yürüyeceğini sezinleyen İngiliz Hükümeti, 12 Eylül 1924’te Hakkari Bölgesinde Nasturi Ayaklanmasını başlatmıştı.

Bu ayaklanma Türk Kuvvetleri’nin müdahalesiyle bastırılmış ancak; İngiliz siyasası, dünya kamuoyunu Türkiye karşısına çıkarmayı başarmıştı. Musul Sorunu böylece Uluslararası Kurul’a aktarılmıştı.

Yine İngiltere’nin ağır baskısıyla adı geçen, Musul Bölgesinin Irak’a Hakkari Bölgesinin Türkiye’ye bırakılmasına karar verilmiştir. Bu haksız kararı tanımayan Türkiye ile İngiltere arasında savaş çıkmasından kuşkulanan İngiltere bu kez de Şeyh Sait Ayaklanmasını çıkartmıştır. Bu ayaklanma bastırılmışsa da henüz Birinci Dünya ve İstiklal Savaşları sarsıntılarını giderememiş olan Türk Ordusunun bu ayaklanmaların yarattığı tahribat nedeniyle yeni bir savaşa sokulması yoluna gidilmemiştir. Bu nedenle Musul sorunu, İngilizlerin yararına olarak onaylanmış, Musul bölgesi ise Irak’a bırakılmıştır.

Türk Yunan Anlaşmazlığı :

Lozan Antlaşmasıyla sonraki görüşmelere bırakılan Türk-Rum Mübadele anlaşmazlığı 10 Haziran 1930’da çözümlenmiş, 1954 yılına kadar Türk-Yunan İlişkileri dostça yürütülmüştür.

Balkan Antantı:

Türk-Yunan yakınlaşması, Balkan devletlerinde de olumlu etkiler yapmış, Faşist Almanya ve İtalya’nın saldırgan politikalarının da etkisiyle Balkan Devletleri arasında 17 Ekim 1933’te Türkiye-Romanya, 27 Kasım 1933’te Romanya-Yugoslavya, 9 Şubat 1934’te her üç devlet aralarında savunma antlaşmaları onaylanmıştır. Böylece, Balkan Antantı doğmuş, ancak, Bulgaristan’ın antlaşmaya katılmaması, Romanya’nın Almanya’ya eğilim göstermesi Balkan Antantı’nı gereken güce erişirememiştir.

Sadabat Paktı :

8 Temmuz 1937'de Türkiye, Irak ve Afganistan'ın katıldığı bir paktın onaylanması başarılmıştır. Bu antlaşmalarla Türkiye doğusunda ve batısında gerekli güvenceyi sağlamış, barışçı politikasının gerçekçiliğini dünyaya kanıtlamıştır.

Montreux Boğazlar Sözleşmesi :

Lozan Antlaşması, Boğazlar üzerinde Türk Egemenlik haklarını sınırlamıştı. Alman ve İtalya'nın silahlanma yarışı, Japonya'nın Cemiyeti Akvam'dan çekilmesi, bu topluluğun otoritesini zayıflatmış, dolayısıyla Türkiye'nin Boğazlar üzerindeki egemenlik hakkını kesinleştirme zorunluğuna itmişti. Böylece 20 Temmuz 1936'da imzalanan Boğazlar sözleşmesiyle bölgedeki sınırlamalar kaldırılmış, asker güvencesine kavuşturulması sağlanmıştır.

Hatay Sorunu :

Lozan Antlaşmasında, Hatay Bölgesi, Fransız mandasına bırakılmıştı. Uzun süre Türk Kamuoyunu rahatsız eden bu durumu düzeltmek üzere Hatay'ın yazgısı üzerinde aktif bir politika uygulaması kararlaştırıldı.

Fransızlarla girişilen görüşmeler sırasında sınırında Hatay sınırında yığınak yapıldı 23 Haziran 1939'da onaylanan antlaşmayla Hatay halkının da isteğiyle Fransa, Hatay'ın Türkiye'ye katılmasını kabul etti.

Bunun gibi akılcı siyasal girişimlerle bu dönemde Türk-Fransız ilişkileri geliştirilmiş ve verimli yakınlaşmalar sağlanmış, Türkiye "*Milletler Cemiyeti*" ne katılmıştır.

(2) Hukuk Alanında Devrimler :

Osmanlı yönetiminde temel durumda olan dinsel hukuk sisteminin, Türk devrimiyle yıkılmasından sonra, laik devlet ilkelerine uygun bir hukuk sistemi getirilmiştir. Bu anlayışla 8 Mayıs 1926'da Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu getirilerek, kişi hak ve ilişkileri yönünden yurttaşın durumu çağdaş düzeye çıkarılmış, kadın-erkek eşitliği sağlanmış, tek kadınla evlenme zorunluğu konmuş, boşanma hakkı mahkemeye verilmiş, nikahın devlet eliyle kıyılması sağlanmış, böylece aile, kötü uygulamanın yıkılmasından kurtarılmıştır.

-3 Nisan 1930 tarihli Belediye Kanununun kabulüyle Türk kadınının belediye seçimlerine katılması, 1924 Anayasasını 10, 11'nci maddelerini değiştiren 5 Aralık 1934 Tarihli Kanunla da seçme ve seçilme hakkına kavuşturulması gerçekleştirilmiştir.

- Miras konusunda, kız- erkek çocuklar arasındaki eşitlik sağlanmıştır.

-1 Mart 1926 tarihli ceza kanunuyla ceza hukuku, 29 Mayıs 1926 tarihli Ticaret Kanunuyla ticaret ve yargılama, icra ve iflas sorunları çağdaş düzeye getirilmiştir.

(3) Eğitim Alanında Devrimler :

Osmanlı düşüncesine göre, dinsel esaslarla yürütülen eğitim düzeni, Türk Devriminin amaçlarına uygun ve çağın gerektirdiği bir sisteme kavuşturulmuştur.

- 3 Mart 1924' te kabul edilen kanunla Türkiye'de eğitim birliği sağlanmış, eski dinsel eğitim kurumları kaldırılmıştır.

- 2 Mart 1926 tarihli bir kanunla eğitim öğretim işleri düzene kavuşturulmuş bu esaslara göre yüzlerce çağdaş okul ve öğretmen okulu açılmıştır.

- 20 Mayıs 1928 tarihli kanunla Arap rakamları atılmış, Latin rakamları kabul edilmiştir.

- 3 Kasım 1928 tarihli Kanunla Arap Alfabeti yerine yeni Türk Alfabeti kabul edilmiştir.

- 31 Mayıs 1933 tarihli kanunla İstanbul Üniversitesi kurulmuş "*Darülfünun*" tarihe karışmıştır.

- 1929 yılında başlayan Türk Tarihi ve Türk Yurdu çalışmaları sonunda "*Türk Tarih Tetkik Cemiyeti*" kurulmuş ve sonradan bu kurumun adı, "*Türk Tarih Kurumu*" olmuştur. Bu kurum, çalışmaları sonunda Türk Tarihinin, bilimsel olarak kökleri incelenmiş, gerçek yapısı ortaya çıkarılmış, Türklük ve Ata Yurdu hakkında gerçek tarih bilgileri dünya kamuoyuna duyurulmuştur.

- 12 Temmuz 1932'de kurulan "*Türk Dil Kurumu*", bilimsel çalışmalarıyla ve Türk diline yerleşmiş olan yabancı dil kurallarının, sözcüklerin ve kalıpların atılmasını herkesin anlayacağı akademik Öztürkçenin oluşmasını sağlamıştır.

- Bunlar gibi, Güzel Sanatlar, Tiyatro, müzik ve buna benzer çeşitli alanlarda yapılan Kültür Devrimleriyle reformlar getirilmiş, bu kollara ait okullar açılmış ve bu aşamalara ulaşılmıştır.

(4) Ekonomik Alanda Devrimler:

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, her on yılda bir açılan savaşların yıkıntısı, düzensiz yönetimin doğurduğu iç ayaklanmalar, Toprak kayıpları, kapitülasyonlar plansız ve programsızlıklar gibi nedenlerle perişan duruma düşen devlet iktisadi yaşamı, özellikle Birinci Dünya ve Türk İstiklal Savaşları sonunda Türk toplumunu yıkmıştı.

Türk Devrimi, böyle bir ekonomik çözümü ortamında gerçekleştiriliyordu. Atatürk'ün deyimiyle "Türk ekonomisinde de bir İstiklal Savaşı yapılması ve zafere ulaşılması" zorunluydu.

İşte bu amaçla 18 Şubat 1923 günü İzmir'de bir "İktisat Kongresi" düzenlendi. Alınan sonuca göre, aşağıdaki önlemler kararlaştırıldı:

- Vergi sisteminde reform,
- Kredi kurumlarının düzenlenmesi,
- Ulaştırma sorununun çözümlenmesi,
- İşçi yaşamlarının düzeltilmesi,
- Topraksız çiftçiye toprak verilmesi,
- Tarımın ilkel yöntem ve araçlardan kurtarılması,
- Yeraltı zenginliklerinin saptanması ve işletilmesi,
- Gümrüklerin sanayiciyi koruyacak şekilde düzenlenmesi,
- İktisadi ve Ticari alanda düzenleyici kanunların çıkarılması,

Bu kararların ışığında girişilen çalışmalarla ekonomi alanında bir devrim sağlanmıştır. Ekonomik alanda aşağıdaki devrimler yapılmıştır:

- 17 Şubat 1925 tarihli bir kanunla "Aşar" vergisi kaldırılmıştır.
- 2 Haziran 1929 tarihli kanunla "Toprak Reformu" getirilmiştir.
- Hayvancılık, ormancılık alanlarında geniş önlemler alınmış, tarımla ilgili okullar açılmıştır.
- 28 Mayıs 1926 tarihli "Teşviki Sanayi Kanunu" ile şeker, dokuma fabrikaları kurulmuş, 1929 yılının uluslararası ekonomik buhranının olumsuz etkisi önlenmeye çalışılmıştır. 1937 yılında iktisadi devlet kurumları eliyle Gemlik'te ipek, İzmit'te kağıt, Paşabahçe'de cam, Karabük'te demir çelik fabrikaları kurulmuş, yeraltı zenginlikleri saptanarak işletilmelerine başlanmıştır.

- Yine bu dönemde 2048 km.lik demiryolu yapılmış, 1939 yılında ise 3000 km.ye ulaştırılmıştır.

- 29 Ağustos 1924'te Türkiye İş Bankası, 1930'da Merkez Bankası, 1937'de büyük işletmeler kurma amacıyla "Devletçilik İlkesi" kabul edilmiştir.

(5) Diğer Devrimleri:

Laik ve uygar devletin oluşumunda çok etkili olan bu devrimler özetle şunlardır:

- 25 Ağustos 1929'da Atatürk'ün Kastamonu konuşmasıyla fes, takke, sarık, şalvar, çakşır, çarşaf. peçe gibi giysiler yerine kasket, şapka ve uygar kadın ve erkek giysilerinin giyilmesi sağlanmıştır.

-25 Kasım 1925 tarihli "Şapka Giyilmesi Hakkında Kanun"la 3 Aralık 1934'te din adamlarının kılıkklarını belirleyen esaslar kabul edilmiştir. Böylece Türkiye'de kılık kıyafet karmaşıklığı önlenmiştir.

- 21 Haziran 1934 tarihli bir kanunla Soyadları kullanma zorunluğu getirilmiş, bu meyanda Mustafa Kemal'e Türkiye Büyük Millet Meclisince "Atatürk" soyadı verilmiştir.

- 26 Kasım 1934'te kabul edilen kanunla "Ağa, Hacı, Hafız, Hoca, Molla, Efendi, Bey, "Beyefendi, Paşa, Hanım, Hanımefendi" gibi sanlar kaldırılmış, yerlerine "Bay, Bayan", "Paşa" yerine de "General, Amiral" deyimleri kabul edilmiştir.

- İslam Peygamberi Muhammed'in Medine'ye göç ettiği günden başlayan Hicri ve Rumi Takvimler, 1926 yılında çıkarılan bir kanunla bırakılmış, Uluslararası takvim kabul edilmiştir.

- 1931 yılında çıkarılan kanunla eski ağırlık ölçüleri (okka, batman, arşın, endaze vb.) değiştirilmiş onlu (metrik) sisteme geçirilmiştir.

Bunlardan başka, Sağlık Bakanlığı kurularak sağlık kurumları geliştirilmiştir. Ayrıca Türk Ordusunda modernleştirme çalışmalarına başlanmıştır.

KARŞI DEVRİME YÖNELİK FAALİYETLER ÜZERİNE

Biz, büyük bir devrim yaptık. Ülkeyi bir çağdan alıp yeni bir çağa götürdük. Birçok eski kurumu yıktık. Bunların binlerce taraftarı vardır. Fırsat beklediklerini unutmamak gerekir. Ulusun ve devrimin içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunması için, bütün ulusalcı ve cumhuriyetçi güçlerin bir yerde toplanması gerekir. **Mustafa Kemal Atatürk**

Falih Rıfki bir yazısında, 9 Eylül Zaferinden sonra, Meclise Zafer haberi gelir gelmez, sarıklı milletvekillerinden birinin; “Yunanlılar’dan kurtulduk çok iyi... Bakalım Mustafa Kemal’den nasıl kurtulacağız” demişti. Saltanatın kaldırışından sonra da Ankara’da dolaşan en önemli haber, “Şimdi ne olacak? Acaba Mustafa Kemal Padişah mı olacaktı? En güvendiği eski arkadaşları bile saltanatsız ve hilafetsiz bir rejimi düşünemiyorlardı” demektedir.

Ama ne yazık ki Atatürk’ün ölümünden ve 2. Dünya Savaşı’ndan sonra her şey yavaş yavaş değişmeye başladı; karşı-devrimciler 11 Kasım 1938’den başlayarak muhalefete geçtiler. Ama asıl bozulma 1946’dan sonra başladı ülkemizde. Köy enstitüleri kapatılıp yerine İmam-Hatip Okulları açıldı. Lâik okullara zorunlu din dersi kondu; ilk ödünler başlamıştı böylece.

Değerli Bilim İnsanımız Bedia Akarsu’nun, “**Karşı Devrim**” konusundaki değerlendirmesi de anlamlıdır: “*Aydınlatma devriminin beşiği olan Fransa’da bile karşı devrimin soluğu ancak 100 yılda kesilebildi. Karşı devrimin bilinen olumsuz çabaları Türkiye’imizde belli bir hedefe ulaşılabilecek mi? Bizim de dayanmamız gereken bir 25 senemiz mi var...?*”

Karşı-devrimcilerin “*beyaz ihtilal*” dedikleri 1950 seçimi ile birlikte devrim karşıtları artık seslerini iyice yükseltmeye başladılar.

“*Plân değil, pilav istiyoruz*” Demokrat Parti’nin sloganı idi. Devletin planlı ekonomisine karşı çıkanlar, özel girişim diye diye Türk ekonomisini altüst ettiler. Devlet eliyle sermaye yaratıldı. 1947’de Amerika’dan alınan Marshall yardımı da koşullu idi: Özel sermayeye kullanılacakları verilen bu dolarlar. Son yıllardaki özelleştirme sorunu da yağmalamaya dönüştü. Ekonomik yaşamımız trafikteki durumumuza döndü.

Düşünce dünyamız da çok büyük yaralar aldı son 20-25 yılda. “*Yolunu bulup köşeyi dönme*” yöntemi aydın sayılan kesimi de sardı. Karşı-devrimciliği ilerencilik sananlar ortaya çıktı ve çoğalmaya başladı.³⁸

Tarih boyunca bütün devrimleri karşı-devrimler izlemiştir, tarih yine de ilerlemesini sürdürmüştür. Ama bizdeki bu karşı-devrimin de çok uzun sürdüğünü, çok büyük boyutlara eriştiğini de görmezlikten gelemeyiz.

Kurtuluş Savaşı ile “Sevr Antlaşması”nı yırtıp atan, emperyalist ve kapitalist oyunları bozan, Yeni Dünya Düzeni’nin geçmişteki uygulamasını durduran Atatürk’e, Batı’nın düşman olması doğaldır. Doğal olmayanı ise, kendi içimizdeki Atatürk düşmanlığıdır.

Bu süreç, Çetin Yetkin söylemiyle: “*Günler kovaladıkça, yaşım ilerledikçe gördüm ki, Türkiye’de yaşanan karşı devrimin başlangıç gün ve saati, 10 Kasım 1938, 09.05’tir. Bu karşı devrimin ilk yılları, 2 nci Dünya Savaşı’na denk geldiği için o günlerin ölüm-kalım kaygısı içinde, pek anlaşılmanıştı, anlayanlar da sesini duyuramamışlardı. Savaşın bitiminde ise, karşı devrim, demokrasi, çok partili düzen, demokratikleşme yaygaralarının arkasına ustaca gizlendi. Bu sürecin sonucu, Türkiye’nin emperyalizme teslim edilmesi olacaktı. Kısacası, bugünün Türkiye’inde yaşanan tüm olumsuzlukların temeli Atatürk’ün öldüğü gün atılmaya başlandı ve 1945-1950 arasında da bu temel üzerine ülkemizin kara yazgısının taşları teker teker örüldü. Bugün artık çatısı kapanıyor.*

Eğer hâlâ bu çatının kiremitleri döşenirken, Türk bayrağını çatıya dikenler varsa ya adet yerini bulsun diyedir ya da o bayraklar, yurtsever Atatürkçülerin inançlı direnişleri yüzünden dalgalanmaktadır.” Kısaca, “**Karşı Devrim**”, Atatürk’ün ölümüyle beraber başlatılmış ve bugünlere gelinmiştir.³⁹

Kamran İnan’ın “*Türkiye’deki vatan hainlerinin sayısı 200 bini bulmaktadır.*” sözü doğrulanırcasına, “*mütareke aydınları*” “*Türkiye, Türklere bırakılmayacak kadar önemli bir ülke*”

³⁸ Bedia Akarsu (Prof. Dr.)-Değişen Dünya Değişen Değerler

³⁹ Şevket Kemal-Türk ve Atatürk Düşmanlığının Tarihsel Kökenleri

deme cesaretini bile göstermektedir. Ancak, Batı'lı dostlarımız yerli işbirlikçiler ile beraber, ne yaparsa yapsınlar, ortadan kaldırılmak istenen "Türkiye ve Kemalist" ideoloji hâlâ ayakta, ayakta kalmaya da devam edecektir.

Günümüz koşullarına dek geçen süreçte "Karşı devrim" oluşumu ve gelişimini, **Sina Aksin (Prof. Dr.)** bakınız nasıl yorumlamakta:

"Karşı devrimin duraklarına, bir göz atalım. 1951'lerden halkevleri ve halk odalarının kapatılması. Bunlar devlete mal edildi. Aslında bunlar devletleştirilip, aynı fonksiyonu, aynı işlevi sürdürebilirlerdi. Hayır öyle olmadı. Bu canım binalar, bu canım kuruluşlar alındı, belediye binası, tapu müdürlüğü aklınıza ne gelirse.

Kültür merkezi olma işlevlerine son verildi, bunların. Kitaplar dağıtıldı, ziyan edildi. Ondan sonra Köy Enstitülerinin kapatılması 1954 yılında. Görüyorsunuz ki bu iki olay, Türkiye'de gerçekten bir çeşit barbarlıktır. Bir kültür vandalizmidir. Ve Türkiye'yi geri götürmüştür. Bundan sonra Türkiye'deki siyasetçilerin hedefi yol, baraj, fabrika olmuştur. Kültür ikinci plana, kültür meseleleri de bir yana itilmiştir.

*Birleşmiş Milletlerin yaptığı insan gelişmesi endekslerine göre ortalama **Türk'ün okulda geçirdiği süre 3.6 yıl.** Komşumuz İran 3.9, bizi geçiyor. Suriye 4.2, Ermenistan, Irak, Azerbaycan 5 yıl okuyor. Yunanistan ve Bulgaristan 7 yıl. Rusya'da ortalama 9 yıl.*

Türkiye'deki kitap durumu bir feciattır. Ankara, İstanbul, İzmir dışında Türkiye bir kitap çölüdür. Yani gerilemiş durumdayız aslında. Tabii okur yazarlık Türkiye'de bir hayli gelişti. Okur yazarlık tek başına hiçbir şey ifade etmiyor."

Atatürkçülüğe karşı son 15- 18 yılda yönetilmiş olan ağır eleştiri ve yergilere borçluyuz. O zamana değin Atatürk deyince Türklerin büyük çoğunluğunun yüreğini sevgi ve hayranlıkla dolduruyordu. Onun büyük bir insan, büyük bir Türk olduğunu güçlü bir biçimde duyumsuyorduk. Fakat konu üzerine fazla kafa yormuyorduk.

Atatürk'ü anlatmayı en çok şairler, ressamalar, besteciler, heykeltıraşlara bırakmış gibiydik. Sevgi ve hayranlığı, çünkü, en iyi onlar anlatabiliyorlardı. Oysa John Stuart Mill'in dediği gibi, yüzde 100 doğru bile olsa, tartışılmayan bir düşünce zayıflamaya mahkumdu. Atatürkçülüğün ne olduğunu anlaşılmadan, biz onu sevgi ve hayranlıkla boğmuştuk. Daha doğrusu, Atatürkçü bilincin uyanmasını engellemiştik. O denli çok katıksız sevgi ve hayranlık olmasaydı belki Atatürkçü bilinc daha erken oluşurdu. Yalnız şunu hemen belirtiyim ki, tarihte büyükçe akımların, devrimlerin sonradan anlaşılması olağandır. Rönesansın, aydınlanmanın ne olduğunu sonradan anlamıştın insanlar. Lale Devri adını yüz yıl sonra almıştır. Demek ki Atatürkçülüğün Atatürk'ten sonra anlaşılması olağandır. Benim söylemek istediğim, katıksız sevgi ve hayranlığın bu süreci belki daha fazla geciktirmiş olduğudur.

1980 öncesi Atatürk ve Atatürkçülük düşmanları yok muydu? Şüphesiz vardı. Ama bunların çok az, kıyıda köşede kalmış, yok olmayan mahkum bir çeşit çılgınlar grubu olduğunu sanıyorduk. Sindikleri için güçsüz ve önemsiz görünüyorlardı. Meğer öyle değilmiş. Bunları 1950'den sonra gelişen dondurulmuş Atatürkçülük Modelini izleyen sağ iktidarlar besleyip semirtmiştir. Bir yandan da ABD'nin de özendirmesiyle gelişen sosyalist harekete (ABD ve yandaşlarına göre kısaca "komünizm") karşı en iyi ilaç İslamiyet'tir düşüncesi yayıldı. Bu çerçevede, ABD Sovyet Rusya'ya karşı "yeşil kuşak" öğretilerini geliştirdi. Müslüman ülkelerin oluşturduğu bu kuşak (Türkiye, İran, Afganistan, Pakistan) Rusya'nın güneye yayılmasını önleyecek ve belki Orta Asya'nın Türkgil Cumhuriyetlerini (ve Tacikistan'ı) İslamiyet'i kullanarak Sovyetlere karşı etkileyecekti.

Yeşil kuşakçılığın Türkiye'de en ileri uygulaması 12 Eylül döneminde yaşandı. Camisiz köylere cami yapmak din derslerini Anayasa hükmüyle zorunlu kılmak, Türk- İslam sentezi diye resmi bir ideoloji dayatmaya çalışmak, Almanya'daki Türk imamlarının maaşlarının Suudilere ödetmek bu çabaların birer parçasıydı. Bu arada bu dincilik çabasının gizlemek için Evren aracılığıyla sıkı bir "Atatürkçülük" uygulandı. Evren sürekli olarak Atatürk'ten söz ediyordu. Ona göre "her taşın altından Atatürk çıkıyordu." Üniversitelerde her sınıfa "Atatürk ilke ve inkılap tarihi" dersi kondu. Ama dersi namı Atatürk düşmanları verebiliyordu. Bu dersler için öğretmen yetiştirmek üzere dincileri, başı örtülülere topladılar. Bunca maskaralık karşısında Nadir Nadi patladı ve Ben Atatürkçü Değilim diye yazdı. Yani, bunlar Atatürkçüye, ben değilim demek istiyordu.

12 Eylül Atatürkçülüğü gerçek Atatürkçüleri tiksindirdiği gibi, böyle bir fırsat kollayan bazı solumsu aydın çevreleri de harekete geçirdi. Bunların babası Kemal Tahir'di.

Atatürkçülüğe II. Cumhuriyetçiler, şeriatçılar, emperyalizm ittifak kurarak saldırdılar. Böylece o güne dek daha çok duygu düzeyinde kalmış olan Atatürkçülük, bir bilinç düzeyine yükseldi. Sayıları yüzleri bulan Atatürkçü Düşünce Derneği şubeleri açıldı.

Kısmi karşı- devrimin oluşturduğu ve 1950- 1997 arasında egemen olan **Dondurulmuş Atatürkçülük Modelinin (DAM)** özelliklerini sıralayalım:

1.DAM Atatürkçü bütünsel kalkınma yerine maddi kalkınma siyasetini uygular. Yani, yatırımlar, kaynaklar öncelikle yol- baraj- fabrika- gibi konularda akıtılır, kültür- eğitim- bilim-felsefe- insan hakları gibi konular savsaklanır.

Bir ülkede insanları yurttaş değil de kul olmaları, yalnız o ülkenin feodal- geleneksel egemen sınıfın çıkarlarına değildir. Aynı zamanda emperyalizmin de çıkarlarıdır. Örneğin, İngiltere, kendinden on kat fazla olan Hindistan'ı belki 40- 50 racayı elde ederek parmağında oynatabilmiştir.

2. DAM'da Atatürk döneminin hukuk ve devlet yapısı, Köy Enstitüleri ve Halkevleri dışında eğitim kurumları korunur. Ama aydınlanma devriminden, bütünsel kalkınmadan vazgeçmiştir. Atatürkçülük tümüyle aykırı olan bu durumu gizlemek için tantanalı bir Tören Atatürkçülüğü uygulanır. İlgili yıldönümleri hararetle kutlanır, Atatürk'ün resmi, büstü, adı her yere konur. Dünyanın en büyük ikiyüzlülüklerinden biridir bu.

3. Oy almak için şeriatçılara göz kırpılır, tarikat şeyhleriyle pazarlığa oturulur. Bir tarikat, buyruğundaki on binlerce oyu bir DAM partisine verecektir. Ama bunun karşılığında, iktidara geldiğinde müritlerinin işe alınmasını, kimilerinin milletvekili yapılımlarını, daha çok imam hatip okulunun açılmasını, tarikat etkinliklerine göz yumulmasını, zorunlu eğitimin nitelikli ya da 8 yıl olmamasını, ileri derecede bir sol düşmanlığı yapılmasını ister.

4. DAM'da kökeni dar gelirli olan devlet adamlarının genellikle çok zenginleştikleri görülür. Önceleri zenginlikleri daha yavaş ve ulusal çapta oluyordu. Sonradan zenginleşme hızı arttı ve uluslar arası çapta zengin olmaya başladılar.

5. Oy avcılığının bir yolu şeriatçılarla anlaşmak ve/ ya da onlara şirin görünmekse ikincisi de popülist siyasetlerdir. Buna göre, örneğin, taban fiyatları gereğinden çok yüksek tutulur, iktisadiyatı geliştirecek yatırımlar yerine, oy getirecek yatırımlar yapılır.

Bazen İnönü'yü anlamakta zorluk çekiyorum. Uzun dönemde bakınca çelişkiler yumağı. Cumhurbaşkanı seçildikten sonra demokrasiyi geliştirmek gereğini Kastamonu Kongresi söylevinde ve İstanbul üniversitesinde açıldıktan sonra, kendini Kurultay tarafından "Değişmez Genel Başkan" yaptırıyor ve herkesin kendisine "Milli Şef" denmesine izin veriyordu.

Yıllarca Atatürk'ün başarılı Başbakanı olarak Halkevleri örgütünün temelleri atılan ama onun döneminde geliştirilen görkemli Köy Enstitüleri tasarısını yürüttü. Hasan Ali Yücel ile birlikte çok parlak bir hümanizm ve aydınlanma atılımına öncülük etti. Fakat 1946'da 8 yıl birlikte çalıştığı Yücel'e sırtını döndü ve 27 Mayıs'tan sonra dahi ona yakınlık göstermedi. Sanırım bu yüzden Yücel kalbi kırık öldü, çünkü 27 Mayıs'ta onda eski günlere dönme umudu uyanmıştı. Halkevleri kapatılırken çok yerinde, vurucu sözleri var İnönü'nün, ama bir daha bu konuya değinmiyor. Köy Enstitüleri kapatılırken ondan bir itiraz yükselmüyor, gördüğüm kadarıyla. Her bakımdan acı. Sonuç olarak galiba 1950- 60 yılları arasında ne köy enstitülerine, ne de Halkevlerine (sözünü ettiğim güzel konuşması dışında) hiç değinmiyor (bu izlenimin, söylediğimin doğru olup olmadığını incelemek gerekir.)

Demek ki, 1945'e değin tutkulu bir aydınlanma önderi, 1945'ten sonra ise kendini tümüyle çok- partili dizgenin başarısına adanmış bir cesur savaşçı. Sanki iki apayrı İsmet İnönü var. Oysa bu iki rolü pekala bağdaştırabilirdi diye düşünüyorum. Dediğim gibi, anlatmakta zorlanıyorum.

Karşı devrime yönelik yaklaşımı inanç yönünden ortaya koymaya çalışan düşün insanı Yaşar Nuri Öztürk'ün konuyu ortaya koyuşuna bir göz atalım.⁴⁰

⁴⁰ Yaşar Nuri Öztürk (Prof. Dr.)-Allah İle Aldatmak

Diğer değerli bir Bilim İnsanı **Alpaslan Işıklı (Prof. Dr.)** ise Atatürk'ün emanetlerinin ve ilkelerinin bu kadar yaygın ve ağır ölçülerde çiğnendiği ve bu yöndeki tutumun böylesine resmi bir çerçeve içinde yürütüldüğünün görülmediğini **“Kemalizm'in Çelişkisi”** adlı yapıtında vurgulayarak, bu karşı devrimin yoğunluğunun 12 Eylül 1980'den sonra arttığının altını çizmektedir. Devamla:

Kemalizm'in demokrasi ile çelişkili görünüşünde olanlar, yalnızca “numaracı cumhuriyetçiler” gibi açıkça Kemalizm karşıtlığı sergileyenler değildir. Kendilerini Kemalizm safında gören veya gösteren bazıları da Kemalizm'in gerçek başarısını temelinde demokrasi kurallarına ve hatta baskıcı bir yönetimin ve bununla uyumlu bazı yöntemlerin bulunduğu görüşündedir.⁴¹

Bunların birinci grupta olanlara göre ülkenin demokratikleşmesi için Atatürk'ün aşılması gerekir. Elbette ki her tarihsel ve toplumsal gerçeklik gibi Atatürk'ün aşılmasında da yargılanacak bir yan yoktur. Nitekim, Kemalizm'in bizatihi kendisi de “devrimcilik” (inkılapçılık) ilkesini benimsemek suretiyle, bir anlamda, aşılabılır olmanın ötesinde aşılması gerektiğini ortaya koymuştur. Ancak, Kemalizm'i temel alarak daha ileri hedeflere yönelmek başka şeydir. Kemalizmin kazanımlarını yıkmaya çalışmak ise bambaşka bir şeydir ve günümüzde “Atatürk'ü aşmak” iddiasıyla ortaya çıkmış olanlar, daha çok bu anlayışta olanlardır. Ne pahasına olursa olsun “Atatürk'ü aşmak” (daha doğrusu Atatürk'ten kurtulmak) başlıca amaçları için, Marksizm dönemleriyle Özal, Said Nursi, Apo... gibi çok değişik isimlerin yandaşlarının sarmaş dolaş göründükleri bir tablo oluşuvermiştir.

İkinci grupta olanlar ise, Kemalizm'in başarısının anti- demokratik oluşundan kaynaklandığı görüşünde oldukları için, bugün de Kemalizme karşı kabaran oluşumların hakkından gelebilmekte geçerli olabilecek yolun “birkaç kişiyi sallandırmak” gibi yöntemlere başvurmaktan ibaret olduğunu savunurlar. Bu anlayış, Atatürkçülüğü, 12 Mart ve 12 Eylül rejimlerine kılıf yapmaya kalkmış olanların tutumlarında ifadesini bulmuştur.

Kemalizm'in demokratikleşme süreci ile çeliştiğine dair yargılar, 2. Dünya Savaşı sonrasında çok partili rejimin kurulmasından sonra başlayan dönemde Atatürk devrimlerinden tavizler verilmiş olması gözlemine dayanmaktadır. Gerçekten de Arapça ezana bu dönemde dönülmüş, köy enstitüleri bu dönemde kapanmış, Arapça metinleri anlamadan ezberlemekten ibaret, din eğitimi adı altında körpe beyinleri tahrip etmeye yönelik uygulamalar vs. bu dönemde başlamış; bu sürecin sonundadır ki Mercümeçler, Mezarlılar, Ali Kalkancılar, Şevki Yılmazlar...dönemine gelinmiştir.

Bunun gibi, 2. Dünya Savaşı sonrasında yeni bir ivme kazanan demokratikleşme süreci, kendisi eş zamanlı olarak başlayan Kemalizm karşıtı akımların ve oluşumların sorumlusu olarak göstermenin geçerli hiçbir nedeni bulunmamaktadır.

12 Eylül, Atatürk döneminde temelleri atılmış olan demokratik ve çağdaş üniversite üzerine çok ağır bir darbe teşkil eden YÖK'ü getirmiştir.

Atatürk zamanında Nazizmin baskısından kaçan yabancı bilim adamları Türk üniversitelerinde sığınak bulmuş; 12 Eylül döneminde ise binlerce Türk bilim adamları üniversitelerden uzaklaştırılmış veya ayrılmak zorunda bırakılmıştır.

12 Eylül, Atatürk'ün başlattığı bağımsızlıkçı ulusal ekonomi politikasının sonu olmuştur. Atatürk, kapitülasyonlara son vermiş; 12 Eylül ise, devlet teşebbüslerini “devletten alıp halka verme” adı altında iç ve özellikle de dış çıkar çevrelerine dağıtmaktan ibaret bir özelleştirme programının koşullarını hazırlamıştır. Ekonomik politikadaki bu dönüşümlere koşut olarak Atatürk'ün bağımsızlıkçı ve kişilikli dış politika ilkesi derin yaralar alınmıştır.

Küreselleşmeciler çok iyi görmüşlerdir ki Kemalizm'in özü olan “egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur” ilkesini yok etmeden “egemenlik kayıtsız şartsız uluslararası sermayenindir” doğrultusundaki planların hayata geçirmek olanağı yoktur.

Küreselleşme çığırkanlarının ulusal devleti bir “dinazor” olarak ilan etme ve tarihin karanlığına gömme çabalarının ciddiyeti de asıl burada kendisini göstermektedir. Çünkü, ulusal devletin yıkılması, eğer sağlanabilirse, aynı zamanda demokrasiye indirilmiş bir darbe olacaktır.

Evrensel düzeyde Keynesçiliği tahtından indirmiş, “devleti küçültmek” doğrultusunda çığıllıklar atarak kamu girişimciliğine ve sosyal devlete karşı bir savaş başlatılmış bulunan

⁴¹ Sina Akşin (Prof. Dr.) -Devrim ve Karşı Devrim

küreselleşmeciler, bu konuda da karşılarında Kemalizm'i buluyorlar. Küreselleşmenin kaçınılmaz uzantısını oluşturan özelleştirmeden tutunuz, parasız eğitime karşı sürdürülen kampanyalara kadar, küreselleşmenin ayrılmaz sonuçlarını oluşturan her ters adım, ister istemez Kemalizmin kazanımlarını tahribe yöneliyor; dolayısıyla, temelinde Kemalizm ruhunun yattığı engellere çarpması kaçınılmaz oluyor.

Nitekim, Tansu Hanımın 5 Nisan (1995 tarihli) kararlarını ilan ederken "son sosyalist devleti de yıktık" sözlerinde ifade edilen de, Kemalizm'in sosyal devlet doğrultusunda sağladığı, cılız, fakat anlamlı bazı kazanımlardır.

Karşı Devrime ilişkin daha detaylı tarihsel kronolojik bir liste EK-1'dedir.

ATATÜRK'TEN SONRA ATATÜRKÇÜLÜK

Atatürk'ün sağlığında yaptıkları, yapabildikleriydi. Yani o günkü Türkiye ve dünya koşullarının elvermesi ölçüsünde, düşündüklerini gerçekleştirme olanağı bulabilmişti. Atatürkçülüğü tüm boyutlarıyla kavrayabilmek için, sadece Atatürk'ün yapmış olduklarını değerlendirmekle yetinemeyiz; neler yapmak istediğini, toplumu nereye götürmeyi amaçladığını da incelememiz gerekir.

"Atatürk diktatör müydü?" sorusunun yanıtını, kendisi ölümünden üç yıl önce vermişti: "Ben diktatör değilim! Benim gücüm olduğunu söylüyorlar. Evet, bu doğrudur. Benim isteyip de yapamayacağım hiçbir şey yoktur. Çünkü ben zoraki ve insafsızca davranmak bilmem.

Bence diktatör ötekilerin iradesini ezen kimsedir. Ben, gönülleri kırarak değil, gönülleri kazanarak hükmetmek isterim."

Büyük Atatürk'e göre, **asağıdaki devrim ve reformlar gerçekleştirilmedikçe**, büyük Türk ulusunun kendi gerçek kimliğini bulmasına, devletler topluluğunda itibarlı bir yer tutmasına, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmasına olanak yoktur.⁴²

1. Ülkede uygulanan hukuk kuralları, din kurallarından ayrılmalı, hukuk eski durucu (statik) durumdan kurtarılıp, dinamik ve çağa dönük bir duruma konmalıdır.
2. Çağdaş bilim, müspet (pozitif) bilimdir ve gerçek aydınlatıcı odur. Bilimin yolundan şaşmamalıdır.
3. Türk ulusu, ümmetçi düşünceden kurtarılmalı, milliyetçi zihniyetle yetiştirilmelidir.
4. Türk milleti, iktisadi (ekonomik) bakımdan bir daha emperyalizmin boyunduruğuna girmemek için durmadan çalışmalı, kendi doğal kaynaklarını kendisi kullanmalıdır.
5. Türk kadını kölelikten kurtarılmalıdır; çünkü çocuğun ilk öğretmeni anadır.
6. Türk tarihi, Osmanlılıkla başlamış değildir; bu nedenle Türk ulusunun tarihi üzerinde çok daha gerilere, temele, köke doğru araştırmalar yapılmalıdır.
7. Ulusal varlığı ayakta tutan temel direklerden birisi ve en başta geleni "**dil**"dir. Bu nedenle Türk dili, anlatım gücü bakımından dünyanın en ileri dillerinden biri durumuna getirilmeli. Artık Arap alfabesine de bu ülkede yer olmamalıdır.
8. Ezan ve ibadet Türkçeleştirilmeli ve Türk halkı, Avrupa'nın ileri ulusları gibi, ibadetini kendi diliyle yapmalıdır.

Şimdi aydınlara, özellikle de idari ve askeri bütün hukukçulara sormak istiyoruz: Atatürk'ten sonraki kuşaklar O'nun verdiği direktifleri gereği gibi uyguladı mı? O'nun çizdiği yükseliş ve uygarlık doğrultusunda yürüdü mü?

Türkiye, tarihinden, Batı ile ve Batı Medeniyeti ile sıcak diyalogundan, "Yeni Dünya Düzeni" arayışına giren dünyanın içine sürüklendiği "değişim"den ve yeniden yapılanmadan, jeopolitik konumundan, kültüründen ve değerlerinden kaynaklanan çok ciddi bir değişim ve dönüşüm sürecinin içine girmiştir. Bu süreçte, bir yandan Osmanlı'dan kalan mirasın kapanmamış defterleri açılırken, diğer yandan da, modernite ve gelenekle şiddetli bir hesaplaşma yaşanmaktadır.

Sancılar, bunalımlar, tahmin edilenden daha ileri seviyededir. Toplumun bütün kesimleri, bundan kendine düşen payı almaktadır.

⁴² Faik Acar- Din, İnanç ve Bilinç(Şubat 2005)

⁴³Türkiye, insanlığın geleceğinden, kendine yaraşan onurlu bir yer edinmek, insanlığın kaderinde etkin olmak istiyorsa, toplumun önüne “*yeni bir uygarlık yaratmak*” hedefini bilinçli olarak koymayı başarmalı ve en kısa zamanda, bütün sorunların doğru teşhisi ve onlara yönelik doğru çözüm arayışlarını ciddi olarak etkileyen “din”, demokrasi ve laiklik sorunlarını sağlıklı bir şekilde çözüme kavuşturmalıdır. Bu mümkün olan bir çözümdür. Bunun için de din ve inanç konularında dikkate alınması gereken hususlara ilişkin bir değerlendirmeyi değerli bilim insanımız **Hasan Onat**’tan aktaralım:

1. Türkiye’de, bütün insanımızın İslâm dini hakkında doğru bilgi sahibi olmasını sağlayacak çok yönlü bir bilgilendirme seferberliği başlatılmalıdır.

Böylece dindar insanın, dinden çıkma korkusuyla, ya da bilinçsizce cenneti garantileme sevdasıyla fanatik eğilimlere, şiddete açık hale gelmesi, temiz dinî duyguların istismarı önlenmiş olur. Aynı şekilde, din karşıtı olmayı, modernlik, çağdaşlık, ilerici olarak algılayanlar da, neye karşı olduklarını bilmiş olurlar. Doğru bilgidен korkmak, hiç kimseye, hiçbir yarar sağlamaz. Şiddetin kaynağını, ancak, sevgi ve bilgi kurutabilir.

2. Din ve dindar insan, hiçbir şekilde potansiyel suçlu olarak görülmemelidir.

3. Din alanında ortaya çıkan, bilgisizlikten, cehaletten kaynaklanan olumsuzluklar fırsat bilinerek “din düşmanlığına” meydan verilmemelidir.

4. Demokrasi, laiklik, din hiçbir şekilde tabulaştırılmadan tartışılmalı, doğru bilgidен korkmamalıdır. Toplumunu derinden etkileyen değerlerin, istismarı, kesinlikle önlenmelidir.

5. Batı standartlarının daha ilerisinde bir demokrasi ve laikliğin gerçekleştirilebileceği bir hedef olarak Türk insanın önüne konulmalıdır. İslâm’ın bu konuda bir engel değil, tam tersine, yapıcı bir rol oynayacağı unutulmamalıdır.

6. Dinin en azından “sosyal bir realite” olduğu bilinmeli, dini dışlayarak, ya da görmezlikten gelerek hiçbir şey yapmanın mümkün olmayacağı kabul edilmelidir.

Aynı küptaşı elde etmek için hamtaşı yontmak ve cilalamak işlemini sürekli olarak özenle sürdürmek gibi, Atatürk’ü incelemekten ve tartışmaktan kaçınılmamalı; aksine ivmesi gitgide artan bir bilinçle üzerinde tekrar tekrar çalışılmalıdır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Uygarlık yolunda yürümek, başarılı olmak yaşamın şartıdır. Bu yol üzerinde bekleyenler veyahut bu yol üzerinde ileri değil geriye bakmak bilgisizlik ve gafletinde bulunanlar, genel uygarlığın coşkunu seli altında boğulmaya mahkumdurlar.

Mustafa Kemal Atatürk (30.08.1924, Dumlupınar.)

Bir yazarımızın dediği gibi “Atatürk ulusumuzun soluğudur. Türk toplumunun temelini oluşturan bir bilinç, bir ilerleme bir ulusal birlik simgesidir. Geceyi hep O’nun ışığı kovacaktır. Uygarlık ustası olan Atatürk, her çağda çağdaş kalacaktır.”

Evet Atatürk her çağda çağdaş kalacaktır ama O’nun kurduğu laik Cumhuriyetimizin çağdaş kalması, O’nun bizlere verdiği Cumhuriyeti koruma ve kollama görevimizi yerine getirmemize bağlıdır.⁴⁴

13 Kasım 1970 günlü Milliyet gazetesinde **Yakup Kadri Karaosmanoğlu**, Atatürk dönemi hakkında bâzı ilginç bilgileri açıklamıştır:

“Biz Atatürk’ün ne olduğunu, ne yapmak istediğini anlamamışız ve hiçbir zaman anlamayacağız. Atatürk’ün ilk silâh ve mücadele arkadaşları Cumhuriyet sözü ortaya çıkar çıkmaz kıyameyi kopardılar ve muhalefet denilen şey o zamandan itibaren başlamıştır. Mareşal Çakmak, General Kazım Karabekir gibi büyük ordu erkânı Şapka Kanunu’na karşıydılar. Gericiliği ezmekle görevli İstiklâl Mahkemesi Reisi Ali Çetinkaya, Atatürk’ün Kastamonu Nutku’ndan bir evvel mahkemeye şapka ile gelen bir gazeteci arkadaşımızı sövüp sayarak jandarmalarla dışarı attirmişti. Alfabe reformu içinde de zorluklar baş göstermişti.

⁴³ Hasan Onat (Prof. Dr.)-Türkiye’de Din Anlayışı

⁴⁴ Eralp Özgen-Eğitimde İrticai Faaliyetler

Eski Arap harflerinin yerine Latin harflerinin kullanılması kararını uygulamak için Atatürk altı ay mühlet veriyor, İsmet Paşa ise hiç olmazsa altı yıl mühlet verilmesini istiyordu.

Görüyorsunuz ki, Atatürk, bütün devrim ve reform hareketlerinde yanındakilerden daima yüz, iki yüz hâttâ bazen birkaç kilometre ileride yürümüştür.

Birtakım budalalar varmış: Atatürk geride kaldı diyen. Bunların adına aşırı solcular deniyormuş. Atatürk sağ mıydı, sol muydu? Herhalde ileriye koşmakta olan bir devrimciden çok daha aşırı idi. Nice yüzyıllık çağ merhalelerini bir atlayışta geçip gitti. Ufuk, ona dar geliyordu”.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, 1970 yılındaki bu makalesini şöyle tamamlamıştır:

*“Genç vatandaşlarım, dinleyin, dinleyin bu sözü. Yoksa alınlarımızı Anıtkabir'in duvarlarına dayayıp **'Affet bizi Atatürk'** diye yalvaracağımız günler yaklaşıyor”.*

Bugün Türkiye Cumhuriyeti devrim-karşı devrim sürecinde karşı devrimin ve özellikle irticanın doruk noktasında olduğu bir dönemi yaşamaktadır. Atatürk'ün “Türk Gençliği”ne hitabını çok dikkatle ve ibretle tekrar tekrar okumalıyız. Türk ulusu 1919 Türkiye'sinin içinde bulunduğu güçlükleri nasıl ki Atatürk'ün önderliğinde yendiyse; bugün de Atatürk İlkeleri'nin inanç ve azmiyle bu güçlükler mutlaka yenilecektir. Hiç kimsenin, hiçbir kurumun, ülkenin varlığının tehdit altında olduğu bir sırada kayıtsız kalma hakkı yoktur. Vatanımıza ve ulusumuza Atatürkçülük yolunda karşılık beklemeden hizmet etmek namus ve şeref borcumuzdur.

Yeni Atatürk'ler yetişiyor ve gelmekte. İşte bugün bizi kuvvetlendikçe budanan, diğer türlü olduğu sürece de sulanan bir ağaç örneği görmek gafletinde olan ya da başka bir deyişle ayağa kalkmayacak kadar destekle ama yere düşmeyecek kadar köstekle politikası uygulamaya çalışan tüm ülkelere, iç ve dış düşmanlarımıza karşı en güzel cevabı ne zaman vereceğiz biliyor musunuz?

Onu anmayı bırakıp anlamaya başladığımız zaman. Onu yakamızda taşıdığımız kadar fikir ve eylemlerimizde de taşıyabildiğimiz zaman.

Atatürk, ulusal egemenlik esasına dayalı, kayıtsız şartsız bağımsız bir Türk devleti kurmuş ve bu devleti giderek insan haklarına dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti haline getirmiştir.

Türkiye Cumhuriyetinin anayasa ile tayin edilmiş bugünkü siyasal yapısını kökünden değiştirmeyi hedef alan bir girişim, Atatürk'ün kabul ettiği anlamda devrim değil, karşı devrim olur; dolayısıyla da Atatürk İlkeleri'ne ve Atatürk'ün gençliğe emanet ettiği cumhuriyete ihanet teşkil eder.

Devrimciliğin gereği, yeni atılımlarla ve yeni devrimlerle belirli bir ülküye doğru ilerlemektedir. Atatürk devrimciliğinin de gereği; Atatürk ilkelerinin kuralları içinde yeni atılımlarla Atatürk ülküsüne doğru ilerlemektir.

Genelde, her devrimci atılımdan sonra olduğu gibi Atatürk'ün Cumhuriyeti kuruluşundan ve ilk devrimleri yapısından sonra da bu eğilim, “yapılanı yeter görme” biçiminde ülkemizde de ortaya çıkmıştır.

Atatürk'ün ölümünden sonra, bu eğilimi bazı devrimcilerde daha belirgin biçimde görülmüştür. Bu kimseler; Atatürk'ün sağlığında hangi devrimleri yaptıysa, Türkiye için gerekli devrimlerin onlardan ibaret olduğu düşüncesine kapılmışlardır.

Oysa Atatürk gibi, devrimde süreklilik arayan, süreklilik aradığı içindir ki devrimciliği kalıcı bir ilke olarak benimseyen ve ilkeleri arasına alan ve bunu gençliğe emanet eden bir devrimci, 10 Kasım 1938'den sonra yaşasaydı elbette başlattığı devrimleri başka devrim ve çağa uygun yenilikçi hareketlerle bütünleştirip sürdürecekti, daha ileri götürmek isteyecekti.

Sonuç olarak, bizim için artık devrim değil Evrim söz konusudur. Bu evrimin hedefi de Atatürk tarafından gösterilmiş olan "*Çağdaş Uygarlık*" düzeyine ulaşmaktır.

O halde Atatürk İlkeleri; sadece konuldukları koşulları içinde ele alınıp, basma kalıp tekrarı çağı artık geçmiş, evrensel ve evrimci bir açıdan yorumlanması çağı gelmiştir. Bu doğrultuda yapılacak çalışma ve girişimler Atatürk ilkelerine yeni bir dinamizm ve yaşam kazandıracak, Türk gençliğine yeni bir ruh ve canlılık getirecektir.

Nietzsche “*Kaos olmalı ki, yıldızlar doğsun*” sözünü sanki Türk Anayurdu için söylemişti. Dış ve iç düşmanların oluşturduğu kaostan doğan bir büyük yıldız tüm emperyalistleri ve onların

işbirlikçilerini ülkemizden, tüm mazlum uluslara örnek sayılan bir Bağımsızlık Savaşı ile kovmuş ve Akdeniz'e kadar kovalamıştı.

Eski bir Amerikan Atasözü vardır; “*Düşmanını yenemezsen ona katıl.*” Atatürk, hem düşmanını yendi, hem de çağdaşlaşma ve çağdaş batı uygarlığını hedef olarak vererek ve göstererek ona (düşmanına) katıldı.

Derleme tüm kaynaklar ilişikte sunulmuştur.

EK-1: Karşı Devrim Kronolojisi Tarihi Listesi

KAYNAKÇA

- Acar, Faik
Akarsu, Bedia (Prof. Dr.)
Akarsu, Bedia (Prof. Dr.)
Akşin, Sina (Prof. Dr.)
Akşin, Sina (Prof. Dr.)
Aralov, S. İ.
Atabek, Erdal
Atay, Falih Rıfki
Ateş, Toktamış (Pof. Dr.)
Ayan, Tamer K.: (Pek Muh.:)
Aybars, Ergün (Prof. Dr.)
Coşkun, Mehmet Alev (Dr.)
Çavdar, Arif
Ekiyor, Cemil
Gökberk, Macit (Prof. Dr.)
Günyol, Vedat
Gürata, Mithat K.:
İnalcık, Halil (Prof. Dr.)
İnalcık, Halil (Prof. Dr.)
İnan, Afet (Prof. Dr.)
Kalıpcı, İlknur Güntürkün (Prof. Dr.)
Kansu, Mazhar Müfit
Karal, Enver Ziya (Prof. Dr.)
Kemal, Şevket
Kışlalı, Ahmet Taner (Prof. Dr.)
Kongar, Emre (Prof. Dr.)
Michel, Thomas S. J
Mim Kemal Öke K.: (Dr.)
Olcaytu, Turhan
Onat, Hasan (Prof. Dr.)
Özdemir, Hikmet (Prof. Dr.)
Özgen, Eralp (Prof. Dr.)
Öztürk, Yaşar Nuri (Prof. Dr.)
Petrov, Grigoriy
Ronneberger, Franz (Prof. Dr.)
Sarıkoyuncu, Ali (Prof. Dr.)
Savaş, Vural
Tanilli, Server
Timur, Taner (Prof. Dr.)
Tunaya, T. Zafer
Yetkin, Murat
www.kho.edu.tr
- Din, İnanç ve Bilinç(Şubat 2005
nsan Açısından Teknolojik Gelişmeler ve Evrensel Kültür
Değişen Dünya Değişen Değerler-Ekim 2003-Berlin
Devrim ve Karşı Devrim
Türkiye’de Aydınlanmanın Gereği
Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Hatıraları
Cumhuriyet Gazetesi – 11 Kasım 2005
Atatürkçülük Nedir?
Cumhuriyet Gazetesi-Ekim 2004
Atatürk ve M.: ’luk (1. Baskı: Mart 2008/Yurt Yayınları)
Ve Atatürkçülükten Günümüze
Atatürkçü Düşünce Sistemi
Büyük Türk Devrimi’nin Diyalektiği
Atatürk’ün Söz Varlığı -Türk Dili Dergisi-Mart 2008
Aydınlanma Felsefesi, Devrimler ve Atatürk
Yeni Türkiye Ardında
Atatürk ve M.: ’luk-1984
Atatürk ve Atatürkçülük
Atatürk ve Demokratik Türkiye (Temmuz 2007 Yayımı)
Dil Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk’ün El yazmaları-1998
İçimizden biri Atatürk
Atatürk’le Beraber
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi
Türk ve Atatürk Düşmanlığının Tarihsel Kökenleri
Kemalizm
“Küreselleşme” konulu konferansı-Ege Üniversitesi-2001
Laisizme Katolik Bir Bakış/Çeviren: Deniz Şengeç
Atatürk ve M.: ’luk- Türk M.: Dergisi Ocak 1951
Dinimiz Neyi Emrediyor? Atatürk Ne Yaptı?
Türkiye’de Din Anlayışı
Atatürk’ü Yeniden Düşünmek
Eğitimde İrticai Faaliyetler
Allah İle Aldatmak
Beyaz Zambaklar Ülkesinde
Alman Gözüyle Atatürk
Atatürk, Din ve Lâiklik-Nisan 2008
Kemalizm ve ADD-Müdafaa-i Hukuk-Nisan 2005-Sayı 79
Din ve Politika(2008)
Türk Devrimi ve Sonrası
Devrim Hareketleri İçinde Atatürk ve Atatürkçülük
Radikal -28 Eylül 2004
Atatürkçü Düşünce Sistemi ve Laiklik

EK-1: Karşı Devrim Kronolojisi'nin Tarihi

- 4 Şubat 1949: İki 'meczur' Meclis'te ezan okuyor.
- 15 Şubat 1949: İlkokullarda isteğe bağlı olarak din dersleri okutulmaya başlanması öneriliyor.
- 1 Mart 1950: CHP hükümeti, Tekke ve Türbelerin Kapatılması'na Dair 677 sayılı yasayı yürürlükten kaldırıyor. Türk büyüklerine ait olanlar ve sanatsal değer taşıyanlar Milli Eğitim Bakanlığı'nca(!) halka açıldı. Açılan türbe sayısı ilk aşamada 19 idi.
- 12 Nisan 1950: Mareşal Fevzi Çakmak için düzenlenen cenaze töreninde gericiler dini siyasete alet ederek gövde gösterisi yapıyor. 29 Mayıs 1950: Başbakan Menderes, sâdece *"Millete mal olmuş inkılâplarımızı saklı tutacağız"* diyerek irtica ya ilk işareti veriyor.
- 16 Haziran 1950: Ezanın Arapça okunması yasağı kaldırılıyor.
- 5 Temmuz 1950: Radyoda dini program yayınlama yasağı kaldırılıyor.
- 21 Ekim 1950: Milli Eğitim Bakanlığı, okullarda din derslerinin zorunlu olmasına karar veriyor.
- 3 Aralık 1950: Arap harfleriyle tedrisat yapmak için gizli ya da aleni derslane açanlar hakkında 23 Eylül 1931 günlü, 12073 sayılı kararnamedeki yasaklama kaldırılıyor. Böylece Kuran kursu ve imam hatip okullarına yeşil ışık yakılıyor.
- 1953: Köy Enstitüleri, İlk öğretmen Okulları'na dönüştürüldü.
- 1953: Yasa değişikliği ile *"siyasi yayın ya da beyanlarda bulunmak, öğretim üyeliğinden çıkarılmaya neden olan bir suç"* sayılmaya başladı.
- 1954: 25 yılını dolduran öğretim üyelerinin emekliye ayrılmasını sağlayan yasa ile öğretim görevlilerini bakanlık emrine alan ya da görevden uzaklaştırmayı sağlayan yasa çıkarıldı.
- 1955'te Başbakan Menderes, DP Meclis grubunda arkadaşlarına şöyle sesleniyor: *"Siz öyle güçlüsünüz ki, şu anda isterseniz Anayasa'yı bile değiştirebilir, hilafeti bile getirebilirsiniz."*
- Menderes, 1956'da Konya'da halka hitap ederken "ortaokullara din dersleri konulacağını" açıklıyor. 13 Eylül 1956: Ortaokul ders programlarına seçmeli din dersleri konuyor.
- Başbakan Menderes, 1957'de Ödemiş'te halka yaptığı konuşmasını bir kasaba imamı gibi bitiriyor: *"Allah, münafıkların şerrinden hepimizi korusun."* Genel seçimler yaklaşınca hızını alamıyor ve seçmene şu vaatlerde bulunuyor: *"İstanbul'u ikinci bir Mekke, Eyüp Sultan Camii'ni de ikinci bir Kâbe yapacağız."*
- 14 Şubat 1957: Başbakan Menderes, Ankara'da Kocatepe Camii'nin yapımı için Cami Yaptırma Derneği'ne 100.000 TL bağış yapıyor.
- 19 Mayıs 1957: Kayseri'de halka yaptığı açıklama Menderes, *"DP'nin iktidarda olduğu yedi yıl içinde yeni 15.000 cami inşa edildiğini ve başta Süleymaniye olmak üzere 86 caminin onarıldığını, Süleymaniye'nin 500'üncü yıl dönümünü kutlamak için Müslümanların İstanbul'a davet edileceğini"* söylüyor.
- 1957 – 1958: Liselere seçmeli din dersi konu.
- 1959: Din dersleri öğretmeni yetiştirmek için Yüksek İslam Enstitüsü açıldı.
- 26 Haziran 1965: Milli Eğitim bakanı Cihat Bilgehan, *"İmam hatip okullarını bitirenlerin, ilkokul öğretmenleri olabileceklerinin"* müjdesini veriyor.
- 15 Nisan 1966: Atatürk büst ve heykellerine karşı gericilerin saldırıları sürüyor.
- 31 Mayıs 1966: Demirel, Kayseri'de halka yaptığı konuşma hedef saptırarak şunları söylüyor: *"Bugün Türkiye'de gericiliğin yaşamasına uygun koşullar artık bulunmamaktadır."*
- 17 Mayıs 1967: İmam hatip okullarını bitirenlere üniversitelere girme hakkı tanınıyor.
- 20 Ağustos 1967: İzmir'de İslam Enstitüsünün temelleri, Başbakan Süleyman Demirel tarafından atılıyor. Aralık 1967: Mecliste iftar yemekleri verilmeye başlanıyor.

- 21 Şubat 1968: Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem, “*Hükümetimizin amacı her ilde bir imam hatip okulu açmaktır*” diyor.
- 19 Şubat 1969: Mehmet Şevki Eygi adlı emperyalizm fedaisi ABD'nin 6. Filosu'nu protesto eden yurtsever gençler üzerine “*ABD bizim Kabemiz, cihada hazır olun*” sloganları ile dincileri saldırtıp o günün tarihlere “*Kanlı Pazar*” olarak geçmesini sağlamıştır.
- 1 Ekim 1969: Seçimlere bir gün kala Adalet Partisi'nin 'Kıratlı Kuran' dağıttığı haberleri basına yansıyor.
- 26 Ocak 1974: Milli Selamet Partisi genel seçimlerden 48 milletvekili ile çıkıyor.
- 1974 – 1977: Din kültürü ve ahlak dersi zorunlu kılındı.
- 1975–1976: Bir yıl içinde 70 imam hatip okulu açılıyor.
- 1976–1977: Bir yıl içinde 77 imam hatip okulu daha açılıyor.
- 1977–1978: Açılan bu imam hatipler yetmemiş olacak ki bir yıl içinde 86 tane daha açılıyor. Bu üç yıl boyunca Başbakanlık koltuğunda Süleyman Demirel oturuyor.
- Kahramanmaraş'ta 21-25 Aralık 1978 tarihleri arasında meydana gelen olaylarda resmi açıklamalara göre 111 kişi yaşamını yitirmiş, yüzlerce kişi de yaralanmıştı.... Sol parti ve dernek binaları ateşe verilmiş, Müslümanlar cihada çağrılarak duvarlara “*Allah için savaşa, Müslüman Türkiye*” sloganları yazılmıştı. Buna karşın Süleyman Demirel, şunları söylemişti: “*Bana sağcılar, milliyetçiler cinayet işliyor dedirtemezsiniz*”
- 12 Haziran 1979: MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan şunları söylüyor: “*Hafta tatili Cuma günü olmalı. Nikâhı müftüler kıymalı. Mekteplere Kuran dersi koymalı. Bu milletin mektep kitapları niye Allah adıyla başlamıyor?*”
- 4 Temmuz 1980: Çorum Katliamı gerçekleştiriliyor. 58 kişi katledilirken Başbakan Demirel “*Çorum'u bırakın Fatsa'ya bakın!*” diyerek “*solun kalesi*” diye anılan Fatsa'yı hedef gösteriyordu.
- 22 Temmuz 1980: Kemal Türker'in öldürülmesi.
- 7 Eylül 1980: MSP'nin Konya'da düzenlediği mitingde yobazlar tarafından şu sloganlar atılıyordu: “*Dinsiz devlet yıkılacak elbet... Şeriat gelecek... Laiklik dinsizliktir... Anayasa Kuran... Ya şeriat ya ölüm... Cihada hazırız...*”
- Ve 12 Eylül 1980: Amerika'nın fedailiğine soyunan, Amerikalıların “*bizim çocuklar*” dedikleri Generaller tarafından darbe yapılarak tüm siyasi parti ve dernekler kapatıldı. Demokrasi güçlerine karşı topyekûn bir seferberlik başlatıldı. Dizginlerini koparan zor, zulüm ve işkence doruğa çıktı. Ülkenin aydınlanmacı birikimi üzerinden silindir gibi geçildi. Ulusal birlik yerine dinsel birliği öne süren, ulus yerine ümmet anlayışını ön plana çıkaran, günlük konuşmalarını bile dinsel motiflerle süsleyen gerici 12 Eylül'ün darbesinin mimarı Kenan Evren, 10 Ağustos 1981 tarihinde Çanakkale'de yaptığı konuşmada “*Muhterem din adamlarının elini öpeceğiz*” diyordu.[1]
- “Gerçekte,” der Machiavelli, “*hiçbir ülkede olağandışı bir yasacı yoktur ki, Tanrı'ya başvurmuş olmasın; yoksa koyduğu yasaları kimse kabul etmezdi. Gerçekte bilge kişinin bildiği birçok yararlı bilgi vardır. Fakat aynı bilgilerde, başkalarını inandıracak ölçüde açık bir takım nedenler yoktur.*” [2]
- Darbe rejimi, 2842 sayılı yasayı 16.6.1983 tarihinde yürürlüğe koyarak bu yasanın 10. Maddesiyle İmam Hatip Lisesi mezunlarının yükseköğretim kurumlarına girmelerini sağladı. Bununla da yetinmeyerek, 1983 yılında 1739 sayılı yasanın 31. maddesinde yaptığı değişikliklerle, cami imamı olarak yetişenlerin okullarda öğretmen olmalarına yasal dayanak hazırlandı.
- 12 Eylül'de gerçekleştirilen Amerikancı darbeden sonra İsmet İnönü'nün oğlu veto edilerek seçimlere katılması engellenirken Nakşibendî tarikatının üyesi olan Turgut Özal'ın Çankaya'ya

kadar tırmanması sağlandı. Nitekim Özal'ın, "12 Eylül olmasaydı iktidara gelemezdik" biçimindeki açıklaması 14.8.1987 tarihinde basına yansıdı.

- Mart 1987: Demirel, Öğretim Birliği Yasası'nın bir devrim yarası olduğunu ve değiştirilmesinin olanaksız olduğunu göz ardı ederek şunları söylemiştir: "Siyasetin emrinde din değil, başka hakların kullanılmasına yaptığı gibi, siyaset dine hizmet edecek. Bunda yadırganacak bir şey yok. ...Tevhidi Tedrisat Kanunu bir semavi kitap değildir. Şayet Kuran kursları ve din eğitimi bu kanuna ters düşüyorsa, yanlış olan din eğitimi değildir. Tevhidi Tedrisat Kanunu'dur. ...Laiklik çiğneniyor diye yapılan tartışmalar, bir yerde din ve vicdan hürriyetinin kullanılmasını baskı altına almaktır." [3]
- 1989: TCK'nin Türkiye'de din devleti kurulmasını suç sayan 163. maddesi kaldırıldı. Bu maddenin kaldırılmasına karşı çıkan aydınlar birer birer öldürülmeye başlandı.
- 28 Aralık 1989: Üniversitelerde türban serbest bırakıldı.
- 31 Ocak 1990: Prof. Dr. Muammer Aksoy'un öldürülmesi.
- 7 Mart 1990: Çetin Emeç'in öldürülmesi.
- 4 Eylül 1990: Turan Dursun'un öldürülmesi.
- 6 Ekim 1990: Prof. Dr. Bahriye Üçok'un öldürülmesi.
- 24 Ocak 1993: Uğur Mumcu, "İmam-Subay" başlıklı yazısından iki gün sonra bir suikasta kurban gitti.
- 2 Temmuz 1993: Sivas'ta her yıl geleneksel olarak düzenlenen Pir sultan Abdal Kültür Etkinlikleri'nin 3. gününde, Müslümanlar ortalığı kana buladı. Ülkemizin yetiştirdiği en değerli aydın, düşünür, bilim adamı, sanatçı ve edebiyatçılardan 37 kişi diri diri yakıldı. Çoğu çevre illerden gelerek Madımak Oteli'ni ateşe verenlerin attığı ortak sloganları şunlardı: "Zafer İslam'ın... Cumhuriyet Sivas'ta kuruldu, Sivas'ta yıkılacak!.. Şeriat gelecek zulüm bitecek... Kahrolsun laiklik..."
- 27 Mart 1994: Yerel seçimlerle RP'nin yükseliş ivmesi devam etti. 22 ildeki belediyelerin, Ankara ve İstanbul'daki Anakent Belediyeleri'nin tüm olanakları RP'nin eline geçti. Bunlar, iktidar yolunda önemli kilometre taşları olacaktı. Erbakan, "Refah iktidara gelerek. Sorun ne? Geçiş dönemi sert mi olacak, yumuşak mı? Kanlı mı olacak? Kansız mı? 60 milyon buna karar verecek" diyordu.
- Erbakan , 5 Nisan 1994 tarihli kararlarını ilan ederken "son sosyalist devleti de yıktık" sözleriyle Kemalizm'in sosyal devlet alanında sağladığı cılız da olsa kazanımları kastediyordu.
- 10 Kasım 1994: Anıtkabir'de Atatürk'e çirkin bir saldırı yapıldı. Saldırgan, "Taşlara, kemiklere secde etmeyin. Taşlar sizi kurtaramaz. Kuran'a davet ediyorum." diye slogan attı.
- 11 Ocak 1995: Onat Kutların öldürülmesi.
- 9 Ocak 1996: Metin Göztepe'nin öldürülmesi.
- 1997: Refah Partili Sincan Belediye Başkanı Bekir Yıldız, "Laiklere şeriat enjekte edilecek" diyordu.
- 1997: Şevket Yılmaz, "Allah'ın size soracağı soru şöyle: Küfür düzeninde İslam Devleti olsun diye niye çalışmadın?" Hasan Hüseyin Ceylan, "Bu vatan bizimdir, rejim bizim değildir kardeşlerim. Rejim ve Kemalizm başkalarınınındır. Türkiye yıkılacak beyler!" Kayseri Belediye Başkanı Şükrü Karatepe, "Bu törenlere için kan ağlayarak katılıyorum. Bu düzen değişmeli. Bekledik, biraz daha bekleyeceğiz. Gün ola harman ola. Müslümanlar içlerindeki hırsı, kini eksik etmesin."
- Şanlıurfa Belediye Başkanı Çelik, "Ben kan dökülmesini istiyorum. Demokrasi böyle gelecek, fıstık gibi olacak." diyorlardı.

- Ve Nihayet Şubat 1997...Özal'ın halefi olan Başbakan Necmettin Erbakan, Başbakanlık Konutun'da verdiği iftar yemeğine Türkiye'nin en ünlü din baronlarını davet ederek, toplumsal gerilimi tırmandırdı.
- Laikliliğin tanımı bile değiştirilerek, “*laiklik, din özgürlüğüdür*”; “*din ise birleştirici ve lâzımdır*” denilmeye başlandı.
- 21 Ekim 1999: Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalının öldürülmesi.
- 18 Aralık 2002: Prof Dr. Necip Hablemitoğlu'nun öldürülmesi.
- Eğitim yoluyla bu ülkede, “*iktidar olursak, içkinin içilip içilmeyeceğini referanduma götürürüz*” diyen Tayip Erdoğan gibi düşünce yapısında olan bireyler ve şeriat özlemcisi kafalar yetiştirildi. Bu zihniyetteki bireyler, cesaret ettikleri takdirde çarşafı, Arap alfabesini, dört kadın ile evlenmeyi de, bir yandan uluslararası yeşil sermaye gücü, öte yandan da din istismarı yoluyla bunu topluma kabul ettirip uygulayacaklarına, artık hiç kuşku kalmadı.
- Şimdi ise Sevr kapımızın eşiğinden sırtıyor!

[1] Çetin Yetkin, *12 Eylül'de İrtica, Ümit Yayıncılık, Birinci Baskı, Ankara 1994, s. 77.*

[2] *Discorsi sopra Tite Livio, lib I, cp, XI. Aktaran: J.J.Rousseau, Toplum Sözleşmesi, Öteki Yayınevi, Üçüncü Basım, Ankara Kasım 1999, s. 82.*

[3] Köprü, Mart 1987.

KAYNAKÇA: 21.07.2008 -(B.G Kaynak: Behiç Gürcihan-Açık İstihbarat.)

DEMOKRATİK KİTLE ÖRGÜTLERİ BİRLİĞİ.

PLATFORMU ADINA Genel Başkan. A. Berham ŞAHBUDAK (Mak. Müh)